

SOLNA STAD

Årsredovisning 2016

SOLNA STAD

Behandlas på kommunstyrelse och kommunfullmäktige i april 2017

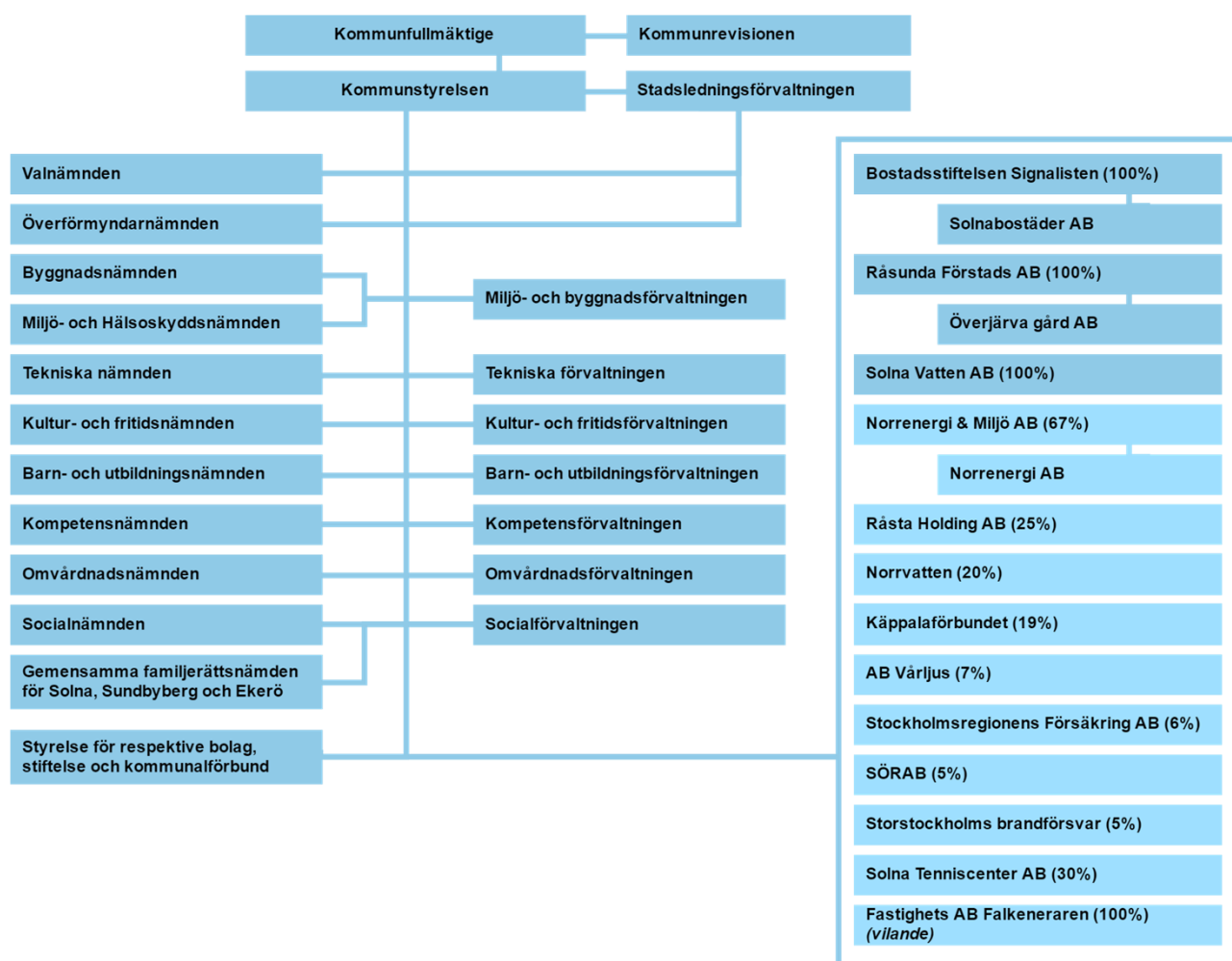
KS/2015:287

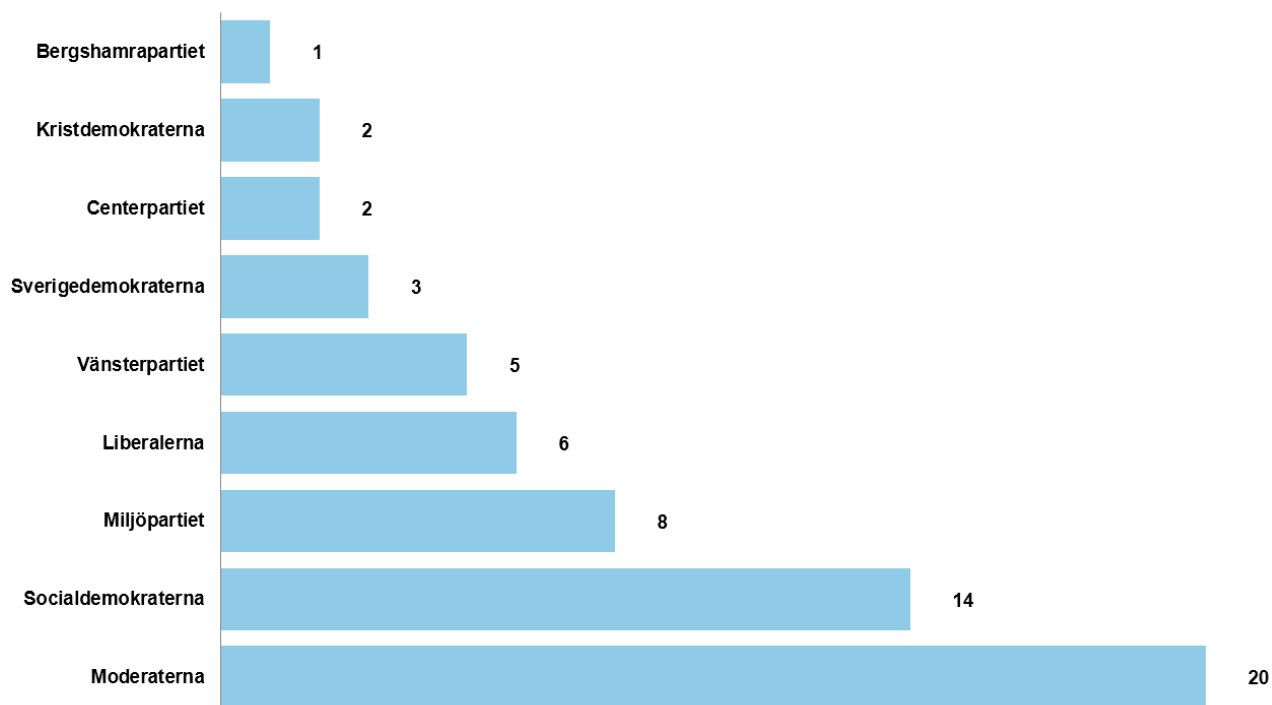
Innehållsförteckning

Solna stads organisation.....	3
Kommunstyrelsens ordförande har ordet	4
Sammanfattning	5
Viktiga händelser	6
Förvaltningsberättelse	7
Solna stads styrning	7
Mål och uppdrag	8
Ekonomisk analys av utfall.....	39
Kvalitet, verksamhetsutveckling och effektivisering.....	52
Tvärsektoriella frågor	53
Medarbetare	56
Framtida utmaningar och förändringar.....	58
Konkurrensutsättning	58
Internkontroll	58
Stadens nämnder	59
Sammanställd redovisning och företagen.....	61
Ekonomi och noter	67

Solna stads organisation

Mandatfördelning i kommunfullmäktige, antal (totalt 61)

Kommunstyrelsens ordförande har ordet

Det är ett händelserikt år som vi lämnar bakom oss. Det har varit ett stort fokus på flyktingfrågan. Genom den nya bostättningslagen, som trädde i kraft 1 mars 2016, har alla kommuner fått ansvar för att ta emot nyanlända för bostättning. För Solnas del har den nya lagen inneburit att staden, förutom ansvaret som ankomstkommun för ensamkommande barn, har tagit emot 268 anvisade nyanlända vuxna vid sidan av de asylsökande människor som bosätter sig hos familjer och vänner i Solna. Det har varit en stor kraftansträngning för staden att ordna bl.a. bostäder, skolgång och samhällsorientering för de nya solnaborna.

Under 2016 stod det också klart att staden lämnar sitt ägande i Friends Arena. Det är mycket glädjande. Det är ingen kommunal uppgift att driva eller äga arenor, utan det ska kommersiella aktörer göra. Vi har varit med i starten för att få till utvecklingen av Arenastaden med tiotusentals nya jobb, ny tunnelbana och nya bostäder, men nu är det dags för andra att ta över arenan. Stadens roll blir nu att fokusera på fortsatt utveckling av Arenastaden, som är ett av Sveriges främsta tillväxtområden.

I övrigt har det gångna året på olika sätt präglats av att staden växer och utvecklas. Antalet solnabor ökade med 1 942 invånare till 78 129 och företag såsom Johnson & Johnson, Telia och Länsförsäkringar flyttade till Solna. Solnas tillväxt var också tydlig inom skolans område. Under 2016 började Järvastadsskolan byggas och Parkskolan i Hagalund byggdes om för att kunna ta emot nya elever under 2017. Dessutom beslutade staden att öppna en ny högstadieskola centralt i Solna på före detta Råsunda fotbollsstadion. Det kommer alltså att starta tre nya skolor under 2017 och 2018 för att möta behovet av nya skolplatser. Solna växer också inom idrottens område. Förutom den nya ishallen, som håller på att byggas på Ulriksdals Idrottsplats, fattade staden beslut under 2016 om att bygga en ny simhall i direkt anslutning till Arenastaden.

År 2016 var också ett år av goda resultat i verksamheterna. De kommunala skolorna fortsatte att uppvisa höga meritvärden, arbetslösheten och försörjningsstödet att ligga på låga nivåer och brukarnöjdheten ökade inom äldreomsorgen och hemtjänsten. Medborgarnas nöjdhet med Solna och stadens verksamheter ökade, liksom solnabornas upplevelser av tryggheten. Staden bygger vidare på en tradition av ordning och reda i ekonomin med fortsatta goda ekonomiska resultat.

I övrigt gick 2016 i infrastrukturens tecken. Beslut fattades om en principöverenskommelse med Trafikverket om inriktningen för den fortsatta planeringen av Mäljarbanan och utredningsarbetet för Huvudstaleden i tunnel. Båda dessa infrastrukturprojekt berör Solna och får direkta konsekvenser för stadens fortsatta utveckling. För utbyggnaden av den nya gula tunnelbanelinjen från Odenplan via Hagastaden till Arenastaden fortsatte planeringen och beslut fattades att linjen kommer att gå på gröna linjens spår. Det innebär att det kommer att vara möjligt att åka från Solna via T-centralen och vidare till söderort. Dessutom inleddes förhandlingar med staten inom ramen för Sverigeförhandlingen om en utbyggnad av en ny tunnelbanestation i Hagalund på gula linjen. Infrastrukturfrågorna kommer att stå i fokus även under 2017.

Pehr Granfalk

Kommunstyrelsens ordförande

Sammanfattning

Stadens mål och uppdrag

Kommunfullmäktige beslutade i stadens verksamhetsplan och budget för 2016 om ett nytt styr- och uppföljningssystem innehållande vision, övergripande mål, nämndmål, uppdrag samt finansiella mål. Bedömningen är att de fyra övergripande målen och de tre finansiella målen är uppfyllda. Merparten av nämndmålen (22 av 39) bedöms vara uppfyllda, ytterligare 15 nämndmål bedöms vara till stor del uppfyllda eller delvis uppfyllda och 2 mål bedöms som inte uppfyllda. Beträffande årets tolv uppdrag samt kvarvarande två uppdrag från förra året bedöms samtliga utom ett vara slutförda.

Bedömningen är därmed att staden uppfyller kommunfullmäktiges övergripande mål och merparten av nämndmålen samt alla finansiella mål. De ekonomiska resultaten är även fortsatt goda. Sammantaget innebär detta att staden bedöms uppfylla lagkravet om god ekonomisk hushållning under 2016.

Inom verksamheterna finns fortsatt många goda resultat. Av brukarundersökningarna för hemtjänsten och särskilt boende inom äldreomsorgen framgår att nöjdheten ökar. Meritvärdena i de kommunala skolorna är fortsatt bland de högsta i landet, även vid justering för strukturella skillnader. Arbetslösheten och försörjningsstödet fortsätter ligga på låga nivåer. Av medborgarundersökningen framgår att medborgarna är mer positiva till stadens verksamheter med högre värden inom 12 av stadens 14 verksamhetsområden. I undersökningen får staden också höjda värden kring tillgänglighet, service och förtroende samt i kategorien bo, besöka och verka i Solna.

Ekonomiskt utfall

Årets resultat är negativt med 92,9 mkr, vilket är ett underskott jämfört med budget på 162,9 mkr. Årets resultat påverkas negativt av nedskrivningen med 488,9 mkr i samband med överlåtelsen av Arenabolaget i Solna KB och Sweden Arena Management KB. Förra årets resultat var positivt med 69,6 mkr.

Poster som bidrar positivt till årets resultat är skatter, generella statsbidrag och utjämning som redovisar ett positivt budgetöverskott på 84,1 mkr och nämnderna som sammantaget visar ett överskott på 34,6 mkr mot budget. Finansnettot uppvisar ett budgetöverskott på 181,6 mkr, främst på grund av realisationsvinster i medelsförvaltningen.

Årets resultat enligt balanskravet uppgår till 249,4 mkr, vilket är 179,4 mkr högre än budget. Det innebär att staden uppfyller lagens krav på balans i ekonomin. Vid avstämning mot balanskravet ska inte kostnader som tidigare har reserverats i eget kapital (342,3 mkr), orealiserade förändringar i värdepappersportföljen eller andra synnerliga skäl beaktas.

Av årets resultat enligt balanskravet som överstiger resultatmålet föreslås 140,0 mkr reserveras för att täcka framtida kostnadsökningar till följd av strukturella utvecklingsinsatser inom stadens utbyggnad, huvudsakligen rörande medfinansiering till tunnelbaneutbyggnaden. Vidare föreslås att 30,0 mkr reserveras för framtida strukturella utvecklingsinsatser.

Nämndernas utfall, inklusive kommunstyrelsens medelsreserv på 15,0 mkr, visar sammantaget en positiv budgetavvikelse på 34,6 mkr (16,6 mkr år 2015). Kommunfullmäktige och kommunstyrelsen, revisionen, brandförsvaret/räddningstjänst, byggnadsnämnden, barn- och utbildningsnämnden, kompetensnämnden, socialnämnden samt miljö- och hälsoskyddsnämnden visar överskott, medan tekniska nämnden, kultur- och fritidsnämnden, familjerättsnämnden och omvårdnadsnämnden visar underskott.

Nettoinvesteringar exklusive exploateringsverksamheten uppgår till 277,0 mkr, vilket innebär ett utfall som är 3,9 mkr högre än budget. I årets budget ingår även överförda anslag från 2015 på 10,0 mkr och beviljat tilläggsanslag för tillfälliga bostäder på 50,0 mkr. Anledningen till den negativa avvikelsen är att kommunstyrelsens budget överskrids med 12,9 mkr. Detta beror huvudsakligen på tillkommande utgifter inom projekt "Tillfälliga bostäder" och ett högre utfall för stadsövergripande it-investeringar.

Nettoinvesteringarna avseende exploateringsverksamheten uppgår till 49,6 mkr jämfört med 87,4 mkr 2015.

Medarbetare

Antalet tillsvidareanställda i staden uppgår per årsskiftet till 2 074 medarbetare, vilket är en ökning med 91 medarbetare under året. Den totala sjukfrånvaron är 6,0 procent, vilket är en ökning med 0,3 procentenheter jämfört med förra året. I den årliga medarbetarundersökningen blev utfall ett HME-index på 78 (HME 77 år 2015). Resultatet står sig väl i relation till andra kommuner.

Stadens företag och sammanställd redovisning

Årets resultat för koncernen är positivt och uppgår till 81,6 mkr (197,5 mkr år 2015). Resultatet exklusive jämförelsestörande poster och nedskrivningar är positivt med 521,8 mkr (224,4 mkr år 2015).

Norrenergi & Miljö AB (inklusive dotterbolaget Norrenergi AB) redovisar ett positivt resultat efter finansnetto på 227,4 mkr (170,3 mkr år 2015). Bostadsstiftelsen Signalisten (inklusive Solnabostäder AB) redovisar ett resultat efter finansiella poster på 58,2 mkr (43,6 mkr år 2015).

Viktiga händelser

År 2016 var händelserikt med en fortsatt befolkningsökning och utbyggnad av Solna. Befolkningen ökade med 2,6 procent och uppgår per årsskiftet till 78 129 invånare.

Kommunfullmäktige beslutade om en principöverenskommelse mellan Solna stad och Trafikverket om att utreda en Huvudstaled i tunnel och att planera för en utbyggnad av Mäljarbanan genom Solna. Inriktningen är att samordnat genomföra utrednings- och planlägningsarbetet, eftersom båda infrastrukturprojekten får direkta konsekvenser för stadens fortsatta utveckling.

Mark- och miljööverdomstolen beslutade i februari att upphäva detaljplanen för 600-700 nya bostäder mellan Arenastaden och Råstasjön. Solna stad valde att inte söka prövningstillstånd hos Högsta Domstolen, utan istället fokusera på andra bostadsprojekt i staden.

Kommunfullmäktige fastställde i mars enhälligt förslaget till ny översiktsplan för Solna - Översiktsplan 2030.

Planen redovisar hur Solna ska utvecklas fram till år 2030, vilka utmaningar som Solna står inför och vilka övergripande strategier som behöver tillämpas i stadsutvecklingen för att möta dessa utmaningar.

Kommunstyrelsen antog även under våren riktlinjer för markanvisningar och exploateringsavtal, en cykelplan för Solna stad samt en strategi för Solnas gröna offentliga miljöer, parker, platser och gatumuljöer - Grönplan för Solna, "Hela Solnas landskap".

I april startade Hemsö byggnationen av den nya skolan i Järvastaden som ska vara klar till höstterminen 2017.

Skolan kommer att inrymma minst 500 elever från förskoleklass upp till årskurs 6 och drivs av Raoul Wallenbergsskolan. Därutöver byggs en förskola och en helt ny idrottshall intill skolan, samt en fritidsgård som kommer att erbjuda verksamhet för ungdomar på kvällar och helger.

Kommunfullmäktige beslutade i april om att uppföra tillfälliga bostäder i Huvudsta. Bakgrunden är att Solna, till följd av den nya anvisningslagen, ska ta emot och ordna boende till 268 nyanlända personer, som fått permanent uppehållstillstånd. Drygt 100 nyanlända fick plats i befintliga lägenheter i Solna, medan övriga bosattes i 100-125 tillfälliga bostäder på före detta Stenbackaskolans tomt.

I maj utsågs Solna bland landets storstadskommuner till Årets Superkommun 2016 av tidningen Dagens Samhälle. För fjärde året i rad placerade sig Solna också i toppen i tidningen Fokus ranking av var det är bäst att bo och för nionde året i rad utsågs Solna till Sveriges mest företagsvänliga kommun av Svenskt Näringsliv.

I mitten av juni offentliggjorde Stockholms läns landsting det optimeringsarbete som har bedrivits tillsammans med Solna och Stockholm avseende utbyggnaden av den gula tunnelbanelinjen. Resultatet är att gula linjen inte kommer att vända vid Odenplan, utan istället gå hela vägen från Arenastaden till söderort (Farsta och/eller Skarpnäck) på gröna linjens spår. Resultatet innebär också att Arenastadens station får en ny placering. I maj meddelade staten att den är villig att uppta förhandlingar med staden om en ny tunnelbanestation i Hagalund.

I november beslutade kommunstyrelsen att staden ska finansiera, bygga och äga en ny simhall. Den nya simhallen ska, enligt förslaget, byggas på Ulriksdals idrottsplats bredvid de tre ishallarna och ovanpå simhallen kommer kontor att byggas.

Beslut fattades om att etablera en högstadieskola för upp till cirka 360 elever, en förskola med cirka 80 platser samt ett LSS-boende med sex lägenheter, personallägenhet och gemensamhetsytor, i kvarteret där Råsundastadion tidigare låg. Högstadieskolan startar hösten 2018.

Kommunfullmäktige beslutade i december att Fabege tar över Solna stads ägande i fastighetsbolaget Arenabolaget i Solna och i det vilande driftbolaget Sweden Arena Management. Staden avslutar därmed sitt engagemang i Friends Arena.

I december fattade kommunstyrelsen beslut om en samverkansöverenskommelse med Bostadsstiftelsen Signalisten. Syftet är att skapa förutsättningar för bättre samarbete för att skapa fler hyresrätter och fler specialbostäder.

En utredning av förutsättningarna för att bilda ett naturreservat runt Råstasjön genomfördes under året. I december fastställde kommunstyrelsen inriktningen för blivande samrådsförslag för naturreservatet.

Under året genomfördes en trygghetsinventering. Resultatet visade att solnaborna är trygga och att staden bör fortsätta sitt arbete mot nedskräpning.

Kommunstyrelsen och kommunfullmäktige beslutade under året om drygt 3 500 bostäder och drygt 120 000 kvadratmeter kontorsyta och yta för centrumändamål, ett antal nya förskoleavdelningar och servicelägenheter. Det handlar bl.a. om följande beslut:

- Exploateringsavtal och detaljplan avseende en ny kontorsbyggnad inom Tygeln 2 vid Solna station. I samband med exploateringen lämnar Skanska även ett bidrag till finansieringen av nya gula t-banelinjen.
- Exploateringsavtal och detaljplan för del av fastigheterna Palsternackan 2 och Huvudsta 3:1. Syftet är att möjliggöra för Signalisten att bygga ett trygghetsboende med 70 lägenheter i Huvudsta med närhet till stöd och service.
- Principöverenskommelse och planuppdrag för kvarteret Torsken i Bergshamra centrum. Syftet är att möjliggöra för Signalisten att bygga ett trygghetsboende med 60 nya lägenheter i Bergshamra.
- Principöverenskommelse och planuppdrag för utveckling av kvarteret Banken 11 i Solna centrum. Inriktningen är att omvandla parkeringsdäcket framför Solna centrum till nya bostadskvarter med 300 lägenheter. Fastighetsägaren Unibail-Rodamco medfinansierar även den nya tunnelbanelinjen till Arenastaden med 50 mkr.
- Överenskommelse om kommungränsjusteringar och principer för fastighetsöverlåtelse i Hagastaden.
- Planuppdrag för Järva 2:16 med fortsättning på utbyggnaden av Järvastaden med cirka 650 nya lägenheter, fyra till åtta förskoleavdelningar och speciallägenheter.
- Exploateringsavtal och detaljplan för fastigheten Bellona 5 m.fl. i Vasalund. Cirka 65 lägenheter, förskola och speciallägenheter genom om- och tillbyggnad.
- Exploateringsavtal och detaljplan för kvarteret Startboxen i Ulriksdal. Projektet möjliggör nytt huvudkontor för NCC, ytterligare kontorsytor, cirka 500 bostäder, en förskola, servicelägenheter samt en ny nätstation.

Förvaltningsberättelse

Solna stads styrning

Styrningen i Solna stad utgår från ett system för samlad ekonomi- och verksamhetsstyrning samt gällande lagstiftning, föreskrifter och nationella mål för den kommunala verksamheten. Utgångspunkten är en sammanhållen målstyrning, där kommunfullmäktige anger inriktning och ekonomiska ramar för styrelse och nämnder. Det sker i Solna stads verksamhetsplan och budget, som är stadens främsta styrdokument. Den årliga verksamhetsplanen och budget kompletteras inom vissa områden med andra styrande dokument som policyer, strategier, riktlinjer, planer och program.

Styrelse och nämnder ska, med utgångspunkt från kommunfullmäktiges inriktning, precisera och fastställa en verksamhetsplan och budget utifrån föreslagna ekonomiska ramar. Hänsyn ska tas till viktiga förändringar i omvärlden såsom ändringar i lagstiftningen och förändringar i befolkningsstrukturen. Styrelse och nämnder ska till sin verksamhetsplan och budget besluta om internkontrollplan och konkurrensplan för verksamheten.

Utifrån styrelsens och nämndernas mål samt ekonomiska ramar ska förvaltningsledningen utarbeta verksamhetsplan och budget i dialog med sina enheter. Enheterna ska arbeta fram sina mål/aktiviteter, vilka i sin tur ska brytas ned till individuella mål/aktiviteter för varje medarbetare. Målen/aktiviteterna tydliggör medarbetarens ansvar och befogenhet i det gemensamma arbetet med att uppnå enhetens, nämndens och stadens mål.

I Solna stads styr- och uppföljningssystem ingår uppföljning och utvärdering. Styrelse och nämnder ansvarar för att verksamheten följs upp och utvärderas i den omfattning som krävs för att ha en god kontroll. Befarade avvikelser, som inte är ringa, ska omgående informeras om till kommunstyrelsen som har uppsikt över nämndernas verksamhet, uppföljning och utvärdering. Uppföljning och utvärdering lämnas till kommunfullmäktige vid två tillfällen under året, per 30 april och 31 augusti. Dessutom lämnas en årsredovisning per 31 december.

Mål och uppdrag

Kommunfullmäktige beslutade i stadens verksamhetsplan och budget för 2016 om ett nytt styr- och uppföljningssystem innehållande vision, övergripande mål, nämndmål, uppdrag samt finansiella mål.

Bedömningen är att de fyra övergripande målen och de tre finansiella målen är uppfyllda. Merparten av nämndmålen (22 av 39) bedöms vara uppfyllda och ytterligare 15 nämndmål bedöms vara till stor del uppfyllda eller delvis uppfyllda och 2 mål bedöms som inte uppfyllda. Beträffande årets tolv uppdrag och kvarvarande två uppdrag från förra året bedöms samtliga utom ett vara slutförda. Bedömningen är därmed att staden uppfyller kommunfullmäktiges övergripande mål och merparten av nämndmålen samt alla de finansiella målen. De ekonomiska resultaten är även fortsatt goda. Sammantaget innebär detta att staden bedöms uppfylla lagkravet om god ekonomisk hushållning under 2016.

Övergripande mål

Bedömning	Övergripande mål
● Målet är uppfyllt år 2016.	Solna stads verksamheter ska hålla god kvalitet och hushålla med stadens resurser.
● Målet är uppfyllt år 2016.	Solna stad ska vara en stad som kännetecknas av mångfald, kreativitet och upplevelser.
● Målet är uppfyllt år 2016.	Solna ska vara en attraktiv och trygg stad att leva och verka i.
● Målet är uppfyllt år 2016.	Solna ska växa ihop och utvecklas på ett ekonomiskt, socialt och miljömässigt hållbart sätt.

Solna stads verksamheter ska hålla god kvalitet och hushålla med stadens resurser.

● Målet är uppfyllt år 2016.

Merparten av nämndmålen och uppdragen är uppfyllda under året. Detta innebär sammantaget med att de tre finansiella målen (resultatmål, investeringstak samt skattesats) är uppfyllda, att Solna uppfyller kravet för god ekonomisk hushållning under 2016.

Medborgarnas och företagarnas nöjdhet med stadens service ökar, liksom medborgarnas nöjdhet med att bo och arbeta inom staden. Brukarundersökningarna inom hemtjänsten och särskilt boende visar att nöjdheten ökar. I Solnas kommunala skolor fortsätter meritvärdena i grundskolan att ligga på en hög nivå jämfört med andra kommuner. Arbetslösheten och försörjningsstödet ligger fortsatt på låga nivåer.

Det finns en fortsatt god balans mellan utvecklingen av stadens intäkter och kostnader. En förutsättning för att behålla Solnas låga skattesats, är att intäkterna utvecklas i minst samma takt som kostnaderna. Solna har de senaste fem åren lyckats upprätthålla en hållbar utveckling, vilken fortsätter under år 2016. Även under 2016 fortsätter Solna vara en av kommunerna med den högsta kostnadseffektiviteten, som tillsammans med goda verksamhetsresultat, lägger grund för en hållbar och god ekonomisk hushållning.

Viktiga aktiviteter som bidrar till måloppfyllelse är:

- Införandet av ett nytt styr- och uppföljningssystem.
- Analys av kort- och långsiktigt ekonomiska hållbara förutsättningar inför framtagandet av stadens planeringsförutsättningar. Förutom ekonomiska kalkyler görs prognos och uppföljningar av bostadsbyggandet, befolkningsförändringar per åldersgrupp och stadsdel samt omvärldsanalyser. Utifrån dessa underlag justeras årligen nämndernas förutsättningar och ekonomiska ramar enligt stadens finansiella mål och riktlinjer.
- Samordning av behoven av nya förskolor, skolor, LSS-boenden och äldreboende i en övergripande lokalplanering. Startskottet har gått för byggnation av en ny ishall på Ulriksdals IP och en ny simhall, samt av en ny skola, idrottshall, förskola och fritidsgård i Järvastaden och för en ombyggnad av före detta Fridhemsskolan (Parkskolan) för att möjliggöra nya skolplatser i centrala Solna och en flytt av Solna Kulturskola.
- Utveckla processer och införa systemstöd för det systematiska kvalitetsarbetet inom barn- och utbildningsförvaltningen och omvårdnadsförvaltningen.
- Stadens systematiska arbete med att få solnabor att gå från bidrag till egen försörjning inom ramen för Solnamodellen.
- Stärkt entreprenörsstyrning och avtalsuppföljning inom stadens verksamheter med en tydlig utveckling

inom bl.a. tekniska nämndens verksamheter.

Solna stad ska vara en stad som kännetecknas av mångfald, kreativitet och upplevelser.

● Målet är uppfyllt år 2016.

I Solna finns en dynamisk marknad med över 9 000 unika företag i olika storlekar och branscher. Det handlar om allt från multinationella företag till små nystartade och från högteknologiska företag till tjänstesektorn. Under året har företag såsom The Winery, Sodexo, Johnson & Johnson, Telia Company, Svenska spel och Länsförsäkringar hälsats välkomna till Solna. Ett antal större etableringar är annonserade för kommande år som t.ex. SEB, Siemens, Rosche, Telenor, Elite hotels och Grow hotell. Diskrimineringsombudsmannen och Arbetsförmedlingens huvudkontor är också kommande etableringar.

Även nyföretagandet utvecklas väl i Solna. Solna har även tillsammans med Vaxholm högst nyföretagsamhet bland unga personer i Stockholms län och riket (33,1 nyföretagsamma per 1 000 invånare). Under perioden har 731 nya företag startats i Solna (2015).

Övernattande och besökare till Solna omsatte drygt 2 miljarder kronor, vilket gav helårssysselsättning för 1 275 personer under 2015. Främsta skälet till omsättningen och sysselsättningen är ökat antal hotellövernattningar i staden och öppnandet av Mall of Scandinavia. Sedan 2012 har den turistekonomiska omsättningen i Solna ökat med 113 procent, samtidigt som sysselsättningen har ökat med 80 procent.

Viktiga aktiviteter som bidrar till måluppfyllelse är:

- Under perioden har staden bl.a. genomfört cirka 130 företagsbesök, deltagit på ett 40-tal företagarföreningsmöten, arrangerat fem frukostbrickor, två företagsmässor och fyra Connect Tillväxtforum i Solna. Det har också gjorts en NKI-mätning bland företagare i Solna och vid tre tillfällen arrangerat Service i samverkan för medarbetare, som kommer i kontakt med företagare i staden. För att uppmuntra unga företagare anordnas tävlingen årets unga affärsidé.
- Under perioden har staden tillsammans med föreningslivet bl.a. genomfört ett sommarlovs- och kulturprogram med fler aktörer och fler aktiviteter än föregående år, särskilda insatser har gjorts för att öka läslusten och läsförståelsen inom fritidsklubsverksamheten, Solnas ungdomscafé har varit välbesökt, fritidsklubsverksamheten har fortsatt att öka, dansutbudet har utvidgats på Solna Kulturskola och en ny scenlokal planeras i Hagalund. Därutöver har nationaldagsfirandet med Kungliga Operan hållits i Haga och rekordmånga föreningar och förbund har erbjudit de 15 000 besökarna på Idrottens dag i Hagaparken att prova på deras idrotter.
- Solna är en stad med många nationaliteter och staden välkomnar alla nya solnabor. En enhet för etablering och integration har bildats inom ramen för kompetensförvaltningen som ska säkerställa att nyanlända ges goda förutsättningar för en bra integration. Stöd ges på den nyanländes modersmål och samhällsorienteringen har utvecklats för att bättre stödja etablering och integration. Ett samarbete med andra kommuner har påbörjats med syfte att utveckla metoder att ta tillvara resurser från civilsamhället vad gäller aktiviteter som stödjer integration.
- För att vara en stad som kännetecknas av mångfald och kreativitet arbetar Solna tillsammans med Stockholm stad, Stockholms läns landsting, KI, KTH, Stockholms universitet och övriga aktörer i stiftelsen Vetenskapsstaden för att stärka Solna och Stockholms ställning inom Life Science-området.
- Under perioden har ett antal stora evenemang arrangerats på Friends Arena som också bidrar till stadens mångfald, kreativitet och upplevelser. Under sommaren stod Coldplay, Monsters of Rock feat Black Sabbath, Beyoncé och FC Barcelona – Leicester City på programmet. Staden samverkar såväl internt som externt för att evenemangen ska löpa på bra.

Solna ska vara en attraktiv och trygg stad att leva och verka i.

● Målet är uppfyllt år 2016.

Av årets brukarundersökning i förskolan framgår bl.a. att 91 procent av föräldrarna instämmer i påståendet att mitt barn känner sig tryggt i förskolan, vilket är ungefär som för 2015 (93 %) och 2014 (92 %). Resultatet avser både fristående och kommunala förskolor. Andelen elever som känner sig trygga i skolan har minskat från 86 procent till 83 procent, medan andelen elever som känner sig bra bemötta av vuxna i skolan har ökat från 84 procent till 86 procent.

Arbetslösheten totalt i Solna är lägre än samma period 2015 och dessutom lägre jämfört med både Stockholms

län och riket. Värt att notera är att ungdomsarbetslösheten (18-24 år) är väsentligt lägre i Solna (4,2 %) jämfört med Stockholms län (6,8 %) och riket (11,5 %). Antal hushåll med ekonomiskt bistånd har minskat i jämförelse med samma period förra året. Under perioden har 68 procent av Solnamodellens deltagare gått vidare till arbete eller utbildning. Staden har erbjudit sommarjobb/feriepraktik till 314 ungdomar.

Viktiga aktiviteter som bidrar till måluppfyllelse är:

- Kommunfullmäktige har enhälligt beslutat om en ny översiktsplan för Solna - Översiktsplan 2030. Planen redovisar hur Solna ska utvecklas för att bidra till målet om en attraktiv och trygg stad fram till år 2030, vilka utmaningar som Solna står inför och vilka övergripande strategier som behöver tillämpas i stadsutvecklingen.
- Kommunstyrelsen och kommunfullmäktige har under året fattat beslut om över 3 500 bostäder och över 120 000 kvadratmeter kontorsyta och yta för centrumändamål, ett antal nya förskoleavdelningar och servicelägenheter.
- För att öka tryggheten för barnen på förskolan har bl.a. personaltäteten förbättrats, ett systematiskt arbete har drivits med att dela in barnen i mindre grupper och organisationen har utvecklats. I skolan har arbetet fokuserat på att skapa studiero och trygghet i klassrummet.
- För att uppnå ökad trygghet bland äldre solnabor med insats från staden har omvårdnadsförvaltningen bl.a. genomfört förebyggande hembesök, installerat moderna trygghetslarm hos alla som bor i ordinärt boende och som har trygghetslarm, genomfört utbildningar i brand- och säkerhetsarbete och brandkontroller samt genomfört kompetenshöjande insatser för medarbetarna.
- För att öka attraktiviteten och tryggheten i stadsmiljön har nya arbetsätt sju satts med daglig rondering i stadsmiljön, utökad renhållning i flera områden, bättre klottersanering och ny belysning i tunnlar. Sänkning av hastigheterna från 50 till 40 kilometer per timme på Solnas gator pågår.
- En trygghetsinventering har genomförts för att kartlägga hur solnaborna ser på tryggheten i sitt närområde. Inventeringen visar att Solna är en trygg stad. Medborgardialoger har också genomförts i Solna C, Huvudsta C och Bergshamra C i samverkan med polisen. Trygghetsinventeringen ligger till grund för planeringen av insatser för 2017.

Solna ska växa ihop och utvecklas på ett ekonomiskt, socialt och miljömässigt hållbart sätt.

● Målet är uppfyllt år 2016.

Solna fortsätter att växa med nya invånare och arbetsplatser. Under 2016 ökade befolkning till 78 129 personer, vilket innebär att stadens befolkning på årsbasis växer med cirka 2,6 procent, vilket är en hög takt. Under året färdigställdes cirka 826 bostäder, vilket tillsammans med ett högt barnafödande bidrar till befolkningsökningen.

Även antalet arbetsplatser i Solna ökar och överstiger nu 80 000 arbetsplatser. I Solna finns en unikt omfattande arbetsmarknad med över 9 000 unika företag i olika storlekar och branscher. Det handlar om allt från multinationella företag till små nystartade och från högteknologiska företag till tjänstesektorn.

SKL och Kolada har utformat ett kommunindex, som mäter kommunernas ekonomiska, sociala och miljömässiga hållbarhet. I denna sammanställning tillhör Solna den översta kvartilen i kommunsverige i 16 av de 28 kriterierna och i enbart 4 av kriterierna tillhör Solna den lägsta kvartilen.

I de ekonomiska kriterierna ingår bl.a. att skattesatsen är exempelvis låg (17,12 per skattekrone) och soliditeten för kommunkoncernen är hög (52,1 %). I de sociala kriterierna ingår bl.a. att andelen långtidsarbetslösa är låg (1,9 %), det finns inga löneskillnader mellan kön bland stadens anställda, en hög medellivslängd och högt skattat hälsoläge bland stadens invånare samt en liten andel barn i ekonomiskt utsatta hushåll. I de miljömässiga kriterierna ingår bl.a. att andelen ekologiska livsmedel i stadens verksamheter är hög (33 %) samt att utsläppen av växthusgaser och mängd hushållsavfall tillhör de lägsta i riket. Sammantaget innebär detta att Solna tillhör toppskiktet bland hållbara kommuner i denna sammanställning med goda resultat i alla tre kriterierna: ekonomiskt, socialt och miljömässigt.

Viktiga aktiviteter som bidrar till måluppfyllelse är:

- Implementeringen av de fyra strategier i den nya översiktsplanen som kommunfullmäktige antog under våren som ska möjliggöra att Solna ska fortsätta att växa hållbart.
- Kommunstyrelsen och kommunfullmäktige har under året fattat beslut om drygt 3 500 bostäder och över 120 000 kvadratmeter kontorsyta och yta för centrumändamål, ett antal nya förskoleavdelningar och servicelägenheter.

- Samverkan med Stockholms läns landsting om utbyggnaden av tunnelbanan till Arenastaden.
- I juni offentliggjorde Stockholms läns landsting det optimeringsarbete som har bedrivits tillsammans med Solna och Stockholm om utbyggnaden av den gula tunnelbanelinjen. Resultatet av arbetet är att den gula tunnelbanelinjen inte kommer att vända vid Odenplan, utan gå hela vägen från Arenastaden till söderort (Farsta och/eller Skarpnäck) på Gröna linjens spår. Dessutom fick tunnelbanestationen i Arenastaden ett nytt läge, som möjliggör en utveckling av både Arenastaden och Hagalund.
- Samarbete med Trafikverket om utredning av Huvudstaleden i tunnel och planering för Mäljarbanan. I enlighet med den principöverenskommelse med Trafikverket som kommunfullmäktige har beslutat har arbetet pågått. Inriktningen är att samordnat genomföra utrednings- och planläggningsarbetet, eftersom båda infrastrukturprojekten får direkta konsekvenser för stadens fortsatta utveckling.
- Implementeringen av den nya miljöpolicyen med tillhörande miljöstrategi i staden. Under perioden har kommunstyrelsen också beslutat att Solna ska bli medlem i Sveriges Ekokommuner och medverka i bildandet av ett grundvattenråd för Norra Stockholmsåsen.
- Solnamodellens arbete med att få solnabor att gå från bidrag till egen försörjning genom vägledning och utbildning tillsammans med arbetsgivare, samarbetspartners och utbildningsleverantörer.

Nämndmål

Kommunstyrelsen

Bedömning	Nämndmål
● Målet är uppfyllt år 2016.	Kommunstyrelsen ska ta tillvara Solnas intressen i Stockholmsregionen.
● Målet är uppfyllt år 2016.	Kommunstyrelsen ska säkerställa att Solna stad kan möta tillväxt och utbyggnad på ett hållbart sätt för dagens och morgondagens solnabor.
▲ Målet är till stor del uppfyllt år 2016.	Solna ska vara en serviceinriktad stad som tar tillvara solnabornas och företagens engagemang i stadens utveckling.
● Målet är uppfyllt år 2016.	Solna stad ska vara en bra arbetsgivare med engagerade medarbetare.
◆ Målet är delvis uppfyllt år 2016.	Solna stad ska tillvarata digitaliseringens möjligheter i välfärdstjänsterna.

Kommunstyrelsen ska ta tillvara Solnas intressen i Stockholmsregionen.

- Målet är uppfyllt år 2016.

Måluppfyllelsen mäts genom beskrivningar av ett antal genomförda aktiviteter. Viktiga aktiviteter som bidrar till måluppfyllelse är:

- Deltagande i Sverigeförhandlingen: I mars månad skickade gruppledarna i kommunstyrelsen gemensamt ett brev till Sverigeförhandlingarna med önskemål om att Sverigeförhandlingen skulle inkludera en ny station i Hagalunds arbetsplatsområde bland de kollektivtrafikåtgärder som ingår i förhandlingen om statlig medfinansiering. I mitten av maj meddelade Sverigeförhandlingen att staten är villig att uppta förhandlingarna med staden om en ny station vid Hagalunds arbetsplatsområde. Förhandlingarna med staten pågår.
- Samverkan med Stockholms läns landsting om utbyggnaden av tunnelbanan till Arenastaden: I juni offentliggjorde Stockholms läns landsting det optimeringsarbete som har bedrivits tillsammans med Solna och Stockholm avseende utbyggnaden av den gula tunnelbanelinjen. Målet har varit att hitta smarta och effektiva lösningar som ryms inom befintliga kostnadsramar. Resultatet av arbetet är att den gula tunnelbanelinjen inte kommer att vända vid Odenplan som tidigare var planerat, utan istället kommer att gå från Arenastaden, via Odenplan, och vidare till söderort (Farsta och/eller Skarpnäck) på Gröna linjens spår. Dessutom fick tunnelbanestationen i Arenastaden ett nytt läge, som möjliggör en utveckling av både Arenastaden och Hagalund. En station i Hagalunds arbetsplatsområde planeras.
- Samarbete med Trafikverket om utredning av Huvudstaleden i tunnel och planering för Mäljarbanan: I enlighet med den principöverenskommelse med Trafikverket som kommunfullmäktige beslutade om i början av 2016 pågick arbete med att utreda en Huvudstaleden i tunnel och planera för Mäljarbanan. Inriktningen är att samordnat genomföra utrednings- och planläggningsarbetet, eftersom båda infrastrukturprojekten berör Solna och får direkta konsekvenser för stadens fortsatta utveckling.
- Företagsetableringar: Under året hälsades The Winery, Sodexo, Johnson & Johnson, Telia Company, Svenska spel, KPMG och Länsförsäkringar välkomna till Solna. En rad större nyetableringar är

annonserade för kommande år som t.ex. SEB, Siemens, Rosche, Telenor, Elite hotels och Grow hotell, Diskrimineringsombudsmannen och Arbetsförmedlingens huvudkontor.

- Påverkan på den regionala utvecklingsplanen: Under året arbetades en uppdaterad regional utvecklingsplan för Stockholm (RUF) till 2050 fram av ett stort antal aktörer i Stockholmsregionen under ledning av Stockholms läns landsting. I processen har Solna stad lyft fram vikten av att den nya planen fokuserar på att riva de hinder som idag finns för ett ökat bostadsbyggande och på utbyggnad av infrastruktur.
- Medverkan i arbetet med länsplanen: Under året har Länsstyrelsen bjudit in till samverkan kring framtagandet av en ny länsplan för infrastrukturen. Staden har medverkat i inledningen av detta arbete, som intensifieras under 2017.
- Samverkan kring flyktningmottagning och etablering av nyanlända personer: Norrortskommunerna samverkar i frågor som rör flyktningmottagning och etablering av nyanlända personer inom organisationen "Koordination Norrort". Arbetet bedrivs i ett antal tematiska undernätverk till exempel ensamkommande barn, vuxennätverket och återsöksnätverket. Solna deltar i samtliga nätverk och är därmed en aktiv part.

Kommunstyrelsen ska säkerställa att Solna stad kan möta tillväxt och utbyggnad på ett hållbart sätt för dagens och morgondagens solnabor.

- Målet är uppfyllt år 2016.

Måluppfyllelsen mäts dels genom ett antal nyckeltal, dels genom skriftliga beskrivningar av genomförda aktiviteter. Under året ökar antalet solnabor från 76 158 till 78 129, vilket motsvarar en befolkningstillväxt på 2,6 procent. Antalet arbetstillfällen i Solna uppgår till 80 567 (ökning under året med cirka 2 700). Antal färdigställda bostäder under året är 826, vilket ligger i linje med översiktsplanens intention om cirka 800 nya bostäder per år.

SKL och Kolada har utformat ett kommunindex, som mäter kommunernas ekonomiska, sociala och miljömässiga hållbarhet. I denna sammanställning tillhör Solna den översta kvartilen i kommunsverige i 16 av de 28 kriterierna och i enbart 4 av kriterierna tillhör Solna den lägsta kvartilen.

I de ekonomiska kriterierna ingår bl.a. att skattesatsen är exempelvis låg (17,12 per skattekrona) och soliditeten för kommunkoncernen är hög (52,1 %). I de sociala kriterierna ingår bl.a. att andelen långtidsarbetslösa är låg (1,9 %), det finns inga löneskillnader mellan kön bland stadens anställda, en hög medellivslängd och högt skattat hälsoläge bland stadens invånare samt en liten andel barn i ekonomiskt utsatta hushåll. I de miljömässiga kriterierna ingår bl.a. att andelen ekologiska livsmedel i stadens verksamheter är hög (33 %) samt att utsläppen av växthusgaser och mängd hushållsavfall tillhör de lägsta i riket. Sammantaget innebär detta att Solna tillhör toppskiktet bland hållbara kommuner i denna sammanställning med goda resultat i alla tre kriterierna: ekonomiskt, socialt och miljömässigt.

Viktiga aktiviteter som bidrar till måluppfyllelse är:

- Analys av kort- och långsiktigt ekonomiska hållbara förutsättningar inför framtagandet av stadens planeringsförutsättningar inför 2017-2019. Förutom ekonomiska kalkyler görs prognos och uppföljningar av bostadsbyggandet, befolkningsförändringar per åldersgrupp och stadsdel samt omvärldsanalyser som kan komma förändra förutsättningar i framtiden. Utifrån dessa underlag justeras årligen nämndernas förutsättningar och ekonomiska ramar enligt stadens finansiella mål och riktlinjer.
- Samordning av behoven av nya förskolor, skolor, LSS-boenden och äldreboende i en övergripande lokalplanering. Under året har bl.a. startskottet gått för byggandet av en ny ishall och en ny skola i Järvastaden, en ombyggnad av Fridhemsskolan (Parkskolan) pågår för att möta behovet av nya skolplatser i centrala Solna och en ny simhall. Ett beslut om att, från höstterminen 2018, hyra in lokaler i centrala Solna för ett nytt högstadium har också tagits.
- Implementering av de fyra strategier i den nya översiktsplanen som kommunfullmäktige antog under våren som ska möjliggöra att Solna ska fortsätta att växa hållbart. Under perioden har kommunstyrelsen och kommunfullmäktige fattat beslut om över 3 500 bostäder samt drygt 120 000 kvadratmeter kontorsyta och yta för centrumändamål.
- Samordningen av arbetet med implementeringen av den nya miljöpolicyen med tillhörande miljöstrategi i staden. Under perioden har kommunstyrelsen också beslutat att Solna ska bli medlem i Sveriges Ekokommuner och att medverka i bildandet av ett grundvattenråd för Norra Stockholmsåsen.

Solna ska vara en serviceinriktad stad som tar tillvara solnabornas och företagarnas engagemang i stadens utveckling.

 Målet är till stor del uppfyllt år 2016.

Måluppfyllelsen mäts dels genom ett antal nyckeltal, dels genom skriftliga beskrivningar av genomförda aktiviteter. Under 2016 registrerade stadens kontaktcenter cirka 99 000 ärenden, varav cirka 71 000 per telefon (72 %), 19 000 via webb (19 %) och 8 500 via receptionen (9 %). Av alla ärenden som inkom löstes 58 procent direkt av kontaktcenter och 94 procent löstes av förvaltningarna inom tre dagar. Den generella kundnöjdheten för perioden uppgick till 84 procent.

Undersökningen av hur företag i Solna uppfattar stadens myndighetsutövning visar att kundnöjdheten 2016 uppgår till NKI 73, vilket är en förbättring jämfört med 2015 (NKI 70). Bäst omdömen får bemötande med index 80, medan övriga serviceområden; tillgänglighet, information, kompetens, rättssäkerhet och effektivitet ligger på ett index mellan 71-80. Av myndighetsområdena får serveringstillstånd högst betyg (84) följt av miljö- och hälsoskydd (76), livsmedelskontroll (73), markupplåtelse (72) och bygglov (53).

I medborgarundersökningen för 2016 förbättrade staden sitt resultat (42) avseende NII (Nöjd inflytande index) jämfört med 2015 (37) och ligger högre än snittet (40) i Sverige. Synen på bemötande och tillgänglighet förbättrades också; med ökat resultat för kontakt, bemötande och service.

Viktiga aktiviteter som bidrar till måluppfyllelse är:

- *Medborgardialoger och möjlighet till påverkan:* Ett sätt att ta tillvara solnabornas och företagarnas engagemang i stadens utveckling är att genomföra olika typer av medborgardialoger eller enkätundersökningar som ger möjlighet till påverkan. Under året har staden genomfört medborgardialoger tillsammans med polisen, medverkat vid Hagalundsdagen, bjudit in till digital medborgardialog för att utveckla stadsmiljön, genomfört en trygghetsinventering och förberett en digital trygghetsvandring som startar under hösten, som ska möjliggöra för solnaborna att tycka till om stadsmiljön.
- *Kommunikation:* Under året har kommunikationen till solnaborna utvecklats inom områden såsom vilka beslut som fattas och om saker som sker i närområdet som påverkar den enskilde. Staden arbetar aktivt med sociala medier, där tillgängligheten och servicegraden är hög, och där de sociala mediekanalerna kan avlasta trycket på andra kanaler såsom telefon och mejl.
- *Service i samverkan:* För att förbättra servicen har ett utbildningsprogram och ett nätverk för medarbetare i staden som har kontakt med företag i sin yrkesroll utvecklats. Syftet är att öka kunskapen om näringslivet och dess behov och villkor samt öka kunskapen om varandras olika roller för att säkra partnerskap och förbättra stadens service och bemötande. Under året har utbildningstillfälle två och tre genomförts för ett hundratal medarbetare i staden.
- *Solnamodellen:* Solnamodellen grundar sig i ett individanpassat arbetssätt, coachning, matchning, studie- och yrkesvägledning, utbildning, god omvärldsbevakning samt på goda relationer med arbetsgivare, samarbetspartners och utbildningsleverantörer, som kommer utifrån stadens näringslivsarbete. Sammantaget bidrar stadens näringslivsarbete och stadens arbetsmarknadsarbete till att ta tillvara solnabornas och företagarnas engagemang i stadens utveckling.

Solna stad ska vara en bra arbetsgivare med engagerade medarbetare.

 Målet är uppfyllt år 2016.

Måluppfyllelsen mäts dels genom ett antal nyckeltal (medarbetarengagemang och sjukfrånvaro), dels genom skriftliga beskrivningar av genomförda aktiviteter.

Under året har stadens medarbetarundersökning, som mäter medarbetarengagemang, genomförts. Det totala HME-indexet för staden uppgick till 78, vilket är en ökning från föregående år då utfallet var 77. Resultatet är således fortsatt bra och står sig även bra i relation till andra kommuner. Sjukfrånvaron i staden är 6,0 procent (5,7 % år 2015). Sjukfrånvaron är därmed låg jämfört med kommunerna i stockholmsregionen och i riket.

Viktiga aktiviteter som bidrar till måluppfyllelse är:

- Genomförande av årets medarbetarundersökning. Resultatet har presenterats, analyserats och handlingsplaner har tagits fram inom stadens förvaltningar.
- Genomförande av utbildningsatsningen ”Medarbetarskap i partnerskap”. Det är en fortsättning på

ledarutvecklingsprogrammet ”Ledarskap i partnerskap”, och omfattar alla stadens medarbetare. Satsningen börjar genomföras i september 2016.

- Genomförande av satsningen på hållbar arbetshälsa för att minska sjukfrånvaron med fokus på barn- och utbildningsförvaltningen, socialförvaltningen och omvårdnadsförvaltningen.

Solna stad ska tillvarata digitaliseringens möjligheter i välfärdstjänsterna.

◆ Målet är delvis uppfyllt år 2016.

Måluppfyllelsen mäts genom nyckeltal och skriftliga beskrivningar av genomförda aktiviteter. Under året var samtliga it-miljöer tillgängliga i 98,7 procent av avsedd tid.

Viktiga aktiviteter som bidrar till måluppfyllelse är:

- Framtagande av förbättrade digitala tjänster i staden. Det handlar exempelvis om digitala tjänster för att skapa en kunskapsbaserad lärmiljö i skolan, underlätta frånvarohanteringen inom förskolan, förbättra hanteringen av betalning av kulturskolans verksamhet, utveckling av digitala läs och digitala trygghetslarm till hemtjänsten, införande av mobila enheter för dokument och uppföljning (journalhantering) samt implementering av ett nytt HR/lönesystem.
- Fortsatt utruvning av nätverk i stadens fastigheter för att skapa förutsättningar till fortsatt digitalisering.
- Vidareutveckling av stadens möjlighet till fjärråtkomst för anställda och uppgradering av stadens kontorsprogramvara för att skapa en stabil digital arbetsmiljö.
- Implementeringen av det gemensamma verksamhetssystemet (Stratsys) för stadens planerings- och uppföljningsprocesser, vilket skapar förutsättningar för ett bättre beslutsunderlag i verksamheterna samt en minskad administrativ börda.

Byggnadsnämnden

Bedömning	Nämndmål
● Målet är uppfyllt år 2016.	Byggnadsnämnden ska planera för nya bostäder, arbetsplatser och service samt åstadkomma en sammanhållen, levande och hållbar stadsmiljö med ett modernt transportsystem.
▲ Målet är till stor del uppfyllt år 2016.	Byggnadsnämnden ska förbättra dialogen med solnabor och andra intressenter med inriktningen att skapa en öppen och inkluderande planprocess.
◆ Målet är delvis uppfyllt år 2016.	Byggnadsnämnden ska öka nöjdheten hos solnabor och företagare med nämndens service och myndighetsutövning.

Byggnadsnämnden ska planera för nya bostäder, arbetsplatser och service samt åstadkomma en sammanhållen, levande och hållbar stadsmiljö med ett modernt transportsystem.

● Målet är uppfyllt år 2016.

Måluppfyllelsen mäts genom skriftliga beskrivningar av genomförda aktiviteter. Byggnadsnämnden har under året givit förvaltningen nio planuppdrag och godkänt nio detaljplaner som tillsammans innehåller cirka 2450 bostäder, varav 30 LSS-bostäder och 130 trygghetsboendelägenheter. Planuppdragen och detaljplanerna möjliggör arbetsplatser, handel, service och bostäder i stadens olika stadsdelar och bidrar till att utveckla och skapa en levande, sammanhållande och hållbar stadsmiljö med ett modernt transportsystem.

Under året har också bygglov för 804 nya bostäder och ett hotell beviljats. De beviljade byggloven gäller: Nya Ulriksdal (Jockeyn 6 och Totalisatorn 6), Ingenting (Skalden 1), Järvastaden (kv Pyrolan), Skytteholm (Skytten), Huvudsta (studentbostäder, Furiren 2) och hotell i Stenhöga.

Viktiga aktiviteter som bidrar till måluppfyllelse är:

- Planarbete för bostäder för del av kvarteret Flundran, kv Farao, Strået och Gräset, kv Lagern samt Huvudsta 3:1 har påbörjats genom att nämnden gett förvaltningen planuppdrag. Nämnden har under året godkänt detaljplaner som möjliggör nya bostäder i kv Grankällan, kv Startboxen, kv Bellona, kv Fröet, elevbostäder i Karlberg, samt en detaljplan för Palsternackan 2 för trygghetsboende.
- Godkännande av detaljplan för nya arbetsplatser i Signalen 3, Icas nya huvudkontor, samt kv Patienten, S:t Eriks ögonsjukhus. Detaljplanen för kv Patienten bidrar även till visionen om Life Science i Hagastaden.

- Planering för utbyggnaden av tunnelbanans gula linje till Arenastaden.
- Programarbete för del av fastigheten Huvudsta 3:1 och kvarteret Krukmakaren m.fl., som ska möjliggöra 800-900 nya bostäder och en utbyggnad av Solnaverket för att skapa förutsättningar för Norrenergi att frångå fossila bränslen.
- Godkännande av programmet för Norra Hagastaden, vilket innebär att detaljplanarbetet för 3000 nya bostäder och 150 000 kvm verksamhetslokaler kan påbörjas.
- Planarbete för en ny simhall och kontorshus i Frösunda.

Byggnadsnämnden ska förbättra dialogen med solnabor och andra intressenter med inriktningen att skapa en öppen och inkluderande planprocess.

▲ Målet är till stor del uppfyllt år 2016.

Måluppfyllelsen mäts genom skriftliga beskrivningar av genomförda aktiviteter. Under året har fem plansamråd genomförts för kv. Byggmästaren, kv. Signalen, Ballongberget, Huvudsta 3:1 och Krukmakaren 3 samt kv Motorn. Samrådsmöten hålls i Solnas kommunbibliotek eller i stadshuset. I vissa fall hålls ett extra samrådsmöte i berörd stadsdel.

Viktiga aktiviteter som bidrar till måluppfyllelse är:

- Kontinuerlig förbättring av informationen på hemsidan som bl.a. innebär att information läggs upp på solna.se/pågåendeplaner när kommunstyrelsen fattat beslut om att påbörja planarbete. Information och material om de olika planarbetena utvecklas sedan kontinuerligt under arbetets gång på hemsidan.
- Arbetet med grafisk och språklig bearbetning av annonser för publicering i lokaltidningen och de planscher som inbjuder grannar och intresserade till samråd. Syftet med arbetet är att skapa en enhetlig utformning som skapar igenkänning, vilket förhoppningsvis gör att budskapet når ut bättre och således väcker ett intresse av att delta. Vid samråd av de mer omfattande detaljplaneprogrammen görs en sammanfattning med de viktigaste delarna av programmet i syfte att göra förslaget mer tillgängligt för kringboende och andra intresserade medborgare.
- Arbetet med två olika alternativ i samråds- eller programskedet är ett sätt att skapa större engagemang och delaktighet i arbetet. Under våren och sommaren har arbetet pågått med att ta fram ett programförslag för Huvudsta 3:1 samt Krukmakaren och i programmet redovisades två alternativ till bebyggelsestruktur som medborgare, intresserade och sakägare kunde ta del av och lämna synpunkter på. I anslutning till samrådet har ledamöter från de politiska partierna i byggnadsnämnden träffat boende i Huvudsta för att diskutera olika förslag och alternativ.
- Dialogmöten med boende och verksamma i Hagalund i arbetet med Hagalundsstrategin. Syftet med dialogsamtalen är utarbeta ett förslag till utvecklingsmöjligheter i stadsdelen Hagalund.
- Tillsammans med stadsledningsförvaltningen har en teknisk lösning för att inhämta synpunkter via hemsidan på planförslag tagits fram. Verktøyet planerades att prövas under programsamråd under 2017.

Byggnadsnämnden ska öka nöjdheten hos solnabor och företagare med nämndens service och myndighetsutövning.

◆ Målet är delvis uppfyllt år 2016.

Målet mäts genom nyckeltal och genom skriftliga beskrivningar av genomförda aktiviteter.

Under perioden januari till december har 350 ansökningar inkommit gällande bygglov. Från att ärendet är komplett tar det 10 dagar tills ett beslut är fattat. Det är en förbättring från perioden januari-augusti då handläggningstiden var 2-3 veckor. Av årets 350 ansökningarna var 109 kompletta (31 %) och beslut fattades inom 5-10 dagar från inkommen handling. Antalet bygganmälan under perioden är 64 stycken. I snitt tar det 7 dagar (10 dagar under perioden januari-augusti) från komplett ärende innan beslut är fattat. 25 ärenden var kompletta vid ansökan (39 %). Antalet ansökningar om skyltlov är under perioden 143 stycken. Det tar 5 dagar (7 dagar under perioden januari - augusti) att fatta beslut efter komplett ärende. 61 ärenden var kompletta vid ansökan (42%).

NKI (nöjd kund index) mäts årligen för bygglovsverksamheten. Resultatet för 2016 avser de ärenden som byggnadsnämnden beslutade om 2015. Resultatet visar på oförändrad nöjdhet hos de tillfrågade företagen och är 53 på en 100-gradig skala. Det innebär att målet om ett förbättrat NKI-resultat inte är uppfyllt. Under hösten

2015 gjordes en kompletterande undersökning genom djupintervjuer för att få en bättre bild av vad företag och bostadsrättsföreningar upplever i kontakt med förvaltningen. Resultatet av undersökningen blev ett delvis förändrat arbetssätt samt ett antal förbättrings- och förenklingsåtgärder som genomfördes under 2016.

Viktiga aktiviteter som bidrar till måluppfyllelse är:

- Löpande uppdatering och utveckling av frågor och svar på hemsidan.
- Checklistor över handlingar som ska bifogas en ansökan finns publicerat på hemsidan.
- Löpande utbildning om bygglovsprocessen och krav på ansökan för medarbetare på kontaktcenter.
- Bygglövsärenden och skyltärenden som vid ansökan är komplett får sitt lov inom 5 dagar.
- Större bygglov får en handläggare och byggnadsinspektör utsedd i ett tidigt skede av processen.
- Mindre ärenden preliminärgranskas av byggnadsinspektör inför tekniskt samråd. Det sker i samband med att beslut om bygglov expedierats.
- Balkonginglasningsärenden har standardiserats.
- Mötesstrukturen inom förvaltningens olika enheter har effektiviserats för att frigöra mer tid för handläggning.
- Ärendehanteringssystem, som stödjer verksamheten och ger möjlighet för kontaktcenter att ge mer information till sökande, är under upphandling.
- Ärenden hanteras skyndsamt och frågor besvaras inom utsatt tid.

Tekniska nämnden

Bedömning	Nämndmål
 Målet är till stor del uppfyllt år 2016.	Solna ska ha en ren, snygg och trygg stadsmiljö.
 Målet är till stor del uppfyllt år 2016.	Avfallshanteringen ska ske med bästa möjliga resursutnyttjande och minsta möjliga miljöpåverkan.
 Målet är delvis uppfyllt år 2016.	Solna ska ha en god framkomlighet, tillgänglighet och trafiksäkerhet för alla som bor och rör sig i staden.
 Målet är delvis uppfyllt år 2016.	Solna ska ha ändamålsenliga, tillgängliga och effektiva lokaler, som erbjuder en god miljö att vistas i.
 Målet är uppfyllt år 2016.	Tekniska nämnden ska öka nöjdheten hos solnabor, företagare och stadens verksamheter med nämndens service och myndighetsutövning.

Solna ska ha en ren, snygg och trygg stadsmiljö.

 Målet är till stor del uppfyllt år 2016.

Målet mäts genom nyckeltal och skriftliga beskrivningar av genomförda aktiviteter. De nyckeltal som ligger till grund för att bedöma om målet är uppfyllt eller inte baseras huvudsakligen på utfallet i den medborgarundersökning som staden deltar i. I undersökningen för 2016 har Solna stad fått följande utfall:

- Nöjdhet med renhållning av parker och allmänna platser i kommunen (6,5). Detta är en ökning jämfört med resultaten från 2015 (5,9) och 2014 (6,1).
- Nöjdhet med kommunens åtgärder mot klotter och annan skadegörelse (6,5). Detta är en ökning jämfört med resultatet från 2015 (5,9) och 2014 (5,9).
- Upplevelse av hur tryggt och säkert det är att vistas utomhus på kvällar och helger (6,6). Detta är en ökning jämfört med resultat från 2015 (6,3) och 2014 (6,4).

Jämfört med andra kommuner i samma storleksklass som deltar i undersökningen är utfallet för Solna stad högre än genomsnittet avseende frågor om upplevelse av trygghet, men lägre avseende frågor om renhållning och sophämtning.

Förutom mått från medborgarundersökningen följs också resultat från arbetet med avtalsuppföljning inom stadsmiljöområdet upp. Under året har ett antal aktiviteter genomförts för att stärka avtalsuppföljningen. Det handlar bl.a. om utökade kontroller av leverantörer och förvaltningens systematiska arbete med uppföljning under avtalens giltighetstid.

Inom målet har det under året genomförts ett antal aktiviteter och riktade satsningar som bidrar till att utveckla stadsmiljön och öka tryggheten. Viktiga aktiviteter som bidrar till måluppfyllelse är:

- Nytt arbetssätt med daglig rondering i stadsmiljön för att proaktivt upptäcka fel och brister.

- Utökad renhållningsfrekvens i flera områden, bl.a. Arenastaden och Järvastaden.
- Utökad personalstyrka samt höjd ambitionsnivå inom klottersanering i stadsmiljön.
- Ny belysning och ytskikt i tunnlar, med syfte att öka trygghetskänslan.
- Nyplantering av träd samt trädvård med beskärning.
- Byggnation av en ny lekplats med fjärilstema i Bergshamra.

Avfallshanteringen ska ske med bästa möjliga resursutnyttjande och minsta möjliga miljöpåverkan.

■ Målet är till stor del uppfyllt år 2016.

Målet mäts genom nyckeltal och genom skriftliga beskrivningar av genomförda aktiviteter. I medborgarundersökningen för 2016 har Solna stad fått följande utfall inom området:

- Nöjdhet med sophämtningen i kommunen (7,3). Detta är en mindre ökning jämfört med resultaten från 2015 (7,2) och 2014 (7,2).
- Nöjdhet med tillgång till återvinningscentraler (6,1). Detta är en ökning jämfört med resultatet från 2015 (5,6) och 2014 (5,6).

Jämfört med tidigare år har mängden insamlat matavfall ökat. Utfallet för 2016 är 29 kilo per invånare. Mängden insamlat matavfall per person har ökat från 25 kilo per invånare under 2015 och 2014.

Jämfört med andra kommuner i samma storleksklass som deltar i undersökningen är utfallet för Solna stad lägre än genomsnittet avseende frågor om renhållning och sophämtning.

Viktiga aktiviteter som bidrar till måluppfyllelse är:

- Förstärkt avtals- och entreprenörsstyrning. Detta har genomförts med samma metoder som för övriga avtalsområden, vilket bl.a. inneburit att uppföljningen av leverantörer har förstärkts exempelvis genom drift och uppföljningsmöten.
- Införande av en mobil återvinningscentral i samarbete med Sörab. Under hela 2016 har Bergshamra, Hagalund och Huvudsta haft tillgång till satsningen. Under hösten har en utvärdering av satsningen genomförts med goda resultat, varför tjänsten fortsätter även under 2017.
- Sänkt taxa inom avfallsområdet. Trots detta har totalekonomin varit god och utvecklingen av effektiviteten inom området har nått uppsatta mål.

Solna ska ha en god framkomlighet, tillgänglighet och trafiksäkerhet för alla som bor och rör sig i staden.

◆ Målet är delvis uppfyllt år 2016.

Målet mäts genom nyckeltal och genom skriftliga beskrivningar av genomförda aktiviteter. I medborgarundersökningen för 2016 har Solna stad fått följande utfall inom området:

- Nöjdhet med möjlighet att transportera sig med bil i staden (7,2). Detta är en mindre ökning jämfört med resultaten från 2015 (6,9) men resultaten ligger på en högre nivå än vid undersökningen som genomfördes 2014 (6,3).
- Nöjdhet med tillgången till gång- och cykelvägar (6,6). Detta är en mindre ökning jämfört med resultatet från 2015 (6,5) och 2014 (6,5).
- Nöjdhet med trafiksäkerheten på gång- och cykelvägar (5,7). Detta är en ökning jämfört med resultaten för 2015 (5,1) och 2014 (5,0).

Jämfört med andra kommuner i samma storleksklass som deltar i undersökningen är utfallet för Solna stad högre än genomsnittet avseende frågor om kommunikationer.

Antalet döda och allvarligt skadade i trafiken i staden ligger stabilt på låga nivåer och har gjort så även under de senaste tre åren.

Viktiga aktiviteter som bidrar till måluppfyllelse är:

- I arbetet med att utveckla Solna som cykelstad har ett antal nya cykelparkeringar i strategiska lägen skapats. Ny cykelvägvisning har börjat monteras i stadsmiljön. Målning av cykelbanor runt om i staden

har utförts.

- Underhåll av vägar har genomförts under året då ett antal vägsträckor har asfalterats om, exempelvis i Bergshamra.
- Målning av stadens övergångsställen samt ny belysning vid ett 15-tal övergångsställen runt om i staden.
- En sänkning av hastigheterna, främst från 50 till 40 kilometer per timme, har genomförts på ett tjugotal gator. Detta genomfördes inom ramen för ett uppdrag till nämnden.
- Övergångsställen och trottoarer har tillgänglighetsanpassats på ett antal platser i staden.

Solna ska ha ändamålsenliga, tillgängliga och effektiva lokaler, som erbjuder en god miljö att vistas i.

◆ Målet är delvis uppfyllt år 2016.

Målet mäts genom nyckeltal och genom skriftliga beskrivningar av genomförda aktiviteter. De nyckeltal som ligger till grund för att bedöma om målet är uppfyllt eller inte baseras på uppföljning av lokal- och energieffektivitet.

- Utvecklingen av energieffektivitet mäts baserat på förbrukning av el och fjärrvärme i stadens lokaler. Elförbrukningen i stadens lokaler har minskat något under 2016 och därmed har också kostnaderna för denna minskat. Under året har ett nytt avtal för elenergi tecknats där staden köper el som är producerad helt med förnybar energi. Fjärrvärmeförbrukningen i stadens lokaler har ökat något under året, vilket delvis kan bero på att utbyten av oljepannor till fjärrvärmearbänläggningar fortsatt.
- Åtgärder har genomförts löpande under året för att effektivisera nyttjandet av lokaler. Parallellt med detta har det genomförts flera om- och nybyggnationer som bidrar till att nyttjade ytor har ökat. Det är därför svårt att exakt mäta hur utvecklingen av de totala ytorna har varit under 2016.

Viktiga aktiviteter som bidrar till måluppfyllelse är:

- Byggnation av en ny ishall på Ulriksdals idrottsplats har påbörjats under perioden. Anläggningen kommer att förses med energieffektiv isanläggning.
- Arbetet pågår med en ny skola i före detta Fridhemsskolans lokaler.
- Upprustning av Råsundagårdens förskola pågår.
- Utveckling och ombyggnation av skolgården på Skytteholmsskolan.
- Flytt av Igelbäckens förskola.
- Åtgärder för att fortsätta öka fjärrvärmearbänvändningen och avveckla kvarvarande uppvärmning med olja.
- Åtgärder för att öka energieffektiviteten i fastigheter och lokaler, bl.a. ny ventilation i flera fastigheter, vilket ger bättre inomhusklimat och sänkta energikostnader.
- På Huvudstabadet har åtgärder genomförts för att förbättra vattencirkulation och vattenkvalitet.

Tekniska nämnden ska öka nöjdheten hos solnabor, företagare och stadens verksamheter med nämndens service och myndighetsutövning.

● Målet är uppfyllt år 2016.

Målet mäts genom nyckeltal och skriftliga beskrivningar av genomförda aktiviteter. Brukarnöjdheten inom tekniska nämndens ansvarsområden har i mätningar utvecklats positivt under året. Kontaktcenter genomför sedan mars 2015 kontinuerliga mätningar avseende solnaborna och andra intressenters nöjdhet inom områdena engagemang, generell nöjdhet, kunskap, tips och råd och upplärning. Samtliga nöjdhetsmått har utvecklats positivt under året, och vid den senaste mätningen i november månad låg den generella nöjdheten på 87 procent.

Lösningsgrad är det mått som visar hur många ärenden kontaktcenter löser i första kontakten. Tekniska förvaltningen strävar efter att kontaktcenter ska få möjlighet att hantera så många ärenden som möjligt i första kontakten, dvs. förvaltningen eftersträvar en så hög lösningsgrad som möjligt. Under perioden har både lösningsgraden och andelen ärenden som besvaras i tid inom nämndens verksamhetsområden ökat. Lösningsgraden låg vid senaste mätningen i december på 82 procent.

Kultur- och fritidsnämnden

Bedömning	Nämndmål
 Målet är uppfyllt år 2016.	Kultur- och fritidsnämnden ska utveckla fritids- och biblioteksaktiviteter för barn och ungdomar i nära samverkan med skolan med fokus på att stimulera barn och ungdomars läslust och läsförståelse.
 Målet är till stor del uppfyllt år 2016.	Kultur- och fritidsnämnden ska möjliggöra för fler barn och ungdomar att delta i idrotts-, fritids- och kulturverksamhet i takt med att staden växer.
 Målet är uppfyllt år 2016.	Kultur- och fritidsnämnden ska säkerställa att lokaler och anläggningar för idrott, fritid och kultur används effektivt och utvecklas utifrån ett stadsövergripande perspektiv.
 Målet är uppfyllt år 2016.	Kultur- och fritidsnämndens verksamheter ska utvecklas i nära samverkan med Solnas kultur-, idrotts- och föreningsliv.

Kultur- och fritidsnämnden ska utveckla fritids- och biblioteksaktiviteter för barn och ungdomar i nära samverkan med skolan med fokus på att stimulera barn och ungdomars läslust och läsförståelse.

 Målet är uppfyllt år 2016.

Måluppfyllelsen mäts genom nyckeltal och skriftliga beskrivningar av genomförda aktiviteter. Alla fritidsklubbar har under året haft 15 - 25 läsfrämjande aktiviteter per vecka. Merparten av de 778 inskrivna barnen har deltagit i en eller flera aktiviteter.

Antal utlån av medier till åldersgrupp 0 - 17 år har minskat från föregående år med 2,3 procent till drygt 131 000 utlån.

Biblioteket har genomfört en mängd läsfrämjande aktiviteter för åldersgruppen 6 - 18 år. Antal barn som deltagit är 2 040 (27 % av åldersgruppen).

Viktiga aktiviteter som bidrar till måluppfyllelse är:

- Fritidsklubbverksamheten har genomfört särskilda insatser för läslust och läsförståelse, t.ex. läsecirklar, bokklubbar i samarbete med biblioteket, läshörnor, spel, rörelse- och balanslekar och utomhuslekar som främjar språk- och läsutveckling.
- Fritidsklubben på Pampasparken har med stöd av barn- och utbildningsförvaltningen startat ett programmeringsprojekt i syfte att kompetensutvecklas i arbetsmetoder som främjar språk- och läsutveckling.
- Biblioteksverksamheten har genomfört 70 bokade besök för årskurs 1 och 4, såsom förskolans timma och skolcirkelpåsar.
- Program på biblioteken med läsfrämjande fokus har genomförts på lov och lördagar.
- Integrerat boklånesystem, inköp av medier samt kompetensstöd sker i samverkan med barn- och utbildningsförvaltningen.
- I all fritidsverksamhet och på biblioteket erbjuds läxhjälp. Biblioteket har uppskattat antalet deltagare under 2016 till 320. Fritidsverksamheten redovisar 642 deltagare.
- Ett varierat utbud av kulturprogram för förskola och skola erbjuds med ett läsfrämjande perspektiv. Föreställningar knyts samman med barnlitteratur och pedagogiska metoder utgår ifrån språk och berättande.

Utmaning för måluppfyllelse är att definiera mellan förvaltningarna vilka läsfrämjande aktiviteter som ger effekt i förhållande till läsförståelse och skolans mål. Beslut om förändrat huvudmannaskap för fritidsklubbar kommer att ge skolan fullt ansvar för mål om ökad läsförståelse och dess fritidsaktiviteter.

Kultur- och fritidsnämnden ska möjliggöra för fler barn och ungdomar att delta i idrotts-, fritids- och kulturverksamhet i takt med att staden växer.

 Målet är till stor del uppfyllt år 2016.

Måluppfyllelsen mäts genom nyckeltal och skriftliga beskrivningar av genomförda aktiviteter. Bidragsberättigade föreningsaktiviteter (LOK) i åldersgruppen 7 - 20 år var under året 485 570 st. År 2015 var antalet aktiviteter 513 955. Antal bidragsberättigade aktiviteter för den yngre åldersgruppen 7 - 12 år ökar marginellt, medan i åldersgruppen 13 - 20 år minskar antalet aktiviteter med 13 procent. För pojkar var det 290 922

bidragsberättigade aktiviteter och för flickor 194 648. Under året deltog cirka 7 000 barn och ungdomar i åldrarna 7 - 20 år deltog i föreningsverksamhet enligt ansökningarna för aktivitetsstöd. Till övervägande del sker aktiviteterna inom idrottsföreningar. Cirka 1 100 barn i ålder 0 - 6 år deltog i verksamhet enligt ansökningarna.

Årsgenomsnittet för antalet inskrivna 10 - 11-åringar i fritidsklubbverksamhet uppgår till 778 barn, jämfört med 704 barn år 2015. Andelen inskrivna i målgruppen har ökat till 65 procent (64 % år 2015).

Antal tonårsbesök har ökat med drygt 14 000 (18 %), till totalt 96 000 besök under året. Även det totala antalet besök på fritidsanläggningarna har ökat med 18 procent till 560 000.

Solna ungdomscafé har varit mycket välbesökt med 50 - 120 besökare per kväll. En dominerande andel har varit nyanlända.

Antalet elevplatser inom kulturskolan är 2 064, en ökning med 41 sedan föregående år.

Viktiga aktiviteter som bidrar till måluppfyllelse är:

- Utebaden ökade under 2016 öppettiderna till 80 timmar per vecka (68 timmar år 2015 och 63 timmar år 2014). Simskola har erbjudits på båda utebaden.
- Även antalet sommarlovsaktiviteter ökade, vilket även innebar fler besökare jämfört med tidigare år. Totalt 3 380, varav 1 676 flickor och 1 704 pojkar.
- Solna ungdomscafé har rekryterat personal med språkkunskaper, som gynnar arbetet med ensamkommande och asylsökande ungdomar.
- Fler barndansgrupper inom kulturskolan har skapats genom minskat antal tonårsgrupper och introduktionskurser i musik har fått stort antal sökande i yngre åldrar. I Bergshamraskolan har kulturskolans möjligheter att erbjuda kurser i bild och dans förbättrats. Dansutbudet har utvidgats med Streetdance.
- I mars infördes utökade öppettider vid stadsbiblioteket och på Bergshamra bibliotek. Att byta veckodag med bemannad öppettid, från söndagar till måndagar på Bergshamra bibliotek, har lett till en ökning i antal besök. Däremot har de fysiska besöken totalt sett minskat.
- Under året har 12 867 barn tagit del av kulturutbudet för förskola och skola, vilket är en ökning. 73 förskolor och skolor har tagit del, vilket är 18 fler än 2015.

Utmaning för måluppfyllelse är förvaltningens kapacitet att ta emot fler barn och ungdomar vilket innebär att utveckla såväl lokaler och anläggningar som organisation och kompetensförsörjning. En specifik utmaning är att integrera nyanlända barn och ungdomar i verksamheterna.

Kultur- och fritidsnämnden ska säkerställa att lokaler och anläggningar för idrott, fritid och kultur används effektivt och utvecklas utifrån ett stadsövergripande perspektiv.

 Målet är uppfyllt år 2016.

Måluppfyllelsen mäts genom beskrivningar av ett antal genomförda aktiviteter. Viktiga aktiviteter som bidrar till måluppfyllelse är:

- Kultur- och fritidsförvaltningen samverkar med övriga förvaltningar om att bedriva verksamheter i gemensamma lokaler. Exempel på det är pågående planering och byggarbeten för att samlokalisera fritidsgård och gymnastiksal i den nya Raoul Wallenbergsskolan i Järvastaden och arbetet inför kulturskolans omlokalisering till Parkskolan. Samtidigt pågår, som en följd av detta, arbete med att finna lokaler för ett antal föreningar.
- Tolv kulturaktörer/föreningar samnyttjar lokaler med verksamheter i Gamla Hagalund och Charlottenburgs hembygdsgård.
- Samtliga stadens 18 hallar, 7 fotbollsplaner och 2 ishallar samnyttjas mellan förvaltningarna. Sammantaget genomfördes cirka 14 000 timmar skolverksamhet i kultur- och fritidsförvaltningens hallar och idrottsanläggningar och förvaltningen bokar cirka 16 000 timmar på kvällar och helger i skolornas hallar.
- Alla tolv fritidsanläggningar har ett samnyttjande av lokaler med andra verksamheter såsom förskolor, skolor, öppen förskola och föreningar.
- Bibliotekslokalerna har upplåtits till föreningsaktiviteter och skolans modersmålsundervisning. Ulriksdals bibliotek drivs både som folk- och skolbibliotek.

Utmaning för måluppfyllelse är att fortsatt utveckla lokalanvändningen och samnyttjande vad gäller ansvar, drift

och skötsel mellan olika verksamheter.

Kultur- och fritidsnämndens verksamheter ska utvecklas i nära samverkan med Solnas kultur-, idrotts- och föreningsliv.

● Målet är uppfyllt år 2016.

Måluppfyllelsen mäts genom beskrivningar av ett antal genomförda aktiviteter. Viktiga aktiviteter som bidrar till måluppfyllelse är:

- Ett femtiotal idrottsföreningar har erhållit lokalt aktivitetsstöd för barn- och ungdomsverksamhet under året. Andra föreningar som också fått föreningsstöd är samhällsnyttiga, cirka tio, och pensionärsföreningar, sju stycken.
- Samrådsmöten kring fördelning av tider på isar och fotbollsplaner. För fotbollen finns ett särskilt anläggningsråd med cirka 10 möten per år. Förvaltningen genomför varje år en mycket stor mängd möten med företrädare för både föreningarna och deras olika förbundsorganisationer.
- Antal kulturföreningar som erhållit bidrag och annat stöd, uppdrag, lokaler, evenemang är 21. Nämnden beslutade under året om förändringar i kulturstödet för att tydliggöra rutiner och kriterier.
- Bergshamra Sportcenter AB och nämnden har kommit överens om att idrottsplatsens drift- och skötsel ska återgå i kommunal regi.
- Nämnden och driftbolaget för Olle Olsson-museet har också beslutat att ett kommunalt återtagande av driften.

Betydande evenemang i samverkan:

- Cirka 6 000 personer besökte valborgsfirandet på Skytteholmsfältet.
- Turneringen Lennart Johansson Academy Trophy med AIK fotboll genomfördes med cirka 5 000 besökare. Femton länder deltog.
- Jubileumsloppet till minne av AIK:s 125 årsfirande genomfördes med cirka 750 deltagare.
- Nationaldagsfirandet med Kungliga Djurgårdsförvaltningen och Kungliga Operan med konsert och 27 000 besökare.
- Föreningen Tirgan genomförde ett kulturevenemang på Huvudstafältet med cirka 20 000 besökare.
- Idrottens dag i Haga där 17 000 besökare kunde prova ett femtiotal idrotter.

Utmaning för måluppfyllelse är förvaltningens förmåga att möta föreningarnas egen kapacitet och ambitionsnivå samt en ökad förväntan på förvaltningens service och stöd till föreningarna.

Barn- och utbildningsnämnden

Bedömning	Nämndmål
◆ Målet är delvis uppfyllt år 2016.	Förskolans arbete ska leda till att barnen är trygga och väl förberedda för övergången till förskoleklass/skola.
◆ Målet är till stor del uppfyllt år 2016.	Förskolors, fritidshems och grundskolors arbete ska leda till att varje elev efter genomgången grundskola har god läsförståelse.
◆ Målet är delvis uppfyllt år 2016.	Grundskolans arbete ska leda till att kunskapsresultaten höjs och att varje elev har behörighet till gymnasiet.
◆ Målet är delvis uppfyllt år 2016.	Alla stadens skolor ska erbjuda en trygg arbetsmiljö präglad av respekt för varje enskild elev.

Förskolans arbete ska leda till att barnen är trygga och väl förberedda för övergången till förskoleklass/skola.

◆ Målet är delvis uppfyllt år 2016.

Av 2016 års brukarundersökning framgår bl.a. att 91 procent av föräldrarna instämmer i påståendet att mitt barn känner sig tryggt i förskolan, vilket är ungefär som 2015 (93 %) och 2014 (92 %) Resultatet avser både fristående och kommunala förskolor. Resultaten på höstens språkscreening har sjunkit något.

Viktiga aktiviteter som bidrar till måluppfyllelse är:

- Strukturbidraget i förskolan fördelas med föräldrarnas utbildningsnivå som fördelningsprincip och verkar på så vis utjämnande för barnens olika förutsättningar.

- Flera förskolor har använt sig av ökad grundbemanning för att på så sätt minska antalet tillfälliga, för barnen okända, vikarier på förskolan. Ett systematiskt arbete med att dela in barnen i mindre grupper under så många tillfällen som möjligt under dagen har initierats.
- Förskolan och skolan har ett gemensamt uppdrag att organisera övergången för barnen från förskola till skola. Under året har en tydligare planering inför övergången tagit form och organiserade insatser från både förskolans och skolans sida har genomförts. På förskolan har därtill ett förberedande arbete pågått för att från 2017 starta barnhälsosteam i den kommunala förskolan. Barnhälsosteamens kommer att utgöra en viktig faktor i övergången mellan förskola och skola, för att säkra verksamheten fängar alla barns behov.
- En bättre och snabbare process för språkscreeningen i förskoleklass har inneburit att testerna av elevernas kunskaper görs i avsedd tidsperiod, dvs. så snart eleverna kommit till förskoleklassen. Det innebär att resultatet i år tydligare speglar hur väl förberedda förskolebarnen är när de blir elever i förskoleklass.
- Effekterna av det arbete förskolor, skolor och fritidshem utför kommer att på sikt synas på resultaten.

Förskolors, fritidshems och grundskolors arbete ska leda till att varje elev efter genomgången grundskola har god läsförståelse.

■ Målet är till stor del uppfyllt år 2016.

Andelen elever i åk 9 som uppnått kunskapskraven för Godkänd i ämnesprovet i svenska (exklusive svenska som andra språk) har ökat från 97,4 procent 2015 till 97,7 procent 2016. När det gäller andelen elever i åk 6 som får godkänt på läsförståelseprov i svenska har andelen sjunkit från 94,7 procent 2015 till 93,6 procent 2016. Det är en något mindre nedgång än för riket där resultatet sjunker med 1,8 procentenheter och länet där resultatet sjunker med 2,0 procentenheter.

Viktiga aktiviteter som bidrar till måluppfyllelse är:

- Förskolorna har under året arbetat med språkutvecklande arbetssätt där fokus legat på vardagssituationer under förskoledagen. Det innebär att barnen i större utsträckning ska få höra ett rikt och nyanserat språk och på så sätt kan utveckla sin egen språkliga förmåga. Samlingar med fokus på språkutveckling genomförs systematiskt på många förskolor.
- I skolan har samtliga lärare deltagit i heldagsföreläsning i språkutvecklande arbetssätt. Samtliga skolor arbetar också med lässtrategier. Under 2016 har ett nytt obligatoriskt bedömningsstöd i svenska för åk 1 införts. Alla lärare i Solna har antingen deltagit i läsluft eller mattelyft, statliga utbildningsinsatser för att förbättra läsförståelse och matematik. Utbildning i digitala verktyg med fokus på formativ bedömning samt utbildning i läsförståelse har höjt kompetensen bland lärarna. Under året har skolbiblioteken gått igenom för att anpassa litteraturen.
- Inom det specialpedagogiska nätverket har kompensatoriska verktyg tagits fram för att underlätta lärandet.
- År 2016 var första året som förskoleklassens arbete med språkutveckling följdes upp via en screening även på vårterminen, ett märkbart bättre resultat tyder på framgångsrikt arbete i förskoleklass.
- Siffror visar att något större andel elever har godkänt på nationella prov i svenska i åk 9, medan en något lägre andel elever än året innan har godkänt i nationella prov i svenska i åk 6. Samtliga skolor uppvisar goda resultat på nationella proven i svenska i åk 9. Flickorna har generellt bättre resultat än pojkarna. Flickor i åk 6 visar goda resultat i läsförståelse medan pojkarnas är sämre.
- Effekterna av det arbete förskolor, skolor och fritidshem utför kommer att på sikt ytterligare synas på resultaten.

Grundskolans arbete ska leda till att kunskapsresultaten höjs och att varje elev har behörighet till gymnasiet.

◆ Målet är delvis uppfyllt år 2016.

I brukarundersökningen svarar eleverna att de i lägre grad än tidigare är känner till vad de behöver kunna för att nå målen. År 2016 upplevde 75 procent att de vet vad de behöver kunna för att nå målen jämfört med 83 procent året innan. När det gäller meritvärdet i åk 9 har det sjunkit från 238,4 år 2015 till 235,0 år 2016. Från och med 2016 har elever med okänd bakgrund exkluderats.

Solna ligger på plats 15 bland landets 290 kommuner när det gäller utfallet av meritvärdet jämfört med det modellberäknade meritvärdet för elever i åk 9 i de kommunala skolorna. Det innebär att i jämförelse med andra kommuner presterar eleverna i Solna bra utifrån sina förutsättningar som enligt modellberäkningen är kön, utländsk bakgrund samt föräldrars utbildningsnivå.

Behörigheten till gymnasiet har sjunkit från 86,7 procent 2015 till 84,7 procent 2016. Ett av skälen till att kunskapsresultaten inte når samma nivå som tidigare är de många nyanlända elever som kom till skolan under läsåret 2015/2016.

Viktiga aktiviteter som bidrar till måluppfyllelse är:

- En faktor som har stor betydelse för måluppfyllelsen är om eleverna vet vad de behöver kunna för att nå målen i de olika ämnena. För att öka måluppfyllelsen har alla lärare därför deltagit i utbildning i de formativa nyckelprocesserna kopplat till digitala verktyg. I de skolor som kommit långt med arbetet med kunskapsrum i den digitala lärplattformen Infomentor, har eleverna bättre kännedom om kunskapskraven.
- Elevers framgång bygger på en kombination av individuell ansträngning och ledning av välutbildade och engagerade lärare. För att nå målet om behörighet till gymnasiet har förvaltningen bl.a. fortsatt arbetet med att utveckla kommunikation mellan elever, lärare och vårdnadshavare genom Infomentor.
- Skolorna har arbetat med bedömning av läs- och skrivutveckling. Alla lärare deltar i den statliga satsningen matematiklyftet eller läslyftet.
- Nyanlända elever med kort tid i svensk skola har behov av mer stöd för att nå kunskapskraven i alla ämnen. Därför har skolorna byggt ut den organiserade läxläsningen samt genomfört lovskola på samtliga skollov. De nyanlända elevernas kunskapsnivåer kartläggs av Mottagningsenheten som startade under året. Alla nyanlända elever får studiehjälp på sitt modersmål.
- Det kollegiala lärandet som sker strukturerat inom ramen för ämnesnätverken har under 2016 bl.a. innehållit ett pedagogiskt café, där lärarna har fått ta del av varandras arbete med formativ bedömning kopplat till digitala verktyg. En satsning som ökat motivationen hos flera anställda.
- Alla skolor har förstärkt fokus på att följa upp frånvaro för att tidigt upptäcka de elever som behöver stöd i att strukturera sin skolgång. Arbetet har lett till att färre elever än tidigare har stor frånvaro.
- Ett arbete med att följa upp elever som riskerar att inte nå upp till kunskapskraven i åk 1-5 eller riskerar att få betyget F i åk 6-9 pågår.

Alla stadens skolor ska erbjuda en trygg arbetsmiljö präglad av respekt för varje enskild elev.

◆ Målet är delvis uppfyllt år 2016.

Bemötandet mellan barn och vuxna på skolorna har förbättrats. År 2016 angav 86 procent av eleverna att de kände sig bra bemötta av vuxna i skolan jämfört med 84 procent 2015. Andelen elever som kände sig bra bemötta av andra elever har dock minskat. År 2016 angav 79 procent av eleverna att de kände sig väl bemötta av sina skolkamrater, medan 81 procent angav det året innan. Andelen elever som kände sig trygga i skolan har minskat, 2016 angav 83 procent att de kände sig trygga jämfört med 86 procent 2015.

Viktiga aktiviteter som bidrar till måluppfyllelse är:

- Arbetet har fokus på att öka studieron och att alla elever ska känna sig trygga i skolan. Framgångsfaktorer är att skapa ramar för hur en lektion ska se ut. Det är av betydelse att eleverna vet vad de kan förvänta sig av en lektion. Exempelvis kan lektionens schema stå på tavlan, det ska vara tydligt när lektionen startar och när den avslutas samt vad läraren förväntar sig av eleven.
- Grundskolor och fritidshem arbetar med att skapa en fungerande rastverksamhet genom att synliggöra personalen och anordna rastaktiviteter, som är ledda av fritidspedagoger. Effekterna som uppnås är att övergången mellan rast och lektion ges en tydligare inramning, vilket ger trygghet och studiero i klassrummet.
- Alla skolor har kontinuerligt arbetat med värdegrundfrågor.
- Alla elevhälsoteam genomgår en utbildning i elevhälsoarbete.
- Bemötandet mellan barn och vuxna på skolorna har förbättrats. Andelen elever som känner sig bra bemötta av andra elever har dock minskat. Andel elever som känner sig trygga i skolan har också minskat. Trots att elevantalet ökat mycket har tryggheten inte förändrats, något som kan bero på ett bra och fungerande mottagande i skolorna.
- Den förändrade organisationen, det tydligare arbetssättet på lektionerna samt de nya arbetssätten på

rasterna kommer att ge effekt. Till det kommer ett tydligare trygghetsfokus under 2017.

Kompetensnämnden

Bedömning	Nämndmål
● Målet är uppfyllt år 2016.	Kompetensnämnden ska tillhandahålla ett gott stöd så att solnaborna kan ta tillvara egna resurser med målet att uppnå egen försörjning.
● Målet är uppfyllt år 2016.	Andelen solnabor som slutfört sina studier inom vuxenutbildningen med godkänt betyg ska ligga på en hög nivå.
● Målet är uppfyllt år 2016.	Kompetensnämnden ska säkerställa att nyanlända ges goda förutsättningar för att starta sina nya liv i Solna.

Kompetensnämnden ska tillhandahålla ett gott stöd så att solnaborna kan ta tillvara egna resurser med målet att uppnå egen försörjning.

● Målet är uppfyllt år 2016.

Under perioden har 68 procent av Solnamodellens deltagare gått vidare till arbete eller utbildning. Förvaltningen har erbjudit sommarjobb/feriepraktik till 314 ungdomar. Arbetslösheten totalt i Solna var lägre än samma period 2015 och dessutom lägre jämfört med både Stockholms län och riket. Värt att notera är att ungdomsarbetslösheten (18-24 år) var väsentligt lägre i Solna (4,2 %) jämfört med Stockholms län (6,8 %) och riket (11,5 %). Cirka 300 personer har studerat till bristyrken inom yrkesinriktad vuxenutbildning som bidrar till bättre kompetensförsörjning i länet.

Viktiga aktiviteter som bidrar till måluppfyllelse är:

- Ett systematiskt arbete med att få solnabor att gå från bidrag till egen försörjning via arbete, studier eller eget företagande. Solnamodellen grundar sig i ett individanpassat arbetssätt, coaching, matchning, studie- och yrkesvägledning, utbildning, god omvärldsbevakning samt goda relationer med arbetsgivare, samarbetspartners och utbildningsleverantörer.
- Utveckla och fördjupa samarbetet mellan staden och Arbetsförmedlingen gällande arbetsmarknadsinsatser för ungdomar, långtidsarbetslösa och nyanlända.
- Rusta unga för arbetsmarknaden genom bl.a. sommarjobb/feriepraktik, sommarentreprenör, söka jobbmässa och information till gymnasieungdomar.
- Kommunal vuxenutbildning inom bristyrken.
- Rutin att nyanlända kommer till Arbetsförmedlingen dagen efter de anländer till Solna, vilket innebär en snabbare etableringsprocess.
- Samarbete med Arbetsförmedlingen för att stödja nyanlända till sysselsättning.

Andelen solnabor som slutfört sina studier inom vuxenutbildningen med godkänt betyg ska ligga på en hög nivå.

● Målet är uppfyllt år 2016.

Andelen elever som uppnår målen med godkända betyg ligger på 83 procent, vilket är i linje med tidigare år. Andelen godkända sfi-betyg inom de tilldelade timmarna uppgår till 76 procent, vilket är högre än tidigare år. Totalt antal elever inom vuxenutbildningen fortsätter att öka. Andelen nöjda elever inom komvux och sfi är 83 respektive 85 procent, vilket är i linje med tidigare års resultat.

Viktiga aktiviteter som bidrar till måluppfyllelse är:

- Aktiviteter som syftar till att utveckla studie- och yrkesvägledning hos de upphandlade utbildningsanordnarna.
- Arbetet med att upphandla nya leverantörer till vuxenutbildningen och sfi.
- Nya bristyrkesutbildningar där sfi och yrkesutbildning kombineras.
- Arbetsplatsförlagt lärande inom komvux i syfte att hantera yrkeslärarbristen samt bidra till kompetensförsörjningen inom byggsektorn.

Kompetensnämnden ska säkerställa att nyanlända ges goda förutsättningar för att starta sina nya liv i Solna.

● Målet är uppfyllt år 2016.

Antalet nyanlända som erhållit bostad och praktiskt stöd under året uppgår till 268. Även antalet elever inom denna målgrupp som studerar sfi och samhällsorientering har ökat.

Viktiga aktiviteter som bidrar till måluppfyllelse är:

- En enhet för etablering och integration har bildats. Prioriterat arbete har varit att upprätta ett fungerande samarbete med interna och externa hyresvärdar och andra aktörer, att säkerställa en god matchning av de nyanlända vid bosättning utifrån ålder, språk och utbildningsbakgrund samt att ta emot ett stort antal nyanlända till ett tillfälligt boende inklusive alla praktiska aspekter.
- Ett nära samarbete med barn- och utbildningsförvaltningen kring skolstart för de nyanlända barnen i Solna.
- Samarbetet med leverantörer vad gäller praktiskt bosättningsstöd har utvecklats och för att säkerställa att nyanlända ges goda förutsättningar för en bra integrering. Stödet ges på den nyanländes modersmål.
- Samhällsorientering har utvecklats för att bättre stödja etablering och integration bl.a. genom att inkludera ett utvidgat hälsoblock.
- Samarbete med andra kommuner och med arbetsförmedlingen för att ta tillvara resurser från civilsamhället i integrationsarbetet.

Socialnämnden

Bedömning	Nämndmål
▲ Målet är till stor del uppfyllt år 2016.	Socialnämnden ska tillhandahålla ett gott stöd så att solnaborna kan ta tillvara egna resurser med målet att motverka långvarigt behov av ekonomiskt bistånd.
● Målet är uppfyllt år 2016.	Socialnämnden ska utveckla arbetet med hållbara lösningar på hemmaplan för personer med missbruk och/eller psykisk funktionsnedsättning med individen i fokus.
● Målet är uppfyllt år 2016.	Socialnämnden ska säkerställa att barn och ungdomar inte far illa.
● Målet är uppfyllt år 2016.	Socialnämnden ska säkerställa en god omsorg för ensamkommande flyktingbarn och ungdomar.
● Målet är uppfyllt år 2016.	Socialnämnden ska säkerställa att insatser ges utifrån individernas behov med fokus på ett helhetsperspektiv, i bred samverkan med andra nämnder, myndigheter och frivilliga krafter.

Socialnämnden ska tillhandahålla ett gott stöd så att solnaborna kan ta tillvara egna resurser med målet att motverka långvarigt behov av ekonomiskt bistånd.

▲ Målet är till stor del uppfyllt år 2016.

Antal hushåll med ekonomiskt bistånd har ökat i jämförelse med samma period förra året medan medelbiståndet per månad ligger på ungefär samma nivå. En förklaring till detta är ökade kostnader för skyddat/tillfälligt boende. Under perioden har i genomsnitt 111 personer varit inskrivna i åtgärder (OSA etc.) medan 16 personer har blivit självförsörjande. Nyanlända personer som väntar på etableringsersättning, de som inte har rätt till etableringsersättning eller de vars etableringsersättning har upphört har rätt att ansöka om ekonomiskt bistånd. Beviljat försörjningsstöd för denna grupp har ökat från 26 personer år 2015 till 169 år 2016.

Viktiga aktiviteter som bidrar till måluppfyllelse är:

- De effektiva insatser som staden erbjuder via Solnamodellen.
- Rehabgruppen utreder möjligheten till alternativ försörjning för personer med långvarigt försörjningsstöd. Rehabhandläggarna utvecklar även metoder hur socialsekreterare på ett effektivt sätt ska arbeta i rehabärenden. Möten hålls både enskilt och gemensamt för att motivera klienterna till förändring med målet att bli självförsörjande. Rehabgruppen samarbetar även med Arbetsförmedling, Försäkringskassa och sjukvård genom att delta i trepartssamtal, bistå klienter vid ansökningar osv. Gruppen deltar även i klientmöten med andra enheter på förvaltningen - t.ex. vuxenheten samt andra förvaltningar som kultur- och fritidsförvaltningen, för att upprätta eller följa upp handlingsplaner.

Brukarna får även via rehabhandläggare information om andra enheters arbete och insatser som de kan ansöka om, t.ex. boendestöd eller öppenvårdsinsatser. Om brukaren har missbruksproblem så försöker gruppen motivera personen att ta kontakt med vuxenenheten.

- Socialsekreterarna har kontinuerlig kontakt med brukarna vad gäller matchning av insatser för att få en god kännedom om deras behov, förutsättningar och önskemål. Med hjälp av samverkanspartners hittas sedan den bästa lösningen för individen att komma vidare till egen försörjning. Sedan början av året görs kartläggningssamtal med klienter som nyligen aktualiserats för att i ett tidigt skede kunna avgöra vilken insats som bäst lämpar sig för individen. Arbetsmarknadsgruppen håller också tillsammans med Arbetsförmedlingen informationsmöten en gång i månaden för solnabor som kan vara aktuella för OSA.

Socialnämnden ska utveckla arbetet med hållbara lösningar på hemmaplan för personer med missbruk och/eller psykisk funktionsnedsättning med individen i fokus.

● Målet är uppfyllt år 2016.

Gruppen personer med samsjuklighet ökar medan personer med missbruksproblematik och socialpsykiatrisk problematik minskar. Totalt är det en marginell minskning av antalet ärenden. Externa placeringar har minskat för personer med missbruksproblematik där mycket beror på uppstarten av Trampolinen. Antalet omhändertaganden enligt Lag om vård av missbrukare i vissa fall (LVM) är lågt, vilket har sin förklaring i en stabil organisation med mottagningsgrupp samt det finns en inarbetad metodik i arbetet med LVM-anmälningar. Under 2016 genomfördes 27 LVM-utredningar av vilka en majoritet ledde till att berörd person ansökte om insatser enligt SoL. Metoder som motiverande samtal har en stor betydelse i denna typ av ärenden.

Viktiga aktiviteter som bidrar till måluppfyllelse är:

- Inför varje tänkt extern placering ska handläggare i samråd med chef, överväga vad som är gjort och vad ytterligare kan göras i öppenvårdsform för att undvika en extern placering. De personer som placeras på hem för vård eller boende (HVB) för behandling av missbruk har till stor del ett långtgående tungt missbruk och har i de flesta fall pågående öppenvårdsinsatser som inte bedöms vara tillräckliga för personen. Öppenvården ska i största möjliga mån anpassa sitt utbud av stödsatser utifrån klientens behov.
- Arbetet med att introducera samordnad individuell plan (SIP) i alla ärenden fortsätter och en rutin för detta är framtagen och reviderad. Syftet med rutinen är att fortlöpande kunna följa upp att alla brukare på vuxenenheten som vill och behöver det, får en SIP.
- Boendet Trampolinen öppnade under mars månad och t.o.m. november har 13 olika personer varit boende där. Av dessa tretton så har tre gått vidare till träningslägenheter i Solna stads regi och en fjärde är på gång.
- En satsning kring ökat brukarinflytande pågår med syfte att alla brukare med psykiska funktionsnedsättningar och/eller missbruks- och beroendeproblematik, ska få möjlighet att delta i studiecirklar med fokus på självhjälp. Målet att under 2017 bilda ett inflytanderåd för att öka brukarnas påverkansmöjligheter.
- Väntorp Rehab har utökat sitt kursutbud. Kursformatet används som behandlingsform eller som prevention av stress och psykisk ohälsa för verksamhetens deltagare. Verksamheten erbjuder i större utsträckning än tidigare insatser även till personer med beroendeproblematik, då grupperna socialpsykiatri och beroende är lika stora.
- Verksamheten på Östervägen aktivitetshus är för många besökare, den enda aktiviteten utanför hemmet. Antal medlemmar har under året ökat från 98 till 108 personer.

Socialnämnden ska säkerställa att barn och ungdomar inte far illa.

● Målet är uppfyllt år 2016.

Under perioden har antalet aktualiseringar av barn och ungdomar minskat medan antalet inledda utredningar har ökat. Informationen är i flera fall än tidigare allvarlig, vilket också leder till att fler utredningar inleds. För majoriteten av övriga nordvästkommuner ser situationen ut på liknande sätt med minskat antal orosanmälningar.

Viktiga aktiviteter som bidrar till måluppfyllelse är:

- Nätverksteamet används som en resurs för att minska risken för att barn- och unga ska fara illa. Under 2016 har nätverksteamet fått 60 remisser. Ett projekt pågår gällande intensivutredningar med syftet att

korta utredningstiden och snabbare få ett bra beslutsunderlag.

- En FoU-cirkel har hållits med deltagare från alla enheter på förvaltningen på temat barnperspektiv. En stor satsning görs på förvaltningen avseende Signs of Safety som är ett säkerhetsorienterat, samarbetsstyrt och styrkebaserat arbetssätt. Fokus ligger på att göra barn, föräldrar och andra involverade, delaktiga och engagerade i samtal och dialog runt den oro som finns för barnet eller den unge.
- Barnenheten har fördubblat den interna öppenvården jämfört med 2015. Samarbetet har stärkts med vuxenenheten när det finns missbruk hos föräldrarna. Samarbetet med barn- och utbildningsförvaltningen och kultur- och fritidsförvaltningen har fortsatt vad det gäller att förebygga extremism bland ungdomar.
- En barnkonsekvensrutin har implementerats under 2016.

Socialnämnden ska säkerställa en god omsorg för ensamkommande flyktingbarn och ungdomar.

- Målet är uppfyllt år 2016.

Sedan slutet av 2015 har inflödet av flyktingar och ensamkommande barn- och ungdomar minskat kraftigt. För verksamheten har det inneburit att mer uppmärksamhet kunnat ägnas åt att följa upp och utveckla kvaliteten i mottagandet. En särskild boendesamordnare har tillsatts med uppdrag att tillsammans med våra boenden se över hur dessa verksamheter kan vidareutvecklas. Under året har förvaltningen genomfört mer omfattande avtalsuppföljningar vid nämndens alla HVB för ensamkommande flyktingbarn och för samtliga verksamheter bedömdes granskade avtalsområden överlag som uppfylla. Under året har Inspektionen för vård och omsorg (IVO) genomfört tillsyn vid 5 av nämndens HVB för målgruppen. Tillsynen visade att granskade boenden i allt väsentligt lever upp till de krav som ställs på denna typ av verksamhet. Nationellt har antalet ensamkommande barn och ungdomar minskat från 35 369 personer år 2015, till 2 095 år 2016.

Viktiga aktiviteter som bidrar till måluppfyllelse är:

- Tillgången på boendeplatser i HVB, stödboenden och träningslägenheter har kunnat säkras, vilket underlättats betydligt utifrån det minskade inflödet av flyktingbarn. Däremot kvarstår bristen på familje- och jourhem, en brist som gäller för socialtjänstens barn- och ungdomsvård i allmänhet. Dessutom har nämnden beslutat att för målgruppen delta i förnyad ramupphandling av HVB och den nya boendeformen stödboende utifrån de nya ersättningsnivåer som införs under 2017.
- För övrigt kan här nämnas att alla Solnas flyktingungdomar över 15 år med permanent uppehållstillstånd, har erbjudits sommarjobb via stadens kompetensförvaltning.

Socialnämnden ska säkerställa att insatser ges utifrån individernas behov med fokus på ett helhetsperspektiv, i bred samverkan med andra nämnder, myndigheter och frivilliga krafter.

- Målet är uppfyllt år 2016.

För att kunna erbjuda en socialtjänst med god kvalitet behöver alla de insatser som ges av nämnden vara samordnade och utgå ifrån en helhetssyn på brukarens behov.

Viktiga aktiviteter som bidrar till måluppfyllelse är:

- Rutin för samverkan när det finns barn i missbrukande familjer.
- En samordnare har anställts till relationsvårdsgruppen.
- Tillsammans med barn- och utbildningsförvaltningen och kultur- och fritidsförvaltningen har en projektledare tillsatts för att samordna stadens arbete med flyktingbarn och ungdomar. Under året har det också genomförts dels ett antal workshops om integration dels olika initiativ för att rekrytera s.k. värdfamiljer för ensamkommande flyktingungdomar.
- Socialnämnden har tillsammans med barn- och utbildningsnämnden fattat beslut om ny samverkansöverenskommelse. Prioriterade områden är samverkan, preventionsprogram, KOMET, placerade barns skolgång, kommunala aktivitetsansvaret, sociala insatsgruppen, arbete mot våldsbejakande extremism samt elever med omfattande skolfrånvaro.
- Mottagningsgruppen för barn och unga har startat samverkan med kultur- och fritidsförvaltningen.
- Rutinerna för samverkan mellan socialförvaltningen och omvårdnadsförvaltningen har uppdaterats.

Familjerättsnämnden

Bedömning	Nämndmål
 Målet är uppfyllt år 2016.	Familjerättsnämnden ska säkerställa att föräldrar kan komma överens om bra lösningar för sina barn utifrån barnens behov och rätt.

Familjerättsnämnden ska säkerställa att föräldrar kan komma överens om bra lösningar för sina barn utifrån barnens behov och rätt.

 Målet är uppfyllt år 2016.

Antalet samarbetsamtal har ökat från 231 föregående år till 259 för år 2016. Familjerätten har under året arbetat med lösningar för att korta väntetiderna för samarbetsamtal samt tittat på utfallet av samarbetsamtalen. Detta genom att samordna handläggares tider för nybesök samt genom statistik följa resultatet av samarbetsamtalen. Utfallet visar att familjerätten under året i snitt haft en väntetid på lite drygt tre veckor, vilket är en minskning sedan tidigare. Av de familjer som varit aktuella för samarbetsamtal har 72 procent helt eller delvis enats. Under hösten har ett arbete påbörjats att se över utredningsmetoder för att korta utredningstiderna.

Omvårdnadsnämnden

Bedömning	Nämndmål
 Målet är uppfyllt år 2016.	Solnabor 65 år och äldre som har hemtjänst, boende på vård- och omsorgsboende och personer med funktionsnedsättning ska känna sig trygga, få ett gott bemötande och vara nöjda.
 Målet är uppfyllt år 2016.	Omvårdnadsnämnden ska säkerställa att insatser ges utifrån brukarnas behov med fokus på ett helhetsperspektiv, i bred samverkan med andra nämnder, landstinget och myndigheter.
 Målet uppfylls inte år 2016.	Omvårdnadsnämnden ska fortsätta arbetet med boendeanternativ på hemmaplan i Solna för personer med funktionsnedsättning.
 Målet är till stor del uppfyllt år 2016.	Av de med hemtjänst ska andelen som upplever ensamhet minska.

Solnabor 65 år och äldre som har hemtjänst, boende på vård- och omsorgsboende och personer med funktionsnedsättning ska känna sig trygga, få ett gott bemötande och vara nöjda.

 Målet är uppfyllt år 2016.

Måluppfyllelsen för trygghet, gott bemötande och nöjdhet mäts i första hand genom den årliga nationella brukarundersökningen för hemtjänst och vård- och omsorgsboende.

Brukarundersökningen för 2016 visar att nöjdheten med hemtjänsten i sin helhet ligger på en högre nivå jämfört med föregående år, 87 procent jämfört med 84 procent året innan. I jämförelse med Stockholms stad är resultatet bättre och det är ungefär på samma nivå jämfört med andra kommuner i Stockholms län, men något lägre än riket.

Andelen som svarat att de får ett bra bemötande i hemtjänsten är högre, 98 procent (96 % år 2015). I jämförelse med Stockholms stad, andra kommuner i Stockholms län och riket är resultatet något högre.

Andelen med hemtjänst som uppger att det känns tryggt att bo hemma med stöd från hemtjänsten är på samma nivå som år 2015, 80 procent. I jämförelse med Stockholms stad är resultatet på samma nivå, jämfört med andra kommuner i Stockholms län och riket är resultatet lägre.

Brukarundersökningen för 2016 visar att nöjdheten med vård- och omsorgsboendet i sin helhet är högre, 85 procent (81 % år 2015). Resultatet är bättre i jämförelse med Stockholms stad, andra kommuner i Stockholms län och riket.

Andelen som svarat att de får ett bra bemötande från personalen på vård- och omsorgsboende är högre, 93 procent (91 % år 2015). I jämförelse med Stockholms stad, andra kommuner i Stockholms län är resultatet på ungefär samma nivå och jämfört med riket är resultatet något sämre.

Andelen som känner sig trygg på sitt vård- och omsorgsboende är högre, 89 procent (85 % år 2015). Resultatet är högre i jämförelse med Stockholms stad och något bättre än andra kommuner i Stockholms län och på samma nivå som riket.

Brukarundersökning för personer med funktionsnedsättning görs vartannat år och under 2016 har ingen

brukarundersökning genomförts. Avtalsuppföljning på gruppboendena visar att brukarna generellt får ett bra bemötande samt att det finns ledningssystem med rutiner hos alla utförare.

Viktiga aktiviteter som bidrar till måluppfyllelse är:

- För att uppnå målet har nämnden fortsatt sina kompetenshöjande insatser genom att erbjuda vårdbiträden undersköterskeutbildning, olika kortare utbildningar och inspirationsdag för LSS personal. Det är 52 procent undersköterskor i hemtjänst (51 % år 2015) och på boende är det 85 procent undersköterskor (74 % år 2015).
- Alla vård- och omsorgsboenden kommer att bli Silviacertifierade eftersom all personal har genomgått en demensutbildning under året. Fyra hemtjänstutförare har genomgått en utbildning i bemötande av personer med demenssjukdom och har fått en demenscertifiering.
- Alla utförare har egna utvecklingsplaner med planerade aktiviteter för bl.a. bättre bemötande, ökad trygghet och nöjdhet. Aktiviteter och resultat har följts upp enligt omvårdnadsnämndens uppföljningsplan.
- Moderna trygghetslarm har installerats hos alla kunder som bor i ordinärt boende som har trygghetslarm. På vård- och omsorgsboenden pågår utbyte till modern larmutrustning vilket stödjer målet positivt.
- Förvaltningen har fortsatt att månatligen med utförarna följa upp personalkontinuiteten för hemtjänstkunder som har flera hjälpinsatser per dag. Personalkontinuiteten i hemtjänsten ligger på en fortsatt god nivå i jämförelse med Stockholms stad, andra kommuner i Stockholms län och riket.
- Regelbunden uppföljning av registreringar i nationella kvalitetsregistren, palliativa registret, Senior Alert och BPSD (beteendemässiga och psykiska symtom vid demenssjukdom). Registreringarna fortsätter att öka i antal, vilket stödjer målet positivt. Andel registreringar i palliativa registret där validerad smärtskattning utförts är 73 procent (56 % år 2015). Andel riskbedömningar i Senior Alert där risk föreligger med minst en planerad åtgärd är 74 procent (61,5 % år 2015). I BPSD-registret har 185 registreringar gjorts och 138 uppföljningar.
- Utbildning i lågaffektivt bemötande för 170 personer på gruppboendena och daglig verksamhet. Syftet är att öka medarbetarnas kunskaper om hur stress, kravställande och brister i kommunikationen kan leda till utmanande beteenden hos personer med funktionsnedsättningar och hur dessa beteenden kan förebyggas med ett lågaffektivt bemötande. Utbildningen bidrar till ett arbetssätt där tvångs- och begränsningsåtgärder minskar genom att personalen kan anpassa sitt stöd till brukaren.

Omvårdnadsnämnden ska säkerställa att insatser ges utifrån brukarnas behov med fokus på ett helhetsperspektiv, i bred samverkan med andra nämnder, landstinget och myndigheter.

 Målet är uppfyllt år 2016.

Viktiga aktiviteter som bidrar till måluppfyllelse är:

- Samverkansöverenskommelse mellan socialnämnden och omvårdnadsnämnden. Gemensamma utbildningar och skriftliga rutiner kring bl.a. riskbruk, missbruk och beroende.
- Vårdsamverkansavtal med alla vårdcentraler i Solna samt med Jakobsbergs- och Danderydsgeriatriken och Nordvästrehabiliteringen. Rutiner för samordnad individuell plan samt skriftliga gemensamma rutiner har utarbetats för personer med demenssjukdom, nutritionsproblematik och funktionsbevarande aktiviteter.
- Medicinskt ansvarig sjuksköterska har haft regelbundna möten med läkarna för vård- och omsorgsboenden. Det pågår ett samverkansprojekt tillsammans med läkarna för att förebygga fallolyckor på vård- och omsorgsboendena.
- I samverkan med kultur- och fritidsförvaltningen genomfördes en LSS-mässa för barn, ungdomar och deras vårdnadshavare i behov av korttidsvistelse och en mässa för personer som har eller kommer att vara i behov av daglig verksamhet.
- Nämnden har två akademier, en för äldre och en för personer med funktionsnedsättning i vilka ingår FOU.nu, FOU Södertörn, Karolinska institutet, Consensus (Vård- och omsorgscollege), representanter från brukarorganisationer och handikappkonsulenten.
- Samarbete med Röda Korset, SPF och Ett levande Hagalund och andra volontärer för att bryta social isolering, ge social stimulans, friskvård och kulturaktiviteter.

Omvårdnadsnämnden ska fortsätta arbetet med boendialternativ på hemmaplan i Solna för personer med funktionsnedsättning.

■ Målet uppfylls inte år 2016.

Viktiga aktiviteter som bidrar till måluppfyllelse är:

- Boendestödet utvecklas för att fler personer med funktionsnedsättning ska kunna bo i ordinarie boende.
- Planering i samarbete med miljö- och byggnadsförvaltningen samt stadsledningsförvaltningen.
- Det finns planer på ett antal grupp- och servicebostäder. Gränsgatan/Råsundavägen beräknas bli färdigt 2018. Södra Långgatan kan möjligen också bli färdigställt 2018.
- Ytterligare planer finns på Parkvägen/Stråkvägen för 10 servicebostäder, detaljplanearbete pågår. På Ankdammsgatan finns planering för 12 servicebostäder.
- I området Stora Frösunda (Kolonnvägen) finns en antagen detaljplan med 10 servicelägenheter. I Kolonnvägens förlängning, vid Ballongberget planeras ytterligare en gruppbostad och fem servicelägenheter, detaljplanearbete pågår.
- Vidare finns planer för gruppbostad och servicebostäder på Råsundavägen/Charlottenburgsvägen, Järva krog (Vallgatan eller Galoppvägen), Solna centrum, Bergshamra, Huvudsta och Haga.

Av de med hemtjänst ska andelen som upplever ensamhet minska.

▲ Målet är till stor del uppfyllt år 2016.

Brukarundersökningen för 2016 visar att de med hemtjänst som besväras av ensamhet är på samma nivå som år 2015, dvs. 54 procent. I jämförelse med Stockholms stad, andra kommuner i Stockholms län och riket är resultatet på samma nivå. Det är 12 procent som uppger att de ofta besväras av ensamhet och 42 procent som uppger att de ibland besväras av ensamhet.

Biståndshandläggarna har gjort individuppföljningar hemma hos 432 kunder och i den undersökningen upplever endast 20 procent att de alltid eller oftast besväras av ensamhet. Det är 75 procent som uppger att de sällan eller aldrig besväras av ensamhet. Önskemålen från flertalet av de tillfrågade har varit att komma utanför hemmet för att promenera, träffa andra och för sociala aktiviteter.

Viktiga aktiviteter som bidrar till måluppfyllelse är:

- Det finns sju seniorträffar som alla har som verksamhetsmål att ge möjlighet till social gemenskap och minska upplevelsen av ensamhet. En av seniorträffarna har under året en ny mötesplats för personer med demenssjukdom och psykisk ohälsa.
- Vänstjänsten i Solna syftar till att bryta ofrivillig isolering och ensamhet hos äldre. Vänstjänst drivs i samverkan med Röda Korset och Äldreforum och kan göra besök i hemmet för en pratstund, promenader eller annan aktivitet.
- Förebyggande hembesök innebär att solnabor som inte har hemtjänst och som fyller 80 år och från i år även de som fyller 90 år erbjuds ett hembesök av en arbetsterapeut. Under året har arbetsterapeuten besökt 202 personer. Arbetsterapeuten har i 70 procent av besöken förmedlat kontakt till primärvårdsrehab för utprovning av hjälpmedel samt för intyg för bostadsanpassning.
- Certifiering av demensteam i hemtjänst startade under året och syftar till bättre bemötande och vård- och omsorg hos personer med demenssjukdom.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden

Bedömning	Nämndmål
● Målet är uppfyllt år 2016.	Miljö- och hälsoskyddsnämnden ska utöva tillsyn och säkerställa efterlevnad av lagstiftningen inom nämndens verksamhetsområde.
■ Målet uppfylls inte år 2016.	Miljö- och hälsoskyddsnämnden ska öka nämndens självfinansieringsgrad.
● Målet är uppfyllt år 2016.	Miljö- och hälsoskyddsnämnden ska öka nöjdheten med nämndens service och myndighetsutövning.
● Målet är uppfyllt år 2016.	Miljö- och hälsoskyddsnämnden ska verka för att Solna ska utvecklas på ett miljömässigt hållbart sätt.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden ska utöva tillsyn och säkerställa efterlevnad av lagstiftningen inom nämndens verksamhetsområde.

- Målet är uppfyllt år 2016.

Trots vakanser inom miljöskydds- och hälsoskyddsenheten har tillsynsenheterna i huvudsak följt de tillsyns- och kontrollplaner som antagits av nämnden.

Viktiga aktiviteter som bidrar till måluppfyllelse är:

- De miljöfarliga verksamheterna (B-, C- och U-verksamheter) har i stort sett besökts enligt plan. Tillsynen på infrastruktur- och exploateringsprojekt har följt planen och har haft fortsatt hög prioritet. Stora parkeringsplatser har inventerats och tillsyn på ett urval av dessa har genomförts. För första gången har besök gjorts hos stall/djurhållare som hanterar gödsel. Tillsynen på köldmedieanläggningar har kunnat göras på ett effektivt sätt tack vare tydliga rutiner och anvisningar samt skrivelsemallar.
- Hälsoskyddsenheten har utfört tillsyn på 50 procent av alla förskolor i staden i projekt ”kemikalesmart förskola” genom samverkantillsyn med barn- och utbildningsförvaltningen. Tillsyn på vård- och omsorgsboenden har skett genom enkätutlysning och genom stickprovsbesök med fokus på temperatur i lokaler och vatten. Samverkan mellan omvårdnadsförvaltningens fastighetsansvarige och medicinskt ansvarig sjuksköterska har ingått i tillsynen. Medverkan i regionalt samsynsprojekt gällande hygien och städning på bassängbad samt tillsyn av solarier, tatuerare och akupunktörer har utförts under året. Ljudnivåmätningar i skolmatsalar har skett under hösten med hjälp av upphandlad konsult.
- Med undantag av ett tiotal anläggningar där kontrollen av olika anledningar inte har kunnat genomföras har samtliga livsmedelsanläggningar fått den kontroll de ska ha. Alla anläggningar där bedömningen gjorts att extra offentlig kontroll krävs, på grund av att avvikelserna varit av allvarigare art, har följts upp med en eller flera kontroller och i vissa fall har sanktioner utfärdats. Samverkan har bl.a. skett genom deltagande i Livsmedelsverkets arbetsgrupp för nationell samverkan gällande huvudkontorskontroll och i SILK (Samverkan inom Livsmedelskontrollen). Enheten har deltagit i projekten ”Märkning av förpackade livsmedel” och ”Samverkan kring kontroll av dricksvattenreservoarer och ledningsnät”. Provtagning av livsmedel har utförts enligt Miljösamverkan i Stockholm läns gemensamma provtagningsplan. Enheten har deltagit i två nationella kontrollprojekt, där det ena var att undersöka förekomsten av Listeria i kallrökt/gravad fisk och charkuteriprodukter och den andra var att undersöka om angiven dagsdos av vitamin D stämmer med innehållet i kosttillskott. Inga avvikelser har konstaterats för de prover som togs i Solna.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden ska öka nämndens självfinansieringsgrad.

- Målet uppfylls inte år 2016.

Det ekonomiska utfallet visar att självfinansieringsgraden för nämndens totala verksamhet har minskat från 46,7 procent till 45,9 procent jämfört med år 2015. På grund av vakanser har inte timavgifterna nått upp till samma nivå som föregående år. Det har även inneburit att konsulter behövs anlitas i högre utsträckning än tidigare.

Viktiga aktiviteter som bidrar till måluppfyllelse är:

- Taxeändringarna som beslutats av kommunfullmäktige trädde i kraft 1 januari. Tanken med den nya taxan är att det bättre ska spegla nämndens kostnader och verksamheternas tillsynsbehov.
- Förvaltningen har under perioden även arbetat med att effektivisera och förenkla handläggningen samt ärendehantering. Dels genom att samverka internt och externt, dels genom att förtydliga information,

mallar och webbtexter.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden ska öka nöjdheten med nämndens service och myndighetsutövning.

● Målet är uppfyllt år 2016.

Solna deltar i Stockholm Business Alliances servicemätning. Undersökningen är upplagd enligt analysmodellen Nöjd-Kund-Index där kundnöjdhet mäts på en skala från 0-100.

Årets nöjd kund index resultat (NKI) för miljö och hälsoskydd blev 76 jämfört med 2015 då det var 70. I år var det första året som livsmedelskontroll särredovisades från att tidigare ingått i miljötillsyn. Resultatet blev ett NKI på 73. Ett resultat över 70 anses som högt.

Nämndens prioritering har varit att behålla den tidigare höga nivån på effektivitet, rättssäkerhet och bemötande.

Viktiga aktiviteter som bidrar till måluppfyllelse är:

- Omfattande introduktion för nyanställda. Det innebär både genomgång av interna rutiner och gemensamma kontroller/inspektioner vilket ger en tydlighet gentemot företag och skapar samsyn bland medarbetarna.
- Kvalitetsarbete med fokus på att förenkla och effektivisera. Exempelvis har mallar för tjänsteskrivelser och beslut reviderats och texter på webb och i informationsblad setts över.
- Skyndsam hantering av ärenden och snabb återkoppling efter kontroll/inspektion samt vid begäran om handlingar.
- Kompetensutveckling inom respektive verksamhetsområde samt inom bemötande i tillsynen.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden ska verka för att Solna ska utvecklas på ett miljömässigt hållbart sätt.

● Målet är uppfyllt år 2016.

Målet har inget nyckeltal utan uppföljningen görs med hjälp av skriftliga beskrivningar av vilka aktiviteter förvaltningen genomfört för att bidra till att Solna ska utvecklas på ett miljömässigt hållbart sätt.

Viktiga aktiviteter som bidrar till måluppfyllelse är:

- I samarbete med länets kommuner erbjuder Solna kostnadsfri energi- och klimatrådgivning till privatpersoner, organisationer och företag.
- I maj respektive augusti genomfördes cykelkurser för vuxna. Under fem år har över 170 nybörjare lärt sig cykla i Solna. De flesta arbetar inom hemtjänsten och har nytta av cyklingen i sitt arbete.
- Stort fokus har under året legat på vattenfrågor. Arbetet bedrivs utifrån Vattendirektivet. I mars genomfördes ett seminarium för tjänstemän och politiker om åtgärdsarbetet för god status i våra vatten. För Ulvsundasjön har ett nytt miljöövervakningsprogram för vattenkemi påbörjats vilket ger bättre information om vattnets status. Provfiske har genomförts i Igelbäcken och Råstaån för att kartlägga fiskarnas vandringsvägar. Under året har Brunnsvikens vattensamverkan arbetat fram ett förslag till lokalt åtgärdsprogram för Brunnsvikens avrinningsområde. Ett liknande arbete har påbörjats för Ulvsundasjöns avrinningsområde. Bottenfauna har under 2016 undersökts i Brunnsviken, Råstasjön och Igelbäcken.
- I juli inkom Trafikverkets slutrapport för bulleråtgärder vid Hagalunds bangård. I rapporten redogör Trafikverket för hur de genomfört fönsteråtgärder och uppfört ett bullerplank enligt Mark- och miljööverdomstolens dom som utgår från miljö- och hälsoskyddsnämndens beslut.
- Enligt stadens miljöstrategi ska stadens verksamheter undvika användning av farliga ämnen. Miljö- och byggnadsförvaltningen stödjer detta arbete genom att bidra med expertkunskap samt genomföra tillsyn inom projektet kemikaliesmart förskola. Vid årets uppföljning inspekterades 35 förskolor, varav 21 kommunala och 14 fristående.
- Under 2014 - 2016 har Solnas ek- och lindlandskap kartlagts. Miljöövervakningsenheten inventerade omkring 3 000 stora träd av ek och lind i hela staden. Resultatet redovisas i rapporten "Landskapsekologiska analyser för ek- och lindlandskapet i Solna stad".
- Under 2015 och 2016 har vedlevande insekter på ek och lind inventerats i Solna. Flera intressanta fynd har gjorts. Bland annat har den starkt hotade arten bredbandad ekbarkbock hittats i Karlbergs slottspark.

Den slutliga inventeringsrapporten blir färdig under början av 2017.

- Under hösten 2016 har en kartläggning av Solnas tallområden gjorts, med fokus på gamla solbelysta tallar som är värdefulla från naturvårdssynpunkt. Rapporten blir klar under början av 2017.
- Under perioden har nämnden lämnat samrådsyttranden över detaljplaner för Ballongberget, Byggmästaren, Signalen 3, Huvudsta 3:1 och Motorn. Synpunkter på miljöprogram för Startboxen, Grankällan, Signalen 3, Palsternackan, Tomtebodas bussdepå, Bellona, Elevbostäder Karlberg samt Fröet och på behovsbedömning för fem detaljplaner har lämnats och även underhandssynpunkter på flera planer samt granskningssynpunkter på en plan.

Överförmyndarnämnden

Bedömning	Nämndmål
● Målet är uppfyllt år 2016.	Solnabor som genom beslut inte själva förvaltar sin egendom ska känna sig trygga med att stadens tillsyn ger dem skydd mot rättsförluster.

Solnabor som genom beslut inte själva förvaltar sin egendom ska känna sig trygga med att stadens tillsyn ger dem skydd mot rättsförluster.

● Målet är uppfyllt år 2016.

Under året har cirka 200 ensamkommande barn fått en god man, vilket är betydligt fler barn jämfört med tidigare år. Drygt 400 årsräkningar granskades och var klara under första halvåret.

Viktiga aktiviteter som bidrar till måluppfyllelse är:

- Alla gode män intervjuas personligen, kontrolleras i polisens och kronofogdens register samt genomgår utbildning. Utbildningar för gode män ges flera gånger per år.
- Ytterligare ett led i att kvalitetssäkra handläggningen av ärenden, är att samverka med såväl andra förvaltningar inom staden som andra kommuner och myndigheter.

Uppdrag

Bedömning	Uppdrag
✓ Uppdraget är slutfört år 2016.	Barn- och utbildningsnämnden får i uppdrag att tillsammans med kultur- och fritidsnämnden ta fram en strategi för utvecklingen av Bergshamraskolan och kulturskolan i Bergshamra, inklusive en upprustning av aulan.
✓ Uppdraget är slutfört år 2016.	Barn- och utbildningsnämnden får i uppdrag att arbeta för att förstärka entreprenörskapet i skolan.
✓ Uppdraget är slutfört.	Barn- och utbildningsnämnden får i uppdrag att lyfta fram och öka informationen om alternativen inom barnomsorgen.
✓ Uppdraget är slutfört år 2016.	Kommunstyrelsen får i uppdrag att göra en översyn av inriktning och organisation av fritidsverksamheten i Solna med fokus på att öka lärandet.
● Uppdraget är inte slutfört år 2016.	Kommunstyrelsen får i uppdrag, genom trygghetsrådet, att i samarbete med socialnämnden, barn- och utbildningsnämnden och kultur- och fritidsnämnden ta fram en strategi för att motverka radikalisering.
✓ Uppdraget är slutfört år 2016.	Barn- och utbildningsnämnden får i uppdrag att i samarbete med kommunstyrelsen och kultur- och fritidsnämnden etablera förskola och skola för de yngre barnen i Fridhemsskolan parallellt med omlokaliseringen av Solna Kulturskola.
✓ Uppdraget är slutfört år 2016.	Kultur- och fritidsnämnden får i uppdrag att undersöka förutsättningarna för att förlänga säsongen för Svedenbadet och för att öka nyttjandet av Bergshamra IP.
✓ Uppdraget är slutfört år 2016.	Kommunstyrelsen får i uppdrag att, genom trygghetsrådet, göra en trygghetsinventering i Solna.
✓ Uppdraget är slutfört år 2016.	Tekniska nämnden får i uppdrag att utreda och genomföra en sänkning av hastigheterna från 50 km/h till 40 km/h på Solnas gator.
✓ Uppdraget är slutfört år 2016.	Kommunstyrelsen får i uppdrag att identifiera ett lämpligt läge för etablering av ett utomhusbad inklusive tester av vattenkvaliteten i samarbete med berörda styrelser och nämnder.
✓ Uppdraget är slutfört år 2016.	Kommunstyrelsen får i uppdrag att i samarbete med byggnadsnämnden göra en utredning, inklusive luft- och bullermätningar, av en överdäckning av Bergshamravägen i enlighet med intentionerna i fördjupad översiktsplan för Nationalstadsparken, Solnadelen, från 2008.
✓ Uppdraget är slutfört år 2016.	Kommunstyrelsen får i uppdrag att i samarbete med byggnadsnämnden identifiera lämpliga lägen och intressent för uppförande av trygghetsboende (70+) i Bergshamra.

Barn- och utbildningsnämnden får i uppdrag att tillsammans med kultur- och fritidsnämnden ta fram en strategi för utvecklingen av Bergshamraskolan och kulturskolan i Bergshamra, inklusive en upprustning av aulan.

- ✓ Uppdraget är slutfört år 2016.

Under hösten genomförde staden flera insatser på Bergshamraskolan kopplat till pedagogik och lärmiljö i syfte att skapa en än attraktivare skola med ett stort kultur- och fritidsutbud. Skolan satsade på digitalisering genom att all personal deltog i inspirationsföreläsningar. Bergshamraskolan ingick även i Läslyftet i syfte att öka elevernas läsförståelse och skrivförmåga genom att stärka och utveckla kvaliteten i undervisningen.

Biblioteket fick en nystart med hjälp av personal från kultur- och fritidsförvaltningens bibliotek. Biblioteket är ett stöd för skolans övergripande arbete med språkutveckling inom alla ämnesområden.

I samverkan med kultur- och fritidsförvaltningen och en konstnär har skolans aula fått ett nytt konstverk vilket bidragit till utveckling av skolans pedagogiska och skapande arbete samt ökat elevernas insikt och förståelse för konst.

Bergshamraskolans läge med en kreativ utemiljö och närhet till natur är ytterligare framgångsfaktorer som skolan använder i undervisningen.

Bergshamraskolan är pilotskola avseende projekt om entreprenörskap.

Kulturskolan har utvecklat kursutbudet för dans och bild samt att kultur- och fritidsförvaltningen har medverkat till upprustningen av aulan för scenkonst och utrett möjlighet till uthyrning av aulan till externa hyresgäster och grupper.

Barn- och utbildningsnämnden får i uppdrag att arbeta för att förstärka entreprenörskapet i skolan.

✓ Uppdraget är slutfört år 2016.

Barn- och utbildningsförvaltningen har under året utvecklat Bergshamraskolan med fokus på fem nyckelområden, organisation och kompetens, pedagogik, lärmiljö, digitalisering och kultur- och fritid. Inom ramen för uppdraget har ett projekt initierats på Bergshamraskolan. Syftet är att stimulera entreprenöriella kompetenser och förhållningssätt hos lärare. I förlängningen ska eleverna utveckla sina entreprenöriella förmågor för att bättre möta morgondagens samhälle. Integrering av nyanlända elever och digitalisering ingår också som delar. Projektet löper under läsåret 2016/2017.

Barn- och utbildningsnämnden får i uppdrag att lyfta fram och öka informationen om alternativen inom barnomsorgen.

✓ Uppdraget är slutfört.

På Solna stads hemsida har lyfts fram att det för barn 1-5 år finns pedagogisk omsorg, tvåfamiljssystem samt förskola. Inom förskoleområdet finns även möjlighet att välja finskspråkig avdelning och även möjlighet att söka förskoleplats och fritidshemsplats på obekvämt arbetstid. Samtliga alternativ kan väljas via kommunens e-tjänst. Media har även fått information om finsk förskola, vilket inneburit ett antal nyhetsinslag.

Kommunstyrelsen får i uppdrag att göra en översyn av inriktning och organisation av fritidsverksamheten i Solna med fokus på att öka lärandet.

✓ Uppdraget är slutfört år 2016.

Översynen har genomförts av en extern konsult och har i samverkan med gruppledarna för de politiska partierna i kommunstyrelsen. Översynen har inkluderat en analys av dagens sätt att organisera verksamheten i förhållande till de krav och intentioner som finns i lagstiftningen och andra omvärldsförutsättningar som påverkar inriktningen och organisationen av verksamheten. Slutsatsen är att staden bör koppla fritidsverksamheten närmare skolverksamheten för att uppfylla skollagens intentioner. Kommunstyrelsen beslutade i januari 2017 att verksamheten i sin helhet ska ligga under barn- och utbildningsförvaltningens ansvarsområde. Det innebär att barn- och utbildningsförvaltningen tar över nuvarande fritidsklubbsverksamhet för åk 4-5, startar upp verksamhet före skoltid och för åk 6. Den öppna verksamheten på eftermiddagar och kvällar ska även fortsättningsvis drivas av kultur- och fritidsförvaltningen.

Kommunstyrelsen får i uppdrag, genom trygghetsrådet, att i samarbete med socialnämnden, barn- och utbildningsnämnden och kultur- och fritidsnämnden ta fram en strategi för att motverka radikaliserings.

● Uppdraget är inte slutfört år 2016.

Uppdraget är redovisat till kommunstyrelsen.

Arbetet med uppdraget löper på enligt plan. Ett utkast till strategi för att motverka radikaliserings och våldsbejakande extremism har behandlats i trygghetsrådet och därefter har kommunstyrelsen remitterat förslaget till strategi till socialnämnden, barn- och utbildningsnämnden, kultur- och fritidsnämnden, kompetensnämnden och omvårdnadsnämnden för yttrande. Strategin förväntas behandlas av kommunstyrelsen under våren 2017.

Barn- och utbildningsnämnden får i uppdrag att i samarbete med kommunstyrelsen och kultur- och fritidsnämnden etablera förskola och skola för de yngre barnen i Fridhemsskolan parallellt med omlokaliseringen av Solna Kulturskola.

✓ Uppdraget är slutfört år 2016.

Höstterminen 2016 startade nya Parkskolan upp sin verksamhet med förskoleklass och fritidshem. Första terminen har skolan bedrivit verksamhet i tillfälliga lokaler. Parallellt har ombyggnaden av före detta Fridhemsskolan, numera Parkskolan, pågått. Inflyttning kommer att ske av barn- och utbildningsförvaltningens verksamheter och Solna kulturskola under 2017.

Kultur- och fritidsnämnden får i uppdrag att undersöka förutsättningarna för att förlänga säsongen för Svedenbadet och för att öka nyttjandet av Bergshamra IP.

✓ Uppdraget är slutfört år 2016.

Förvaltningen har i samarbete med driftentreprenören genomfört ett förlängt öppethållande av Svedenbadet samt erbjudit simskola. Förvaltningen har övertagit och erbjuder förbättrade bokningsmöjligheter för Bergshamra IP:s tennisbanor samt fått nämndens beslut att återta driften av idrottsplatsen fr.o.m. 1 januari 2017.

Kommunstyrelsen får i uppdrag att, genom trygghetsrådet, göra en trygghetsinventering i Solna.

✓ Uppdraget är slutfört år 2016.

Uppdraget är redovisat till trygghetsrådet och kommunstyrelsen.

Stiftelsen Tryggare Sverige genomförde inventeringen, genom att en trygghetsenkät skickades ut till 2 701 solnabor. Resultatet redovisades i trygghetsrådet i november och kommunstyrelsen i december månad.

Tekniska nämnden får i uppdrag att utreda och genomföra en sänkning av hastigheterna från 50 km/h till 40 km/h på Solnas gator.

✓ Uppdraget är slutfört år 2016.

I verksamhetsplan och budget för 2016 fick tekniska nämnden ett uppdrag att sänka hastigheter på stadens gator. Uppdraget har genomförts enligt plan och har slutförts under 2016. Totalt har 18 gatuutbredningar fått sänkt hastighet från 50 kilometer per timme till 40 kilometer per timme. I samband med uppdraget sänktes även en gata från 70 till 60 kilometer per timme och en gata sänktes från 50 till 30 kilometer per timme Cirka 170 vägmärken byttes ut.

I samband med uppdraget har även lokala trafikföreskrifter justerats för att motsvara de nya hastigheterna.

Uppdraget har slutförts enligt plan under 2016.

Kommunstyrelsen får i uppdrag att identifiera ett lämpligt läge för etablering av ett utomhusbad inklusive tester av vattenkvaliteten i samarbete med berörda styrelser och nämnder.

✓ Uppdraget är slutfört år 2016.

Uppdraget redovisades till kommunstyrelsen den 19 december. Tre möjliga alternativ har identifierats, där de två ”enklaste” är belägna i Huvudsta. Det tredje alternativet – i Frösundavik - behöver utredas lite grundligare vad gäller förutsättningarna kopplade till markägande och belägenheten i nationalstadsparken.

Kommunstyrelsen får i uppdrag att i samarbete med byggnadsnämnden göra en utredning, inklusive luft- och bullermätningar, av en överdäckning av Bergshamravägen i enlighet med intentionerna i fördjupad översiktsplan för Nationalstadsparken, Solnadelen, från 2008.

✓ Uppdraget är slutfört år 2016.

Uppdraget redovisades till kommunstyrelsen i februari 2017. I utredningen har förutsättningarna för överdäckning studerats utifrån bl.a. höjdförhållanden, riskfrågor, buller och luftkvalitet, trafik och kostnader. För området öster om IF-huset är tekniskt och ekonomiskt rimligaste alternativet att gå vidare med brolösningar. Det pågående programarbetet, som byggnadsnämnden arbetar med, har att ta hänsyn till det alternativet i planeringen.

För delen väster om IF-huset är ett intressant alternativ en tunnelförläggning av vägen. Detta måste dock utredas vidare och fördjupas för att tydliggöra om det är ett rimligt alternativ.

Kommunstyrelsen har gett byggnadsnämnden i uppdrag att påbörja ett eget programarbete för den del av Bergshamra som ligger väster – och delvis söder - om IF-huset. I programarbetet ska utredningen om tunnelförläggning ingå som ett alternativ.

Uppdraget fortsätter också i enlighet med beslut i verksamhetsplan och budget för 2017.

Kommunstyrelsen får i uppdrag att i samarbete med byggnadsnämnden identifiera lämpliga lägen och intressent för uppförande av trygghetsboende (70+) i Bergshamra.

✓ Uppdraget är slutfört år 2016.

Uppdraget slutredovisades i juni 2016, då kommunstyrelsen godkände en principöverenskommelse mellan staden och Bostadsstiftelsen Signalisten för cirka 60 nya trygghetsbostäder i Bergshamra.

Kvarvarande uppdrag från 2015

Kommunstyrelsen får i uppdrag att göra en extern genomlysning av stadens fastighetsbestånd som ger en aktuell bild av hur omfattande underhållsbehovet är och därtill en ekonomisk analys.

✓ Uppdraget är slutfört

Uppdraget är slutredovisat till kommunstyrelsen.

En extern konsult har gått igenom behovet av underhåll och konstaterat att den inventering som fastighetsavdelningen har gjort överensstämmer med det faktiska behovet. Det faktiska totala underhållsbehovet ligger på 142 kr/kvm exklusive underhåll av utemiljöer. Inklusive utemiljöer uppgår behovet till 157 kr/kvm. Den externa utredaren konstaterar att det är en nivå som är jämförbar med andra kommuner. Den faktiska underhållsnivån under 2015 i Solna uppgick till 164 kr/kvm inklusive felavhjälpande underhåll (37kr/kvm enligt repab).

Kommunstyrelsen får i uppdrag att göra en övergripande trafikstudie med fokus på näringsliv, miljö och hållbara boendemiljöer.

✓ Uppdraget är slutfört

Uppdraget är slutredovisat till kommunstyrelsen.

Med utgångspunkt från en workshop som genomfördes med gruppledarna för de politiska partierna i kommunstyrelsen under hösten 2015, fastställdes de frågeställningar, som skulle belysas i trafikstudien. Utifrån Solna stads nya översiktsplan skulle transportsystemet i Solna analyseras framför allt utifrån hur resandet, tillgängligheten, framkomligheten och kapaciteten i transportsystemet kommer att utvecklas fram till 2030. Utredningen skulle även redovisa en miljöanalys. Trafikanalysen redovisar trafiksituationen i Solna 2030 utifrån tre olika scenarier.

- Jämförelsealternativ (JA) där ingenting utöver redan beslutade projekt tagits med
- Utredningsalternativ 1 (UA1) där stombusstrafiken fått maximal prioritering
- Utredningsalternativ 2 (UA2) där ett antal trimningsåtgärder kombinerats med en ny länk från Huvudsta till Frösundaleden.

Slutsatsen av analyserna visar att det är möjligt att hålla kösituationen på en hanterbar nivå och samtidigt ge stombussarna god framkomlighet genom ett antal trimningsåtgärder i kombination med en ny länk från Huvudsta till Frösundaleden. För att ytterligare minska trycket på Solnas gatunät är det även viktigt att satsa på cykelnätet och se över arbetet med parkering. Miljöanalyserna visar på att luftkvaliteten och bullersituationen längs huvudgatorna generellt förbättras i UA2 jämfört med UA1 och JA.

Finansiella mål

Bedömning	Finansiella mål
● Målet är uppfyllt år 2016.	Solnas kommunala skattesats ska bibehållas på nuvarande nivå. (År 2015: 17,12 per skattekrona)
● Målet är uppfyllt år 2016.	Solna stads resultat enligt balanskravet ska år 2016 minst uppgå till 70 mkr. (År 2015: budgeterat resultat 55 mkr)
● Målet är uppfyllt år 2016.	Solna stads nettoinvesteringar ska inte överstiga 850 mkr över en rullande femårsperiod. (År 2015: 750 mkr under en rullande femårsperiod)

Solnas kommunala skattesats ska bibehållas på nuvarande nivå. (År 2015: 17,12 per skattekrona)

● Målet är uppfyllt år 2016.

Det finansiella målet bedöms uppfyllt under år 2016, då kommunfullmäktige beslutade i november 2016 att bibehålla skattesatsen på 17,12 även för år 2017. Solna har haft oförändrad skattesats sedan 2008. Genomsnittet i Stockholms län är 19,12 under 2016.

Finansiella målet bedöms kunna uppfyllas även framgent, eftersom det finns en fortsatt god balans mellan utvecklingen av stadens intäkter och kostnader. En förutsättning för att behålla Solnas låga skattesats, är att intäkterna utvecklas i minst samma takt som kostnaderna. Solna har de senaste fem åren lyckats upprätthålla en hållbar utveckling, vilket fortsatte under år 2016.

Solna stads resultat enligt balanskravet ska år 2016 minst uppgå till 70 mkr. (År 2015: budgeterat resultat 55 mkr)

● Målet är uppfyllt år 2016.

Målet om resultat per balanskravet uppfylldes under 2016, eftersom årets resultat enligt balanskravet uppgår till 249,4 mkr, vilket är en positiv avvikelse mot budget på 179,4 mkr. Budgeterat resultat är 70,0 mkr och förra årets utfall var 110,7 mkr.

För att leva upp till kravet på en god ekonomisk hushållning måste resultatet över tiden ligga på en nivå som reellt sett konsoliderar ekonomin. Reinvesteringar bör på lång sikt kunna göras utan finansiering med nya lån. Resultatnivån för att uppnå en god ekonomi i en enskild kommun varierar beroende på kommunens befolkningsutveckling, behovet av investeringar etc. Resultatet för 2016 ligger på en nivå som reellt konsoliderar ekonomin.

Solna stads nettoinvesteringar ska inte överstiga 850 mkr över en rullande femårsperiod. (År 2015: 750 mkr under en rullande femårsperiod)

● Målet är uppfyllt år 2016.

Målet om nettoinvesteringar uppfylldes under året, då utfallet är under det finansiella målet om 850 mkr över en rullande femårsperiod. Målet var ursprungligen 800 mkr i budget 2016, men ändrades till 850 mkr av kommunfullmäktige i april 2016 i samband med beslutet om tillfälliga bostäder. Det finansiella målet är uppfyllt för perioden 2012 - 2016 med ett utfall på 793,9 mkr (år 2011 - 2015: 597,7 mkr).

Vid avstämning mot det femåriga målet ingår inte investeringsutgifter för en ny skola (Ulriksdalsskolan under perioden 2012 – 2014), då omfattande investeringar i samband med exploatering av utbyggnadsområden ligger utanför detta mål.

Ekonomisk analys av utfall

Övergripande om periodens resultat

Årets resultat är negativt med 92,9 mkr, vilket är ett underskott mot budget på 162,9 mkr. Förra året var resultatet positivt med 69,6 mkr. Årets resultat har påverkats negativt av nedskrivningen med 488,9 mkr i samband med överlåtelsen av Arenabolaget i Solna KB och Sweden Arena management KB.

Poster som bidrar positivt till årets resultat är skatter, generella statsbidrag och utjämning som redovisar ett positivt budgetöverskott på 84,1 mkr och finansnettot som uppvisar ett budgetöverskott på 181,6 mkr, främst på grund av realisationsvinster i medelsförvaltningen. Nämndernas verksamhet uppvisar också överskott mot budget.

De jämförelsestörande intäkterna uppgår till 72,8 mkr och avser intäkter från försäljning av tomträtter och exploateringsmark på 11,5 mkr samt bidrag till stadens medfinansiering av tunnelbanan på 61,3 mkr. Motsvarande period 2015 uppgick intäkterna till 39,1 mkr och avsåg då intäkter från försäljning av tomträtter och exploateringsmark och återbetalning av premier från AFA för år 2004.

De jämförelsestörande kostnaderna uppgår till 22,4 mkr. Jämfört med 2015 är det en ökning med 1,3 mkr. Kostnaderna avser främst poster som tidigare reserverats i eget kapital i form av omstrukturering 6,2 mkr, strukturella utvecklingsinsatser av stadens verksamheter 11,4 mkr och kostnader för stadens utbyggnad 4,7 mkr.

Resultat enligt balanskravet

Årets resultat enligt balanskravet uppgår till 249,4 mkr, vilket är 179,4 mkr högre än budget. Det innebär att staden har uppfyllt lagens krav på balans i ekonomin. Vid avstämning mot balanskravet ska inte kostnader som tidigare reserverats i eget kapital (342,3 mkr), orealiserade förändringar i värdepappersportföljen eller andra synnerliga skäl beaktas.

Enligt god redovisningssed ska värdepapper och fonder i stadens medelsförvaltning värderas till det lägsta av anskaffningsvärdet och marknadsvärdet på balansdagen. Per den sista december 2016 är marknadsvärdet på stadens samlade värdepappersportfölj 1 865,9 mkr, vilket är 82,5 mkr högre än anskaffningsvärdet. Värdepappersportföljen är värderad till anskaffningsvärdet.

Balanskravsutredning, 2014 – 2016, mkr

	2016	2015	2014
Årets resultat före extraordinära poster	-92,9	69,6	198,7
Årets resultat	-92,9	69,6	-1,3
Avgår realisationsvinster	-	-	-
Årets resultat efter balanskravsjusteringar	-92,9	69,6	-1,3
Reserverat eget kapital, synnerliga skäl	342,3	41,1	59,7
Årets resultat enligt balanskravet	249,4	110,7	58,5

Reservering för strukturåtgärder

Förutsättningen för att utnyttja medel till strukturåtgärder är att kravet på en god ekonomi uppfylls. De omstruktureringsåtgärder som beslutas ska leda till en sänkt kostnadsnivå på sikt. Exempel på kostnader som brukar kunna anses som omstruktureringskostnader är förutom avgångsvederlag och avtalspensioner även tomställda lokaler, återställningskostnader för lokaler, nedskrivning av bokfört värde då fastigheten inte längre har något värde för verksamheten samt eventuellt andra kostnader som saknar samband med den löpande verksamheten eller annan fortsatt verksamhet.

I reserverat eget kapital finns medel för att täcka framtida pensionskostnader, beslutade strukturuomvandlingsinsatser som leder till en sänkt kostnadsnivå samt övriga strukturella utvecklingsinsatser. Kostnader för strukturuomvandling, strukturella utvecklingsinsatser och kostnader för stadens utbyggnad har inte budgeterats utan redovisas som en jämförelsestörande kostnad att täckas av reserveringarna. Under 2016 användes 42,3 mkr av tidigare reserverat eget kapital för omstrukturering (6,2 mkr), pensioner (20,0 mkr), strukturella utvecklingsinsatser av stadens verksamheter (11,4 mkr) och kostnader för stadens utbyggnad (4,7 mkr).

Därutöver används 300,0 mkr av tidigare reserverade medel för stadens utbyggnad i balanskravsutredningen med

hänvisning till resultateffekter i samband med arenaöverlåtelsen.

Pensioner

Den del av pensionskostnaderna som enligt beslut i budgeten ska täckas av reserveringar i eget kapital uppgår under 2016 till 20,0 mkr. Solna har under åren med stora positiva resultat reserverat en del av överskottet för att täcka framtida pensionskostnader. Åren 2005 – 2008 har totalt 330,7 mkr reserverats. Av reserveringen återstår 195,1 mkr.

Omstrukturering

Kostnader för omstrukturering och avveckling som avser avgångsvederlag och särskild avtalspension uppgår under 2016 till 6,2 mkr. Solna stad strävar efter att agera ansvarsfullt som arbetsgivare vid alla anpassningar och naturliga avgångar är det önskvärda alternativet. I de fall naturlig avgång inte är möjlig kan staden bevilja avgångsvederlag eller särskild avtalspension.

Kommunfullmäktige beslutade i boksluten för åren 2005 – 2009 att del av resultatet som översteg stadens resultatmål, totalt 176,0 mkr, skulle reserveras för att möta framtida kostnader för omstrukturering. I 2013 års bokslut avsattes 40,0 mkr och i 2014 års bokslut ytterligare 13,0 mkr. Strukturåtgärderna ska på sikt leda till en sänkt kostnadsnivå för staden och tjänster, som blir vakanta på grund av omstrukturering, får inte återbesättas. Inte heller får personer som fått avgångsvederlag återanställas utan särskild prövning. Under 2016 har 5,4 mkr använts till avgångsvederlag och 0,8 mkr till särskild avtalspension.

Strukturuomvandlingen under 2016 har berört stadsledningsförvaltningen, barn- och utbildningsförvaltningen, omvårdnadsförvaltningen, socialförvaltningen, kompetensförvaltningen samt tekniska förvaltningen. Hittills har 200,7 mkr av reserveringen utnyttjats.

Kostnader för omstrukturering, 2014 – 2016, mkr

	2016	2015	2014
Avgångsvederlag	5,4	4,6	4,1
Avtalspension	0,8	5,2	14,5
Övriga strukturåtgärder	-	-	2,2
Totalt	6,2	9,8	20,8

Strukturella utvecklingsinsatser, stadens utbyggnad

I årsboksluten för åren 2011 – 2013 samt 2015 reserverades totalt 345,0 mkr för strukturella utvecklingsinsatser för stadens framtida utveckling och utbyggnad. Det omfattar främst stadens infrastrukturella åtaganden i stadsdelen Arenastaden samt åtaganden utifrån stadens minoritetsposter i Arenabolagen. I infrastrukturella åtaganden ingår även stadens åtaganden för bl.a. tunnelbaneutbyggnaden. Under 2016 har 304,7 mkr tagits i anspråk, varav 300,0 mkr avser kostnader i samband med överlåtelsen av arenan och 4,7 mkr avser kostnader för digitala trafikskyltar samt förstudier kring tunnelbaneutbyggnad och för Huvudstalet i tunnel.

Strukturella utvecklingsinsatser

I årsboksluten för åren 2012 och 2013 reserverades totalt 40,0 mkr för att täcka kostnader för ett antal strukturella utvecklingsinsatser av stadens verksamheter. Av dessa medel har 11,4 mkr tagits i anspråk under 2016. Större utgifter för utvecklingsinsatser under 2016 är satsningar på förändringsledning, medarbetarskap i partnerskap och rekryteringsstrategi.

Reservering utifrån årets resultat

Om det finns synnerliga skäl kan kommunfullmäktige besluta att göra reserveringar i eget kapital för att möta framtida intäktsminskningar eller kostnadsökningar. I enlighet med de förutsättningar som framgår av stadens verksamhetsplan och budget kan reservering göras i eget kapital.

Av årets resultat enligt balanskravet som överstiger resultatmålet föreslås 140,0 mkr reserveras för att täcka framtida kostnadsökningar till följd av strukturella utvecklingsinsatser inom stadens utbyggnad, huvudsakligen rörande medfinansiering till tunnelbaneutbyggnaden. Vidare föreslås att 30,0 mkr reserveras för framtida strukturella utvecklingsinsatser.

Totalt med återstående medel från tidigare reserveringar finns därmed 141,5 mkr för strukturella utvecklingsinsatser inom stadens utbyggnad och 30,0 mkr för strukturella utvecklingsinsatser.

Från tidigare års reserveringar återstår även 195,1 mkr för pensioner, 28,3 mkr för omstrukturering samt 2,9 mkr för medfinansiering av infrastrukturella investeringar.

Skatteintäkter och utjämning

Skatteintäkter, generella statsbidrag och utjämning ökar med 150,8 mkr (5,7 %) jämfört med 2015 och uppgår till 2 799,3 mkr. Under 2015 var motsvarande förändring 96,3 mkr (3,8 %). Den positiva utvecklingen 2016 beror på att skatteintäkterna ökar med 233,2 mkr (7,4 %). Skatteunderlaget i riket ökar betydligt i år som en följd av den pågående konjunkturförstärkningen med bl.a. ökad sysselsättning. Även löneökningar och stigande pensionsinkomster bidrar till denna utveckling. Skillnaden mellan uppbokad skatt för 2015 och slutlig skatt är positiv och uppgår till 3,1 mkr och påverkar resultatet positivt. De preliminära skatteintäkterna för 2016 är enligt SKL:s prognos för höga och en negativ slutavräkning på årets skatteintäkter har bokförts med 15,7 mkr. Slutlig avräkning sker i januari 2018.

Nettokostnaderna för generella statsbidrag och utjämning ökar med 82,3 mkr till 568,9 mkr. Kostnaderna för avgifterna ökar sammantaget med 118,0 mkr. Inkomstutjämningen ökar med 85,7 mkr. En bidragande orsak till ökningen är att det i år sker en återgång till i huvudsak de regler som gällde t.o.m. 2013 vid beräkning av avgiften. Kostnadsutjämningen ökar med 24,7 mkr som en följd av befolkningsökningen och förändring i befolkningsstrukturen jämfört med riket. Regleringsavgiften minskar med 0,3 mkr. Försämrat utfall i det index som speglar vårdtyngd och ökning av antalet invånare är faktorer bakom ökningen av avgiften till LSS-utjämningen på 7,8 mkr.

Bidragsintäkterna ökar med 35,6 mkr. Generella statsbidrag ökar med 20,3 mkr. Ökningen beror på det tillfälliga stödet med anledning av flyktingsituationen, som riksdagen tog beslut om i december 2015. Stödet uppgick till 30,6 mkr och betalades ut under 2015. Av beloppet resultatfördes 2,4 mkr under 2015 och resterande del under 2016. I utfallet föregående år ingick även ett statsbidrag på 5,6 mkr avseende kompensation för nedsättning av sociala avgifter för unga. Införandebidrag ökar med 13,9 mkr vilket beror på att ett nytt införandebidrag tillkom i samband med årets regelförändring inom inkomstutjämningen. Bidraget ska kompensera kommuner som på grund av förändringen får en ökning av avgiften till inkomstutjämningen med mer än 250 kr per invånare. Intäkterna från fastighetsavgiften ökar marginellt med 1,4 mkr.

Finansiella intäkter och kostnader

De finansiella intäkterna uppgår till 225,3 mkr, jämfört med 63,7 mkr år 2015. Den största förklaringen till de ökade intäkterna 2016 är att realisationsvinster i medelsförvaltningen uppgår till 164,3 mkr, jämfört med 16,1 mkr 2015. Främsta anledningen till detta är avyttring av samtliga innehav i de regionala aktieindexfonderna för investering i en etisk global aktieindexfond. Utdelningar på aktier, aktie- och räntefonder samt aktier i koncernföretag uppgår till 34,1 mkr, 16,2 mkr högre än föregående år, vilket främst beror på högre utdelning i den globala aktieindexfonden.

Optionsintäkter om 5,0 mkr har erhållits från Fortum Värme gällande köpoption avseende stadens aktier i Norrenergi AB. Motsvarande siffra för 2015 var noll. Borgensavgifterna på 5,2 mkr är 0,6 mkr lägre än föregående år. Utdelning har också erhållits från Kommuninvest ekonomisk förening med 2,1 mkr, motsvarande siffra för 2015 var noll.

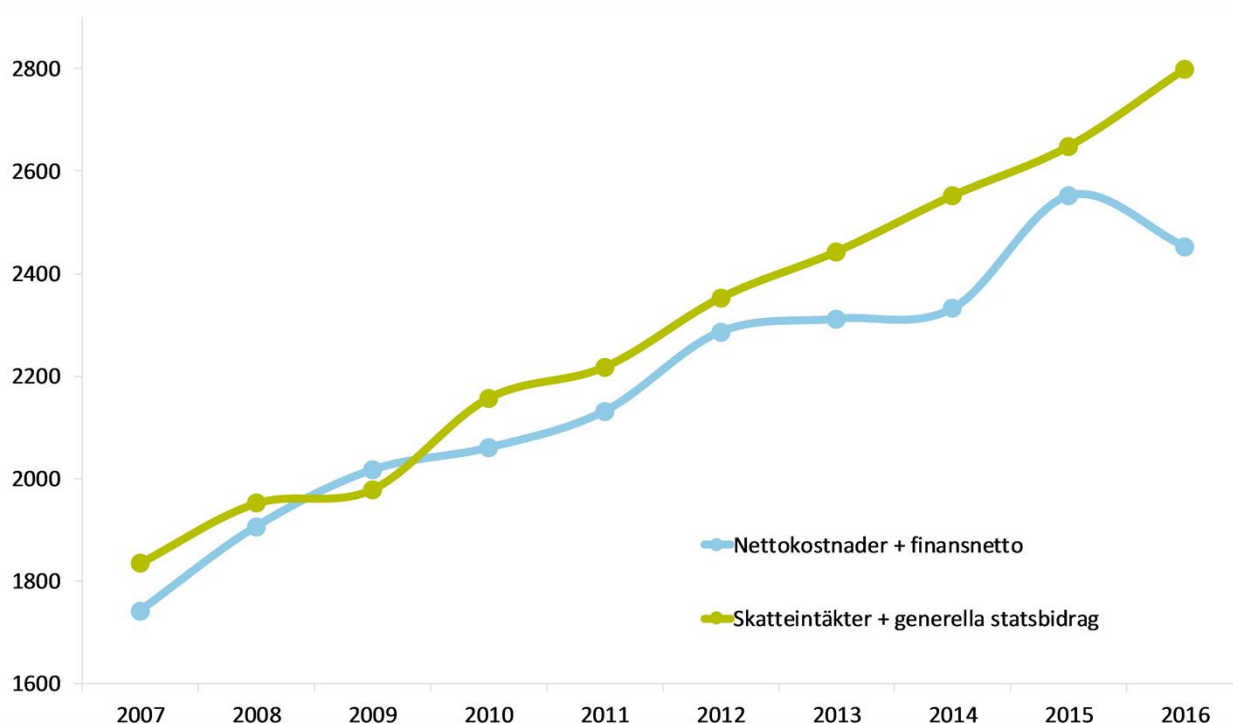
Ränteintäkterna har minskat till 6,1 mkr från 17,9 mkr 2015. Det låga ränteläget har resulterat i att ränteintäkterna i kapitalförvaltningen minskar till 5,9 mkr från 13,8 mkr 2015. Koncernintern utlåning genererade 2015 ränteintäkter på 3,8 mkr. Under 2015 omvandlades den koncerninterna utlåningen till kapitaltillskott från staden till bolagen och under 2016 har ingen koncernintern utlåning förekommit.

De finansiella kostnaderna på 13,0 mkr är 5,4 mkr lägre än föregående år. Av de finansiella kostnaderna utgörs 2,1 mkr av förluster som uppstått vid omsättningen av värdepapper i medelsförvaltningen där motsvarande siffra var 9,9 mkr 2015. Den finansiella kostnaden för stadens pensionsavsättning är 1,8 mkr, vilket är 0,2 mkr lägre än föregående år. År 2016 ingår en finansiell kostnad på 8,2 mkr hänförlig till indexuppräknings av stadens medfinansiering av tunnelbanan till Arenastaden, där motsvarande siffra var 4,3 mkr för 2015.

Kostnader och intäkter

Verksamhetens nettokostnader och finansnettot, exklusive jämförelsestörande poster och nedskrivningar minskar med 3,9 procent (ökning 9,4 % år 2015). Minskningen 2016 beror på att finansnettot förbättrats med 167,0 mkr genom främst realisationsvinster samt att ökningen av nettokostnaderna är 84,1 mkr lägre än 2015. Den lägre ökningen av nettokostnaderna under 2016 beror på att intäkterna, i huvudsak erhållna bidrag, ökar kraftigt. I nettokostnaderna ingår förutom nämndernas verksamhet även kostnader för exempelvis pensioner och avskrivningar.

Nettokostnader och finansnetto i förhållande till skatteintäkter, 2007 – 2016, mkr

Verksamhetens nettokostnader och finansnettot i relation till skatteintäkter och generella statsbidrag visar hur stor del av skatter och bidrag som används för att finansiera nämndernas verksamhet. Under den senaste 10-årsperioden har skatteintäkter och generella statsbidrag varit högre än nettokostnaderna och finansnettot samtliga år utom 2009. För 2016 uppgår andelen till 87,6 procent, vilket är en förbättring jämfört med 2015, då nettokostnadsandelen var 96,4 procent. Ett tal överstigande 100 procent innebär att skatteintäkter, utjämning och generella statsbidrag samt finansnettot inte kan finansiera den löpande verksamheten.

Verksamhetens kostnader

Verksamhetens externa kostnader uppgår till 3 520,3 mkr. De ökar med 6,4 procent (212,7 mkr) jämfört med föregående år. Ökningstakten är lägre än för verksamhetens intäkter, men högre än för skatter, generella statsbidrag och utjämning. Av ökningen avser drygt 56 procent (119,9 mkr) köp av huvudverksamhet, dvs. sådan verksamhet som staden har ett huvudansvar för att den erbjuds kommuninvånarna och drygt 22 procent (47,1 mkr) personalkostnader.

Köp av huvudverksamhet utgör 46,7 procent av de externa kostnaderna. Andelen ökar med 0,6 procentenheter jämfört med föregående år. Personalkostnadernas andel minskar däremot med 0,9 procentenheter till 35,8 procent. Samtidigt ökar andelen köp av konsulttjänster och inhyrd personal med 0,3 procentenheter till 2,0 procent. Lämnade bidrag, lokal- och markhyror samt övriga verksamhetskostnader står för resterande 15,5 procent av kostnaderna.

Verksamhetens externa kostnader, 2015 – 2016, procent

	2016	2015
Personal	35,8	36,7
Lämnade bidrag	2,6	2,5
Köp av huvudverksamhet	46,7	46,1
Konsulttjänster/inhyrd personal	2,0	1,7
Lokal och markhyror	2,7	2,9
Övriga verksamhetskostnader	10,2	10,1
Totalt	100,0	100,0

Personalkostnaderna uppgår till 1 261,2 mkr. De ökar med 3,9 procent (47,1 mkr) jämfört med föregående år. Lönekostnader inklusive de lagstadgade arbetsgivaravgifterna uppgår till 1 129,1 mkr. I lönekostnaderna ingår även kostnader för semesterlön, sjuklön och andra kostnadsersättningar. Lönekostnaderna ökar med 7,2 procent (75,6 mkr) jämfört med 2015. Ökningen beror främst på att antalet anställda ökar och på den årliga löneöversynen. Kostnaderna för pensioner uppgår till 131,5 mkr, vilket innebär en minskning med 27,6 mkr

jämfört med föregående år. Bidragande orsaker till detta är främst förändring av pensionsavsättning och särskild löneskatt samt att utfallet 2015 belastades med kostnader som avsåg tidigare år. Kostnaderna för avtalsförsäkringar minskar med 0,9 mkr.

Personalkostnader exkl. omstrukturingskostnader, 2012 – 2016, mkr

	2016	2015
Lönekostnader och arbetsgivaravgifter	1 129,1	1 053,6
Pensionskostnader	131,5	159,1
varav reserverat i eget kapital	20,0	20,0
Avtalsförsäkringar	0,6	1,5
Totalt	1 261,2	1 214,2

Kostnaderna för konsulttjänster och inhyrd personal ökar med 26,1 procent (14,7 mkr) och uppgår till 70,8 mkr. Av ökningen avser 9,7 mkr konsulttjänster, framför allt verksamhets- och it-konsulter. Kostnaderna för inhyrd personal ökar med 5,0 mkr. Det är främst kostnaderna för socialsekreterare, pedagogisk personal och sjuksköterskor som ökar.

Kostnaderna för lämnade bidrag ökar med 8,7 procent (7,4 mkr) och uppgår till 91,5 mkr. Årets ökning beror huvudsakligen på att erhållna stimulansmedel från Socialstyrelsen fördelats ut till utförarna. Medlen är avsedda att öka bemanningen inom den kommunalt finansierade vården och omsorgen om äldre. Även kostnader för bostadsanpassningsbidrag ökar som en följd av fler beviljade ansökningar. Däremot fortsätter de senaste årens minskning av kostnaderna för försörjningsstödet även under 2016.

Kostnaderna för lokal- och markhyror minskar med 0,7 procent (-0,6 mkr) till 95,0 mkr. Den största minskningen avser träningsboende. Även kostnader för socialkontrakt, vakanta lägenheter samt markhyror och arrenden minskar. Däremot ökar kostnaderna för bl.a. lokalhyror.

Verksamhetens externa kostnader, 2015 – 2016, mkr och procent

	2016	2015	Förändring	Förändring %
Personal	1 261,2	1 214,2	47,1	3,9
Lämnade bidrag	91,5	84,1	7,4	8,7
Köp av huvudverksamhet	1 644,1	1 524,2	119,9	7,9
Konsulttjänster/ inhyrd personal	70,8	56,2	14,7	26,1
Lokal- och markhyror	95,0	95,7	-0,6	-0,7
Övriga verksamhetskostnader	357,6	333,3	24,3	7,3
Totalt	3 520,3	3 307,5	212,7	6,4

Övriga verksamhetskostnader ökar med 7,3 procent (24,3 mkr) och uppgår till 357,6 mkr. Större ökningar avser bl.a. it-relaterade tjänster, som en följd av den pågående digitaliseringen. Andra kostnader som ökar betydligt är t.ex. personalutbildning, vilket till stor del beror på den nya omgång av omvårdnadslyftet som genomförs och utbildning inom värdegrundsarbete. Även kostnader för fjärrvärme ökar. Bidragande orsaker till detta är väderförhållanden och temperatur under vintermånaderna. Förbrukningen kan till viss del också ha påverkats av det fortsatta utbytet av oljepannor till fjärrvärmearläggningar. Kostnaderna för livsmedel ökar även kraftigt. Förklaringen till det är att staden stått för inköp av livsmedel till det tillfälliga evakueringsboendet på Stenbackaskolan. Dessa kostnader täcks dock helt av bidrag från Migrationsverket.

Köp av huvudverksamhet

Kostnaderna för köp av huvudverksamhet ökar med 119,9 mkr (7,9 %) jämfört med år 2015. Ökningen uppstår främst inom tre nämnder: Socialnämnden, omvårdnadsnämnden samt barn- och utbildningsnämnden.

Socialnämndens köp av huvudverksamhet ökar med 44,0 mkr (23,2 %). Det är främst boendekostnader för ensamkommande barn och ungdomar som ökar, som en följd av tillströmningen barn och ungdomar under hösten 2015. Kostnaderna för omvårdnadsnämnden ökar med 39,6 mkr (6,3 %). Ökningen beror till stor del på volymökningar inom bl.a. LSS-verksamhet, vård- och omvårdnadsboende, boendestöd och upphandlad hemtjänst. Under året upphandlades också installation och service av trygghetslarm. Köp av huvudverksamhet inom barn- och utbildningsnämndens verksamheter ökar med 30,2 mkr (5,6 %), som en konsekvens av bl.a. ökade kostnader på grund av fler köpta platser inom förskolan, grundskolan och gymnasiet.

Köp av huvudverksamhet, 2015 – 2016, mkr och procent

	2016	2015	Förändring	Förändring %
Brandförsvar/räddningstjänst	31,0	29,0	1,9	6,7
Tekniska nämnden	59,7	64,2	-4,5	-7,0
Affärsverksamheten	49,6	45,4	4,2	9,2
Kultur- och fritidsnämnden	6,9	6,1	0,8	13,2
Barn- och utbildningsnämnden	565,2	535,0	30,2	5,6
Kompetensnämnden	33,6	29,8	3,7	12,6
Socialnämnden	233,8	189,8	44,0	23,2
Omvårdnadsnämnden	664,4	624,8	39,6	6,3
Totalt	1 644,1	1 524,2	119,9	7,9

Kostnaderna inom tekniska nämndens affärsdrivande verksamhet ökar med 4,2 mkr (9,2 %). Det beror på volymökning inom avfall- och återvinning. Orsaken är till detta år att antalet besökare och antalet invånare i staden ökar. För den anslagsfinansierade verksamheten inom tekniska nämnden minskar däremot kostnaderna med 4,5 mkr. Kompetensnämndens kostnader för köp av huvudverksamhet ökar med 3,7 mkr (12,6 %). Merparten av ökningen är hänförlig till verksamhet inom etablering och integration. Förklaringen till detta är den kraftiga ökningen av antalet nyanlända. Inom övriga nämnders verksamheter ökar kostnaderna för köp av huvudverksamhet sammantaget med 2,7 mkr.

Verksamhetens intäkter

Verksamhetens externa intäkter uppgår till 954,3 mkr. De ökar med 18,9 procent (151,5 mkr) jämfört med föregående år. De täcker 27,1 procent av de externa kostnaderna, vilket är en ökning med 2,8 procentenheter jämfört med föregående år. Orsaken till intäktsökningen är att erhållna bidrag ökar kraftigt (144,5 mkr). Det är framför allt bidragen från Migrationsverket som ökar, som en följd av den rådande flyktingsituationen. Statsbidrag till omvårdnadslyftet och stimulansbidrag för ökad bemanning inom äldreomsorgen bidrar till att även statsbidragen från Socialstyrelsen ökar betydligt. Bidraget till omvårdnadslyftet är avsett att stärka kompetensen inom äldre- och funktionshinderomsorgen. Andra bidrag som ökar är bl.a. statsbidrag från Skolverket, momsbidrag vid köp av verksamhet som inte är momspliktig och driftbidrag från kommuner och landsting. Erhållna bidrag utgör sammantaget 47,7 procent av de totala intäkterna, vilket innebär en ökning med 9,1 procentenheter jämfört med föregående år.

Verksamhetens externa intäkter, 2015 – 2016, procent

	2016	2015
Försäljningsmedel	2,6	3,0
Taxor och avgifter	28,8	33,1
Hyor och arrenden	11,2	14,0
Erhållna bidrag	47,7	38,6
Försäljning av verksamhet	9,8	11,3
Totalt	100,0	100,0

Intäkterna från taxor och avgifter, som utgör 28,8 procent av de totala intäkterna, ökar med 3,2 procent (8,6 mkr) till 274,4 mkr. Ökningen beror till övervägande del på högre intäkter från sophämtningsavgifter. Orsaken till detta är volymökning på grund av att antalet invånare och företag ökar. Även parkeringsintäkterna ökar. Däremot minskar intäkterna från boende-, felparkerings- och nyttoparkeringsavgifter. Andra avgifter som bidrar till den positiva utvecklingen är bl.a. intäkter från barnomsorgsavgifter och omsorgsavgifter inom äldreomsorgen. Förklaringen till detta är huvudsakligen högre avgifter samt fler barn i förskola och fritidsverksamheter.

Intäkter från hyror och arrenden minskar med 5,6 mkr och uppgår till 106,8 mkr. Lokallhyror minskar jämfört med föregående år till stor del på grund av en vakant lokal på Motorborgen och att en tidigare uthyrd paviljong vid Bergshamraskolan med tillfälligt bygglov rivits. Även hyresintäkterna från särskilt boende minskar. Bidragande orsak till detta är att hyrorna vid Frösunda omvårdnadsboende inte längre debiteras av staden. Intäkterna från tomträttsavgälder och arrenden är också lägre än föregående år. Differensen förklaras i huvudsak av engångsposter avseende Ulriksdalsfältet i utfallet 2015.

Försäljning av verksamhet och försäljningsmedel ökar sammantaget med 3,9 mkr och uppgår till 118,3 mkr. Av avvikelserna avser 2,7 mkr försäljning av verksamhet, vilket till stor del beror på försäljning av fler gymnasieplatser till andra kommuner.

Verksamhetens externa intäkter, 2015 – 2016, mkr och procent

	2016	2015	Förändring	Förändring %
Försäljningsmedel	25,1	23,9	1,2	5,0
Taxor och avgifter	274,4	265,8	8,6	3,2
Hyror och arrenden	106,8	112,4	-5,6	-5,0
Erhållna bidrag	454,8	310,3	144,5	46,6
Försäljning av verksamhet	93,2	90,5	2,7	3,0
Totalt	954,3	802,9	151,5	18,9

Nämndernas utfall

Nämndernas utfall, inklusive kommunstyrelsens medelsreserv på 15,0 mkr, visar sammantaget en positiv budgetavvikelse på 34,6 mkr (16,6 mkr år 2015).

Kommunfullmäktige och *kommunstyrelsen* visar ett överskott på 16,8 mkr jämfört med budget (17,9 mkr år 2015). Överskottet består av både högre intäkter och lägre kostnader jämfört med budget. Överskottet förklaras främst av att stadens medelsreserv om 15,0 mkr inte har tagits i anspråk under året, men även av lägre personalkostnader till följd av vakanser samt ej påbörjade aktiviteter under året.

Revisionen visar ett resultat i stort sett i nivå med budget (0,1 mkr år 2015).

Stadens nettokostnader för *brandförsvaret/räddningstjänst* visar ett överskott på 0,9 mkr jämfört med budget (1,5 mkr år 2015). Det är framför allt intäkterna för fakturerade automatlarm som avviker positivt jämfört med budget.

Byggnadsnämnden redovisar ett överskott på 1,0 mkr jämfört med budget (0,7 mkr år 2015). Överskottet består av både högre intäkter och lägre kostnader. Personalkostnaderna är lägre än budget, vilket bl.a. beror på vakanser under årets första åtta månader.

Tekniska nämnden redovisar ett underskott på 5,9 mkr jämfört med budget (-1,1 mkr år 2015). Underskottet förklaras främst av ökade kapitalkostnader till följd av investeringar i vägar och ramper, ökade kostnader för vinterväghållning samt ökade kostnader för försäkringar.

Affärsverksamheten redovisar ett resultat i nivå med budget. Skulden till renhållningskollektivet har minskat under året och vid årsskiftet 2016/2017 är den totala skulden 3,6 mkr. Stadens avfallstaxa sänktes under 2016 och taxan sänks ytterligare under 2017.

Kultur- och fritidsnämnden visar ett underskott på 0,7 mkr jämfört med budget (4,2 mkr år 2015). Avvikelsen består av både högre intäkter och högre kostnader jämfört med budget. Orsaker till avvikelsen på intäktssidan är statsbidrag och andra externa bidrag samt intäkter för lokalupplåtelse, men även lägre intäkter för barn i fritidsklubb med maxtaxa. De högre kostnaderna beror bl.a. på fler barn i fritidsklubb och många nyanlända som deltar i verksamheterna.

Barn- och utbildningsnämnden visar ett överskott på 0,3 mkr jämfört med budget (-15,3 mkr år 2015). Avvikelsen består av både högre intäkter och högre kostnader jämfört med budget. Den främsta anledningen till avvikelserna både på intäktssidan och kostnadssidan är alla nyanlända som kom hösten 2015 och under 2016. De högre intäkterna avser ökade statsbidrag från Migrationsverket samt att barn- och utbildningsnämnden fått ta del av det statsbidrag för nyanlända som Solna stad erhållit. Avvikelsen på kostnadssidan beror främst på att kostnaderna för de många nyanlända inte ingått i budgeten, utan istället kompenseras via statsbidragsintäkter. Det är framför allt verksamheterna grundskola och gymnasieskola som ökat mest både på intäktssidan och kostnadssidan. Förskoleverksamheten visar ett överskott med 5,7 mkr beroende på färre barn än budgeterat samt lägre kostnader för tilläggsbelopp. Resultatenheterna inom förskolan redovisar tillsammans ett underskott. Grundskoleverksamheten visar ett underskott med 24,8 mkr. Den främsta orsaken är fler elever i grundskola och på fritidshem samt ökade kostnader för tilläggsbelopp. Orsaken till att det är fler elever är alla nyanlända som kom sent under 2015 och under 2016. Resultatenheterna inom grundskolan redovisar sammantaget ett underskott. Gymnasieverksamheten visar ett överskott med 15,5 mkr. Även inom gymnasieskolan har fler nyanlända elever tagits emot under 2016. Solna Gymnasium visar ett överskott. Grund- och gymnasiesärskolan redovisar tillsammans ett underskott med 0,4 mkr. Inom grundsärskolan har det varit fler elever, medan det varit färre elever inom gymnasiesärskolan. Barn- och utbildningsnämndens gemensamma verksamhet visar ett överskott på 4,3 mkr.

För att bättre kunna använda resurserna, skapa långsiktiga planeringsmöjligheter, ökat ansvar och hushållning med skattepengar – god ekonomisk hushållning, ökad delaktighet samt för att bidra till likvärdiga förutsättningar mellan kommunal och privat verksamhet har barn- och utbildningsnämnden beslutat att resultatenheterna får

föra med sig det sammantagna resultatet från ett budgetår till nästa. Nämnden har tillämpat systemet sedan bokslutet 2013.

Kompetensnämnden visar ett överskott på 3,0 mkr jämfört med budget (-1,2 mkr år 2015). Överskottet förklaras bl.a. av lägre personalkostnader.

Socialnämnden visar ett överskott på 33,1 mkr jämfört med budget (8,3 mkr år 2015). Resultatet är knappt 9 mkr bättre jämfört med årsprognosen i delårsrapporten per augusti. Avvikelsen består av både högre intäkter och högre kostnader jämfört med budget. Under hösten 2015 ökade inströmningen av ensamkommande barn- och ungdomar kraftigt, men minskade sedan betydligt under 2016. Nämndens överskott beror främst på högre intäkter från Migrationsverket med anledning av flyktingsituationen. Kostnaderna för ekonomiskt bistånd är lägre än budget.

Familjerättsnämnden visar ett underskott på 0,6 mkr jämfört med budget (-0,3 mkr år 2015). Underskottet förklaras av högre personalkostnader samt av tekniska och administrativa anpassningar av arbetsplatserna.

Omvårdnadsnämnden visar ett underskott på 13,4 mkr jämfört med budget (1,5 mkr år 2015). Resultatet är drygt 5 mkr bättre än årsprognosen i delårsrapporten per augusti. För verksamheter enligt Lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) redovisas ett underskott på 8,1 mkr jämfört med budget. Underskottet beror främst på volymökningar för insatserna personlig assistans, boende vuxna och barn samt daglig verksamhet. Insatserna korttidstillsyn, avlösarservice och kontaktpersoner redovisar överskott beroende på volymminskning. Högre momsintäkter än budgeterat medför överskott. I ovanstående insatser ingår även personer som är nyanlända och omvårdnadsnämnden har därför fått del av det statsbidraget för nyanlända som staden erhållit. Verksamheter enligt Socialtjänstlagen (SoL) och övrig verksamhet redovisar ett underskott på 5,3 mkr jämfört med budget. Vård- och omsorgsboende redovisar ett underskott. Fler köpta platser medför högre kostnader jämfört med budget, men kompenseras genom lägre kostnader för Frösunda vård- och omsorgsboende på grund av att platser avvecklats under året. Hemtjänstverksamheten totalt redovisar ett underskott. Underskottet beror huvudsakligen på högre kostnader för upphandlad hemtjänst enligt Lagen om Valfrihetssystem (LOV) på grund av högre utförandegrad och volymökning. Underskottet reduceras genom lägre kostnader för anhöriganställda och övrig hemtjänst beroende på volymminskningar samt högre moms- och avgiftsintäkter. Humaniora hemtjänst redovisar ett överskott. Förebyggande verksamhet redovisar ett överskott. Överskottet beror främst på att tidigare erhållna stimulansmedel för anhörigstöd inte har förbrukats. Avdelningen för myndighetsutövning redovisar ett underskott beroende på högre kostnader för bostadsanpassning. Övrig verksamhet redovisar ett överskott som främst beror på att tidigare erhållna stimulansmedel för prestationsersättning utifrån registreringar i kvalitetsregister inte har förbrukats. Överskottet reduceras genom högre it-kostnader samt högre förvaltningsövergripande kostnader.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden visar ett överskott på 0,1 mkr jämfört med budget (0,4 mkr år 2015). Överskottet förklaras främst av lägre personalkostnader jämfört med budget.

Nettokostnad per nämnd, 2015 – 2016, tkr

	2016 Bokslut	2016 Avvikelse	2016 Avvikelse, %	2015 Avvikelse
Kommunfullmäktige och kommunstyrelsen	96 967	16 797	14,8	17 896
Revisionen	2 649	47	1,7	64
Brandförsvår/räddningstjänst	28 687	913	3,1	1 545
Byggnadsnämnden	9 584	1 041	9,8	659
Tekniska nämnden	26 924	-5 937	-28,3	-1 097
Tekniska nämnden: Affärsverksamheten	0	0	-	0
Kultur- och fritidsnämnden	151 967	-687	-0,5	4 170
Barn- och utbildningsnämnden	1 190 857	311	0,0	-15 272
Kompetensnämnden	35 084	3 023	7,9	-1 244
Socialnämnden	190 619	33 051	14,8	8 332
Familjerättsnämnden	4 165	-565	-15,7	-329
Omvårdnadsnämnden	859 688	-13 422	-1,6	1 523
Miljö- och hälsoskyddsnämnden	10 361	58	0,6	377
Summa nämnder	2 607 551	34 630	1,3	16 624

Investeringar

Nettoinvesteringarna exklusive exploateringsverksamheten uppgår till 277,0 mkr, vilket innebär ett utfall som är 3,9 mkr högre än budget. I årets budget ingår överförda anslag från 2015 på 10,0 mkr och beviljat tilläggsanslag under året för tillfälliga bostäder på 50,0 mkr. Den negativa budgetavvikelsen beror på att kommunstyrelsens budget överskrids med 12,9 mkr. Detta beror på tillkommande utgifter för moms inom projekt "Tillfälliga bostäder" och ett högre utfall för stadsövergripande it-investeringar än planerat. Investeringar utgifterna inom kommunstyrelsen uppgår sammantaget till 83,3 mkr.

Nettoinvesteringar per nämnd, 2015 – 2016, mkr

	2016 Budget	2016 Bokslut	2016 Avvikelse	2015 Bokslut
Kommunstyrelsen	-70 400	-83 316	-12 916	-6 119
Byggnadsnämnden	-100	-57	43	
Tekniska nämnden	-184 050	-182 879	1 171	-131 229
Tekniska nämnden: Affärsverksamheten	-3 200	-472	2 728	-636
Kultur- och fritidsnämnden	-4 050	-3 974	76	-3 311
Barn- och utbildningsnämnden	-8 000	-4 442	3 558	-4 193
Kompetensnämnden	-100		100	-100
Socialnämnden	-200		200	
Familjerättsnämnden	-100		100	
Omvårdnadsnämnden	-2 840	-1 864	976	-1 417
Miljö- och hälsoskyddsnämnden	-100		100	-54
Summa nämnder	-273 140	-277 004	-3 864	-147 059
Exploateringsverksamheten	0	-49 640	-49 640	-87 355
Totalt	-273 140	-326 643	-53 503	-234 414

Investeringarna inom tekniska nämndens skattefinansierade verksamhet uppgår till 182,9 mkr, vilket innebär ett överskott på 1,2 mkr jämfört med budget. Utfallen för investeringsområdena "Hyresgäst Anpassning" och "Fastighet, myndighetskrav och säkerhet" överskrider tilldelad budget med 8,7 mkr respektive 0,8 mkr. Övriga investeringsområden redovisar utfall inom ram. Orsakerna till budgetöverskridandena är främst fördröjningar av arbetet med den nya skolan i före detta Fridhemsskolans lokaler, ökade utgifter för utbyggnad av datakommunikation och att arbetena med säkerhetsinstallationer blivit dyrare än förväntat.

Utfallet för området "Idrotts- och fritidsinvesteringar" är 28,6 mkr, vilket innebär ett överskott på 8,4 mkr jämfört med budget. Det största projektet inom området är Ulriksdals ishall. I juni fattades beslut om avrop av fas 3 i projektet. Utfallet för projektet uppgår till 24,5 mkr under året.

Investeringarna inom "Hyresgäst Anpassningar" uppgår sammantaget till 88,0 mkr. De största posterna avser lokalanpassningar och yteffektiviseringar samt investeringar i it-infrastruktur. Projekten med de största investeringsutgifterna under året avser arbeten på före detta Fridhemsskolan 18,7 mkr, lokalanpassning 13,3 mkr, utbyggnad av datakommunikation 9,4 mkr samt takarbeten 8,3 mkr.

De största projekten under året inom "Fastighet, myndighetskrav och säkerhet" avser säkerhetsinstallationer 5,8 mkr, takarbeten 5,1 mkr, ombyggnad av kök 3,2 och tillgänglighetsåtgärder 1,9 mkr. Utfallet för investeringsområdet uppgår sammantaget till 18,3 mkr.

Utfallet för investeringarna inom "Energi- och miljö" uppgår till 15,7 mkr, vilket innebär att 0,3 mkr av tilldelad budgetram inte förbrukats. Drygt hälften av utfallet avser ventilationsprojekt på Ängskärsskolan och Bergshamraskolan.

Investeringarna inom området "Trygghetsskapande åtgärder" uppgår sammantaget till 8,4 mkr, vilket innebär ett utfall som är 1,6 mkr lägre än budget. De projekt som genomförts avser bl.a. trygghetsåtgärder i stadens fastighetsbestånd, upprustning av tunnlar som upplevts som otrygga platser, belysning på övergångsställen och satsningar på säkra skolvägar.

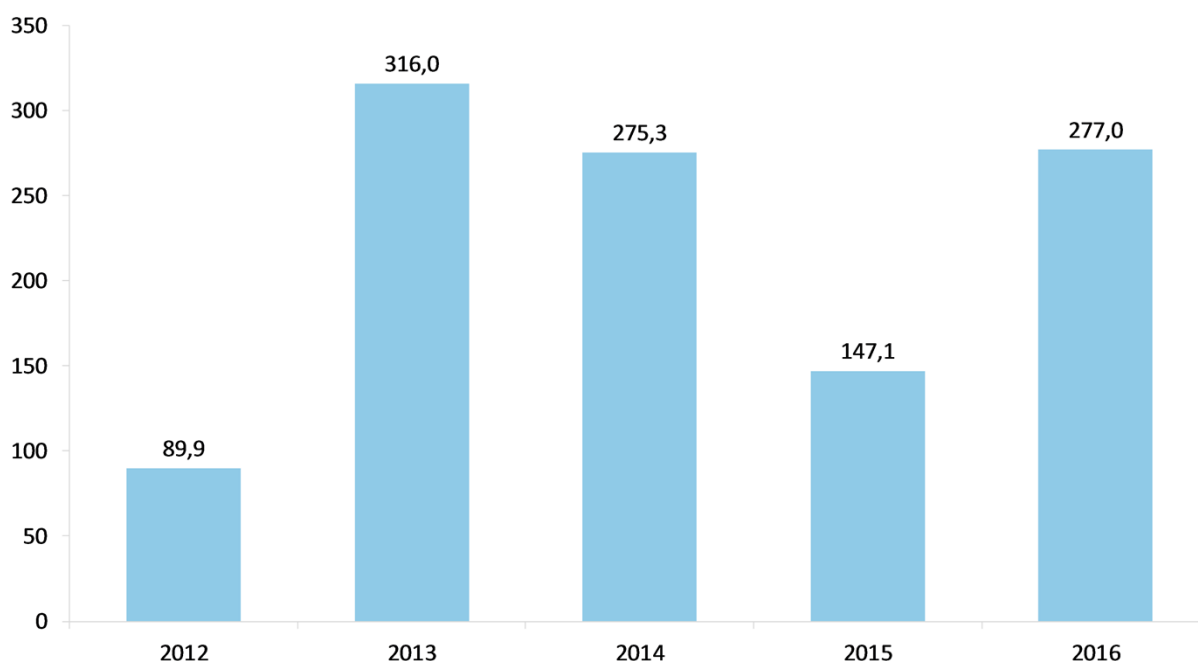
Utfallet för "Gator och trafik" är 23,8 mkr, vilket innebär att 0,4 mkr av budgeten inte utnyttjats.

Investeringar utgifterna för projekten som avser broar, vägar och ramper uppgår till 5,9 mkr. Åtgärder som genomförts är bl.a. reparationer av broar och ny beläggning av asfalt på större vägsträckor. Andra större projekt är "Utveckling av strategier för Bergshamra och Hagalund" 3,8 mkr. Inom projektets ram har bl.a. en trappa byggts i Hagalund och en lekplats med fjärilstema i Bergshamra. Utfallet för projekt "Upprustning parkmiljö" är 2,6 mkr och investeringarna inom belysningsområdet 4,0 mkr.

Investeringsutfallet för den affärsdrivande verksamheten inom tekniska nämnden uppgår till 0,5 mkr och avser projekt inom källsortering. Utfallet är 2,7 mkr lägre än budgetram. Orsaken till den positiva avvikelsen är att det inte funnits behov av att göra investeringar i stadens sopsugsanläggningar under året.

Investeringarna inom barn- och utbildningsnämnden uppgår till 4,4 mkr, vilket innebär att 3,6 mkr av budgeten inte förbrukats. Investeringarna avser i huvudsak inventarier och it-utrustning. Under året har bl.a. utrustning till den nya förskolan Rovan köpts in och skolbiblioteket på Ekensbergsskolan rustats upp. Kultur- och fritidsnämndens investeringar uppgår till 4,0 mkr, varav 2,7 mkr avser idrottsplatsutveckling. Nytt konstgräs har t.ex. anlagts på Råsunda IP, Bergshamra IP 7-plan och på Läroverkets bollplan. Ett antal omklädningsrum har också rustats upp. Övriga investeringar avser bl.a. ombyggnad av Byparkens lek- och utemiljö, konst och inventarier. Omvårdnadsnämndens investeringar uppgår till 1,9 mkr och avser främst renovering av ett antal LSS-lägenheter samt inventarier. Investeringsutgifterna är 1,0 mkr lägre än budget. Detta beror främst på att projektet avseende digitala lås inom hemtjänsten kommit igång senare än beräknat. Byggnadsnämnden har förbrukat tilldelad investeringsram på 0,1 mkr. Övriga nämnder har inte genomfört några investeringar under året.

Nettoinvesteringar, 2012 – 2016, mkr

Investeringsvolymen har under den senaste 5-årsperioden varierat mellan 90 mkr och 316 mkr.

Nettoinvesteringarna uppgår sammantaget under denna period till 1 105,3 mkr, varav 311,4 mkr avser nya Ulriksdalsskolan. Den höga investeringsvolymen 2013 och 2014 förklaras av att byggnationen av den nya skolan genomfördes under dessa år. Vid avstämning av det finansiella målet avseende investeringsvolymen ingår inte utgifterna för den nya skolan, då investeringar i samband med exploatering av utbyggnadsområden ligger utanför detta mål.

Exploatering

Nettoinvesteringarna avseende exploateringsverksamheten uppgår till 49,6 mkr jämfört med 87,4 mkr 2015. De avser exploateringsutgifter för allmän platsmark och de större projekten under året är Ulriksdalsfältet (29,9 mkr), Norra Frösunda (11,2 mkr) samt förstudier Bergshamra (1,9 mkr).

Förutbetalda intäkter i form av gatukostnadsersättning redovisas som långfristig skuld. Skulden har minskat netto med 5,2 mkr och uppgår totalt till 489,9 mkr. Exploatörer har under 2016 betalat in gatukostnadsersättning på 2,5 mkr. Gatukostnadsersättningen intäktas i takt med att färdigställda exploateringsprojekt skrivs av.

Upplösningen har minskat skulden med 3,8 mkr. Av skulden avser 194,4 mkr färdigställda exploateringsområden, där 86,3 mkr avser Ulriksdalsfältet detaljplan 1 och 3 samt 42,7 mkr avser gatukostnadsersättning för gator och parkanläggningar i Frösunda park, Norra Frösunda. Inbetalda gatukostnadsersättningar för pågående exploateringsprojekt uppgår till 295,5 mkr, där 164,2 mkr avser

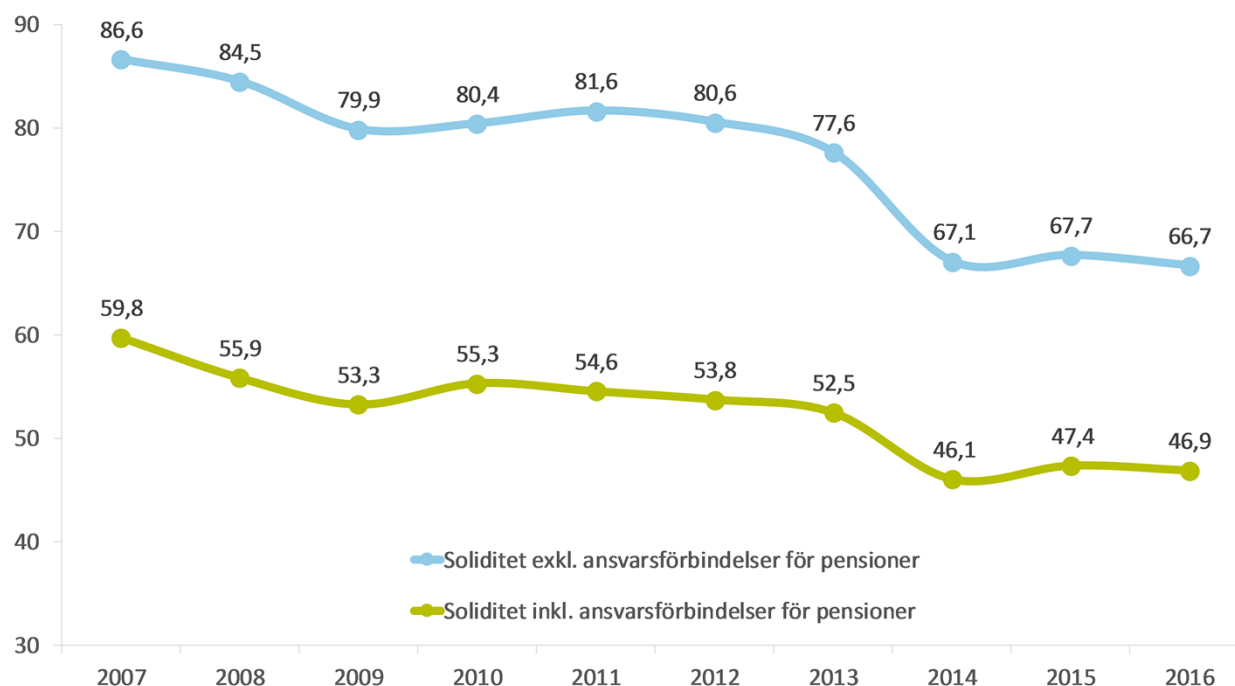

Ulriksdalsfältet och 81,1 mkr avser Stora Frösunda, se även noten om "Långfristiga skulder"

Finansiering med egna medel

Soliditeten visar hur stor del av tillgångarna som finansierats med egna medel. Vid utgången av 2016 uppgår soliditeten till 66,7 procent. Jämfört med den genomsnittliga soliditeten för landets kommuner (45,9 % år 2015) har Solna en hög soliditet. Om hänsyn även tas till de pensionsförpliktelser som enligt den kommunala redovisningslagen redovisas inom linjen som ansvarsförbindelse, dvs. utanför balansräkningen, ligger soliditeten på 46,9 procent 2016.

Soliditet, 2007 – 2016, procent

Under 2016 minskade soliditeten med 1,0 procentenhet, vilket främst förklaras av det negativa resultatet. Balansomslutningen minskade samtidigt marginellt. Minskningen i soliditet 2014 med 10,5 procentenheter jämfört med 2013 beror främst på förpliktelsen att medfinansiera tunnelbanan. Allt eftersom stadens kostnader och intäkter för tunnelbaneutbyggnaden realiserar under de kommande tio åren, kommer stadens soliditet att förbättras i motsvarande mån.

Kassaflödet från den löpande verksamheten är positivt och uppgår till 635,3 mkr. Kassaflödet är justerat med ej likviditetspåverkande poster som avsättningar och avskrivningar/nedskrivningar. Det positiva kassaflödet från den löpande verksamheten beror främst på ett positivt kassaflöde från medelsförvaltningen. Kassaflödet från investeringsverksamheten är negativt med 638,0 mkr, beroende på investeringar i materiella och immateriella anläggningstillgångar på 324,9 mkr samt investeringar i finansiella anläggningstillgångar på 313,3 mkr. Kassaflödet från finansieringsverksamheten är negativt med 5,1 mkr. Under året har utbetalats 297,0 mkr i kapitaltillskott till Arenabolagen och 45,0 mkr har inbetalats avseende stadens medfinansiering av tunnelbanan.

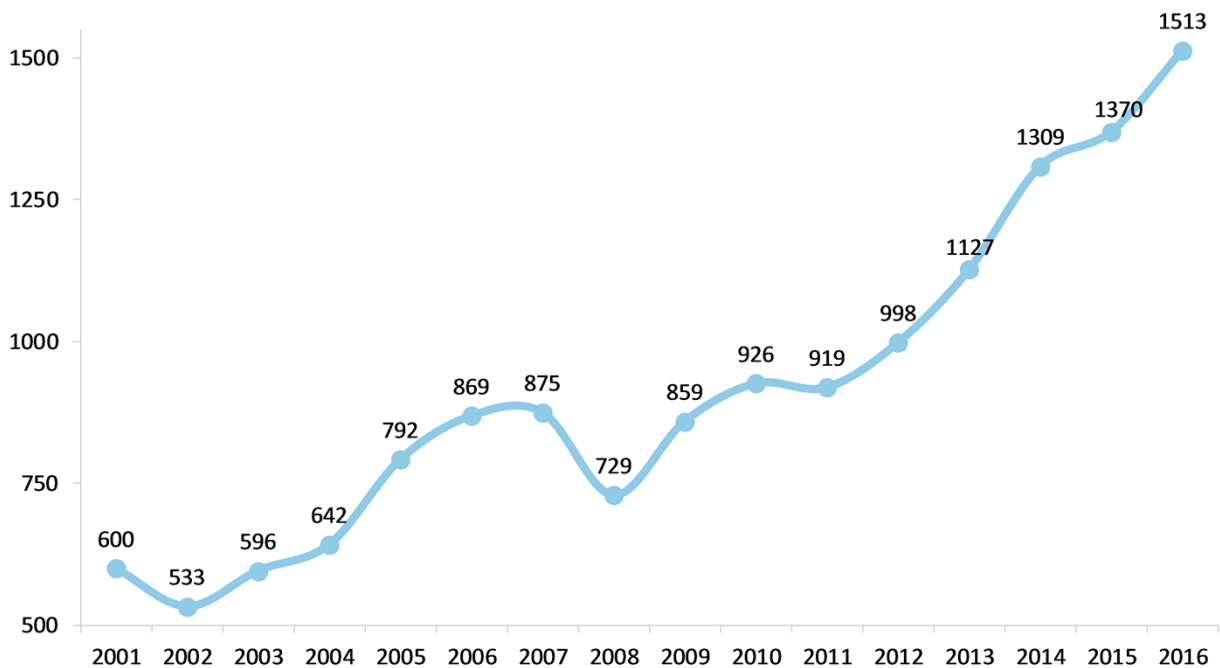
Medelsförvaltning

Marknadsvärdet på stadens samlade värdepappersportfölj är 1 865,9 mkr per den sista december 2016, jämfört med 2 063,8 mkr vid förra årsskiftet. Under 2016 har totalt 340,3 mkr tagits ut ur likviditetsförvaltningen. Anledningen till uttagen är främst kapitaltillskott uppkomna i samband med avveckling av innehaven i Arenabolagen. Uttag har också skett för att förstärka likviditeten eftersom staden sedan slutet på år 2015 haft stora fordringar på Migrationsverket gällande kostnader för flyktingmottagning.

Under 2002 investerades kapitalet på 1 000 mkr från försäljningen av aktierna i Solnabostäder AB till Signalisten i enlighet med Solna stads finanspolicy. Av kapitalet placerades 600 mkr med en placeringshorisont som överstiger tio år i en värdepappersportfölj som innehåller svenska och globala aktier samt svenska räntebärande värdepapper. Marknadsvärdet på de 600 mkr som ursprungligen investerades i den långsiktiga kapitalförvaltningen är per den sista december 2016, 1 513,0 mkr.

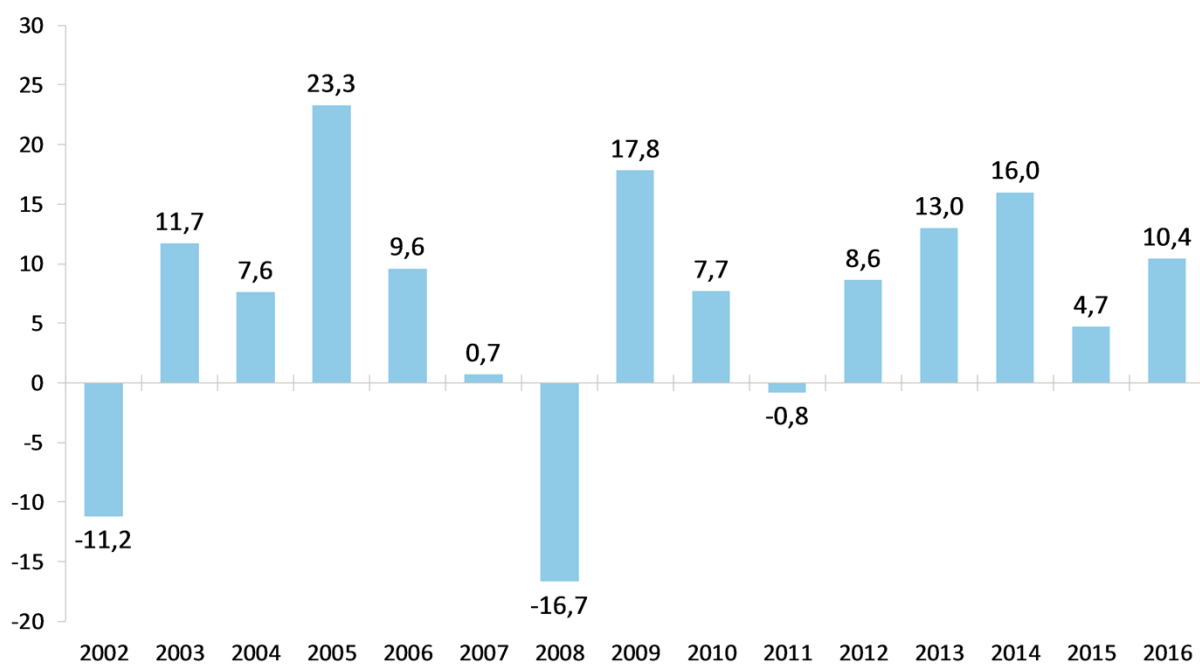
Den övriga delen placerades på kortare sikt i en likviditetsförvaltning som enbart innehåller svenska räntebärande värdepapper och bankinlåning. Under 2008 - 2009 tillfördes den kortsiktiga förvaltningen 800 mkr i samband med att Norrenergi & Miljö AB löste stadens reversfordran på 1 066,7 mkr. Den portföljen handlar om likvida medel som placeras på kort sikt, i allmänhet 2 år eller kortare. Avsikten med likviditetsförvaltningen är att minimera riskerna i den del av stadens likviditet som ska användas för kortsiktiga ändamål, som löpande betalningar och budgeterade investeringar. Uttag har skett löpande. Under 2016 har 300 mkr överförts från räntebärande värdepapper för att placeras i likvida medel på stadens koncernkonto. Värdet på portföljen uppgick per den sista december 2016 till 352,9 mkr.

Långsiktig kapitalförvaltning, marknadsvärde, 2002 – 2016, mkr

Marknadsvärdet på stadens långsiktiga kapitalförvaltning är 1 513,0 mkr och ökningen under 2016 är 142,7 mkr.

Långsiktig kapitalförvaltning, totalavkastning, 2002 – 2016, procent

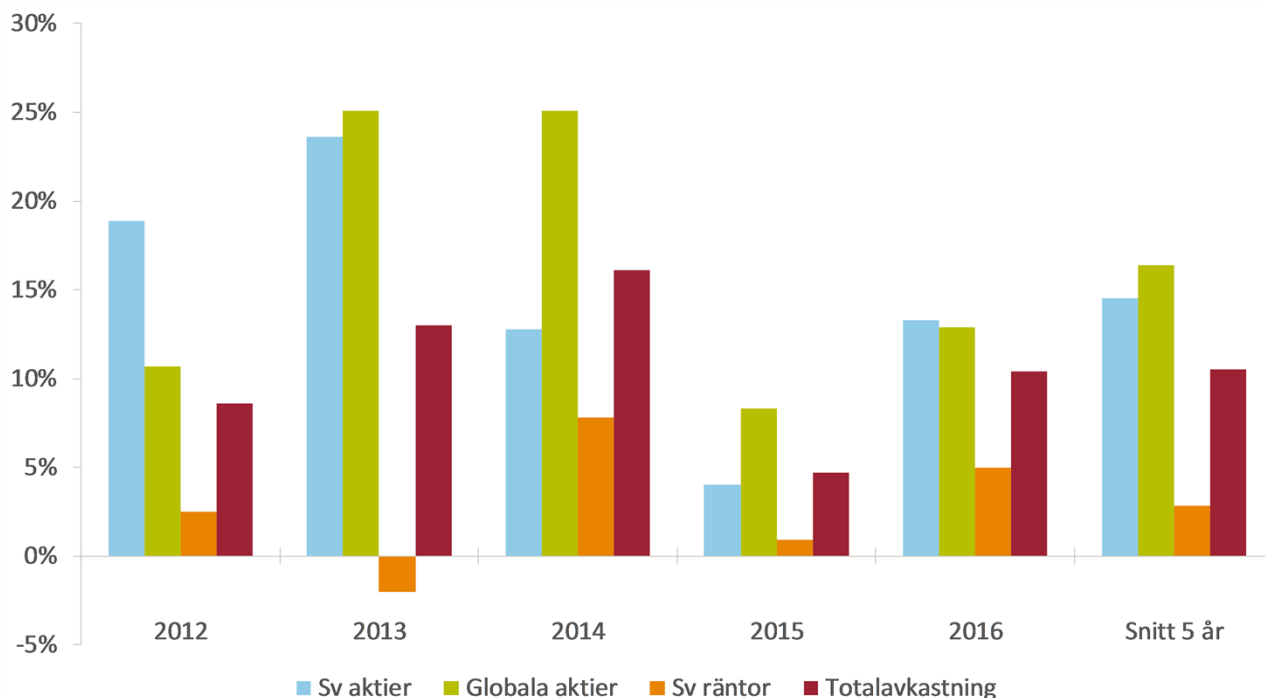

Avkastningen i den långsiktiga kapitalförvaltningen uppgår sammantaget till 10,4 procent, (0,8 procentenheter

högre än jämförelseindex). Avkastningen på stadens svenska aktiefonder har uppgått till 13,3 procent och de globala aktiefonderna till 12,9 procent. Avkastningen på de långsiktiga räntebärande värdepappren har uppgått till 5,0 procent under 2016.

De svenska aktierna samt de svenska räntevärdepappren har slagit sitt jämförelseindex medan globala aktier haft en avkastning lägre än index under 2016.

Långsiktig kapitalförvaltning, avkastning per tillgångsslag, 2012 – 2016, procent

Kapitalet förvaltas på lång sikt för att täcka framtida investeringar samt pensionsutbetalningar.

Kommunfullmäktige beslutade i november 2016 att justera ner målet vad gäller årlig avkastning från en avkastning som överstiger inflationen med fyra procentenheter över en rullande femårsperiod till ett mål om att avkastningen ska överstiga inflationen med tre procentenheter över en rullande femårsperiod. Under de senaste fem åren har kapitalförvaltningen genererat en genomsnittlig årlig avkastning på 10,5 procent.

Kapitalförvaltningen har överträffat målsättningen för den årliga avkastningen om en avkastning med KPI plus tre procentenheter under åren 2012 – 2016 med 7,2 procentenheter.

Enligt god redovisningssed ska värdepapper och fonder i stadens medelsförvaltning värderas till det lägsta av anskaffningsvärdet och marknadsvärdet på balansdagen. Per den sista december 2016 är marknadsvärdet på stadens samlade värdepappersportfölj 1 865,9 mkr, vilket är 82,5 mkr högre än anskaffningsvärdet.

Värdepappersportföljen är värderad till anskaffningsvärdet.

Pensionsförpliktelser

Det totala pensionsåtagandet för stadens anställda uppgår till 1 541,6 mkr inklusive löneskatt. Åtagandet redovisas dels som avsättning i balansräkningen, dels som ansvarsförbindelse.

Som avsättning redovisas det åtagande som avser pensioner intjänade från 1 januari 1998. Avsättning består av förmånsbestämd pension, ålderspension, efterlevande pension samt visstidspension. Den del som förvaltas av arbetsgivaren uppgår till 314,2 mkr inklusive löneskatt. Jämfört med 2015 är det en ökning med 12,1 mkr. Ökningen beror främst på nyintjänande av pensioner, tillkommande och avslutade anställningar och pensioner. Pensionsutbetalningar på cirka 8 mkr inklusive löneskatt har minskat skulden i avsättningen.

Avsättningar avseende särskild avtalspension enligt överenskommelse (SAP-sök) uppgår till 13,7 mkr inklusive löneskatt och räknas som omstruktureringsåtgärder. Föregående år uppgick dessa avsättningar till 22,6 mkr. De totala pensionsavsättningarna för staden uppgår till 327,9 mkr inklusive löneskatt.

I ansvarsförbindelsen ingår förpliktelser för pensionsförmåner som intjänades före 1998. Kostnaden redovisas när pensionen utbetalas. Förpliktelserna uppgår till 1 213,7 mkr inklusive löneskatt, vilket är en minskning med 40,9 mkr jämfört med 2015. Pensionsutbetalningar på cirka 58 mkr inklusive löneskatt har minskat skulden i

ansvarsförbindelsen. Den totala förpliktelsen redovisas enligt den kommunala redovisningslagens regler utanför balansräkningen.

Staden tecknade 2009 en pensionsförsäkring med KPA pension avseende intjänade pensionsförmåner till f.d. Brandförsvarsförbundet. För 2016 redovisar försäkringen överskottsmedel på cirka 1,0 mkr.

Den avgiftsbestämda delen uppgår till 39,7 mkr exklusive löneskatt. Den redovisas som kortfristig skuld och betalas ut i mars 2017 till den förvaltare som den anställda har valt. Övriga pensionsförpliktelser förvaltas genom så kallade återlån och används i den löpande verksamheten. Staden har en värdepappersportfölj vars marknadsvärde uppgår till 1 865,9 mkr den sista december 2016. Tillgångarna är inte öronmärkta och placerade som pensionsmedel. De medel som förvaltas på lång sikt kan enligt stadens finanspolicy användas till såväl framtida investeringar som pensionsutbetalningar.

Pensionsförpliktelser, 2015 – 2016, mkr

	2016	2015
Pensioner intjänade från 1998	309,4	296,5
Visstidspensioner	4,8	5,7
Pensioner omstrukturering (SAPsök)	13,7	22,6
Summa avsättning	327,9	324,8
Pensioner intjänade före 1998	1 213,7	1 254,6
Varav pensionsåtaganden för politiker	48,9	46,5
Summa ansvarsförbindelse	1 213,7	1 254,6
Summa pensionsförpliktelser	1 541,6	1 579,3

Koncernåtaganden

Vid utgången av år 2016 uppgår Solna stads borgensförbindelser till 1 367,7 mkr, en minskning med 297,3 mkr från år 2015. Minskningen förklaras av att borgensåtagande om 297,3 mkr gentemot Arenabolaget i Solna KB avslutats i samband med att Solna stad under december 2016 avvecklat sitt ägande i bolaget.

Signalisten har per den 31 december 2016 lån för 450 mkr med staden som borgensman och därutöver borgar staden för Signalistens checkräkningskredit på 100 mkr.

Stadens borgensåtagande för Norrenergi & Miljö AB uppgår till 766,7 mkr. Borgensåtagandet för Norrenergi AB uppgår till 51,1 mkr varav 46,7 mkr avser bankfinansiering.

Risken att stadens borgensåtaganden behöver infrias bedöms som låg.

Kvalitet, verksamhetsutveckling och effektivisering

Vid sidan av den utmaning som Solnas tillväxt med utbyggnad av den kommunala servicen innebär för stadens verksamheter behöver staden fokusera på att svara upp mot de befintliga solnabornas förväntningar på stadens tjänster och service. Det görs flera olika verksamhetsuppföljningar för att säkerställa att kvalitetskraven uppfylls. Resultaten från uppföljningarna visar hur kvaliteten utvecklas i verksamheterna och vilka utvecklings- och förbättringsområden som finns inom respektive verksamhet. Även brukar- och medborgarundersökningar samt synpunkter från solnaborna via kontaktcenter och andra kanaler ger viktig information i detta avseende.

Ett stadsövergripande utvecklingsområde för alla stadens verksamheter är tillgänglighet, bemötande och service. Det ska vara enkelt att komma i kontakt med staden, bemötandet ska vara gott, handläggningen ska vara rättssäker och effektiv. Under 2015 inrättades ett gemensamt kontaktcenter för att underlätta för solnabor och företagare, som vill komma i kontakt med staden och skapa en grund för utveckling av stadens verksamheter. Under 2016 registrerade stadens kontaktcenter cirka 99 000 ärenden, varav cirka 71 000 per telefon (72 %), 19 000 via webb (19 %) och 8 500 via receptionen (9 %).

Serviceperspektivet ska genomsyra hela stadens organisation, inte minst i myndighetsutövande verksamheter såsom byggnadsnämnden, miljö- och hälsoskydds-nämnden och tekniska nämnden. Staden har även startat ett nätverk för att utveckla servicen till företagarna "Service i samverkan".

Solnaborna förväntar sig i allt högre grad att snabbt, enkelt och säkert kunna sköta sina ärenden, få tillgång till information och ha möjlighet till inflytande genom digitala kontaktvägar. Genom att utnyttja information och it på ett smart sätt blir vardagen enklare för medborgare och företagare samt gör att kvalitet och effektivitet stärks i verksamheterna. Detta utvecklingsarbete kommer att intensifieras för att möta behov och förväntningar.

Arbetet med att utveckla Solna stads kvalitet ställer krav på kontinuerliga effektiviseringar. Utifrån kommunfullmäktiges övergripande mål och nämndmål samt den av kommunfullmäktige antagna kvalitetspolicyn och strategin för Solna stad har nämnderna utarbetat generella åtaganden med efterföljande kvalitetsdeklarationer. Deklarationerna beskriver vilken service medborgaren/brukaren kan förvänta sig av staden och dess verksamhet. Staden har drygt 50 kvalitetsdeklarationer, som under året har följts upp och vid behov reviderats.

Det nya mål- och uppföljningssystemet har bidragit till en effektivare hantering av planerings- och uppföljningsprocesserna för staden och för nämnderna. En stor effektivisering och kvalitetshöjning har också skapats genom att stadens och nämndernas planerings- och uppföljningsprocesser numera görs i ett gemensamt verksamhetsstyrningssystem (Stratsys). Stadens nya styr- och uppföljningssystem, gemensamma verksamhetsstyrningssystem samt gemensamma anvisningar och mallar bidrar till en förbättrad verksamhetsstyrning och uppföljning både för staden och för nämnderna.

Resultaten från årets medborgarundersökning pekar på en ökad nöjdhet i samtliga tre kategorier: nöjdhet med att bo och verka i Solna, nöjdhet med stadens verksamheter, nöjdhet med stadens tillgänglighet inklusive förtroende för ledande förtroendevalda och tjänstemän.

Nämnderna har i sina årsredovisningar mer detaljerat beskrivit pågående arbeten inom kvalitet- och verksamhetsutveckling samt effektiviseringar.

Tvärektoriella frågor

Internationellt

Många verksamheter har under året fått internationella erfarenheter genom deltagande i utvalda europeiska nätverk, studieresor, konferenser, projektsamarbeten eller studiebesök till Solna.

Digitaliseringens möjligheter har varit i fokus för omvårdnadsförvaltningen som tagit del av den danska vänorten Gladsaxes mångåriga erfarenheter av att använda välfärdsteknik i omvårdnadsarbetet. Erfarenhetsutbytet med Gladsaxe kommer att fortsätta under 2017. Barn- och utbildningsförvaltningen har på samma tema studerat digital teknik som pedagogiskt verktyg vid den internationella BETT-mässan (British Educational Training and Technology) i London.

Livsmedelsinspektörer har deltagit i den nordiska tillsynskonferensen som i år fokuserade på proportionalitet och flexibilitet inom livsmedelstillsynen och socialtjänsten har studerat irländska öppenvårdsmetoder i missbruksarbete. Kompetensförvaltningen har fått EU-stöd för att tillsammans med regionala partners arbeta med verksamhetsutveckling. Vuxenutbildningen leder arbetet med att utveckla arbetsplatsförlagt lärande inom komvux samt yrkesvalidering i byggsektorn. Enheten för etablering och integration arbetar med att utveckla strukturer för samverkan med civilsamhället för att underlätta nyanländas etablering.

Medarbetare på omvårdnadsförvaltningen har deltagit i nätverket ENSA (European Network of Social Authorities) årliga konferens på temat "Innovation i omvårdnad" som bl.a. handlade om aktivt hälsosamt åldrande. Medarbetare på avdelningen för myndighetsutövning har också fördjupat samarbetet med nätverket kring hur möjligheter till sysselsättning för personer med funktionsnedsättning kan öka. Det stora nordiska vänortsmötet genomfördes i Solna på temat "Tillväxt och stadsutveckling i storstadsområden". Flera förvaltningar deltog i mötets kunskaps- och erfarenhetsutbyte om den aktuella utvecklingen i fyra nordiska storstadsregioner.

Staden har, i samarbete med Stockholms stad och Nacka kommun, varit värd för en konferens i storstadsnätverket Eurocities. Huvudtema var hur lokalt tillväxt- och näringslivsarbete kan främja integration. Deltagare från 33 städer diskuterade utmaningar och tog del av exempel på framgångsrika metoder och arbetssätt. Representanter från trygghetsrådet har deltagit i en europeisk konferens om arbete för att förebygga våldsbejakande extremism. Konferensen arrangerades gemensamt av Europarådet och nätverket EFUS (European Forum for Urban Security).

Slutsatsen från konferenserna är att städer spelar en viktig roll för att möta Europas utmaningar och att bättre lösningar utvecklas genom samarbete städer emellan. Vänortssamarbete och nätverk ger en stabil grund för långsiktigt kunskaps- och erfarenhetsutbyte samt målinriktat samarbete.

Lärare på Skytteholmsskolan har med stöd från Nordiska Ministerrådet inlett samarbete med lärare i vänorten Valmiera. Stöd från Universitets- och högskolerådet har gjort det möjligt för Ulriksdalsskolan att tillsammans med partnerskolan i Peking lägga upp en långsiktig plan för det fortsatta samarbetet samt även givit möjlighet till

pedagogiskt erfarenhetsutbyte för lärare i matematik och naturorienterande ämnen. Fritidsverksamheten har deltagit i två europeiska ungdomsutbyten. "Rainbow festival" genomfördes på ett asylboende i Spanien med fokus på människor på flykt och "We are +" genomfördes i Solna med fokus på mänskliga rättigheter, demokrati, ungdomsdelaktighet och där nyanlända ungdomar ingick i gruppen. Fritidsverksamheten Black Sheep har studerat kreativa metoder i isländskt ungdomsarbete.

Skytteholmsskolan, Ulriksdalsskolan, Psykologigymnasiet, Frösunda Ungdomscafé samt AIK Handboll och Apollon FK har genomfört internationella studieresor med stöd av internationella kommitténs resebidrag. Det internationella arbetet har givit unga i Solna möjlighet att utveckla språkkunskaper, möta andra ungdomar, lära om kultur, historia och sociala förhållanden i andra länder samt utmana sina egna gränser och växa som människor.

Det internationella arbetet bidrar till stadens övergripande mål samt till enskilda nämndmål som t.ex. att ta tillvara digitaliseringens möjligheter i välfärdstjänsterna, möjliggöra för fler barn och ungdomar att delta i idrotts-, fritids- och kulturverksamhet samt att grundskolans arbete ska leda till att kunskapsresultaten höjs och att varje elev har behörighet till gymnasiet. Det bidrar också till omvårdnadsnämndens mål om samverkan, trygghet och god kvalitet, socialnämndens mål om att utveckla arbetet med barn- och unga samt för personer med missbruk och/eller psykisk funktionsnedsättning liksom miljö- och hälsoskyddsnämndens mål om att säkerställa efterlevnad av lagstiftning och till samtliga kompetensnämndens mål.

Likabehandling

Likabehandlingsarbetet i staden fortskrider med syfte att alla solnabor ska få ett likvärdigt bemötande och en likvärdig service i mötet med samtliga av Solna finansierade verksamheter.

Stadens starka befolkningstillväxt sätter fokus på likabehandlingsarbetet för barn och ungdomar.

Likabehandlingsplanen ligger till grund för förskolans arbete för att barnen ska utveckla respekt och förståelse för sig själva och sina kamrater samt för olikheter i gruppen. I stora barngrupper arbetar förskolan för att se varje individ och dennes behov. I skolan har stort fokus lagts på att ge nyanlända barn och unga ett bra mottagande. Solna ungdomscafé har under hela våren och sommaren haft cirka 80 ensamkommande ungdomar på besök dagligen. Kultur- och fritidsförvaltningen har rekryterat in språkkompetens, bl.a. en ensamkommande pojke som resurs på ungdomscaféet. I stadens sommarjobbprojekt prioriterades ungdomar med funktionsnedsättning och nyanlända flyktingbarn. I fritidsverksamhetens arbete inkluderas barn och ungdomar med funktionsvariationer och inom kulturskolan är likabehandlingsarbetet en systematisk punkt som ingår i ämnesgruppernas arbetsplaner att planera och följa upp.

Flera förvaltningar arbetar kontinuerligt med tillgänglighetsfrågor, i både inom- och utomhusmiljö, utifrån funktionshinderperspektivet. Tillgänglighetsanpassningar har gjorts i befintliga fastigheter utifrån hyresgästernas behov och en genomgång har gjorts inom fritidsverksamhetens samtliga anläggningar.

Barn och äldre hör till de mer oskyddade grupper i stadsmiljön som tekniska förvaltningen uppmärksammar särskilt. Förvaltningen har också, tillsammans med barn- och utbildningsförvaltningen genomfört ett arbete för att skapa trafiksäkerhet och trygghet i skolornas närmiljö.

Biblioteket är en mötesplats för samtliga solnabor. Idag sker ett nära samarbete med modersmålslärarna bl.a. när det gäller läxhjälp, språkcafé och att utveckla digitala media. Genom samverkan mellan biblioteket och Solna ungdomscafé, erbjuds ungdomar med funktionsvariationer, att delta i läsfrämjande aktiviteter vid stadsbiblioteket.

Socialförvaltningen arbetar för att säkerställa ett respektfullt bemötande och tydlighet i sitt arbete. Insatser ska genomföras utifrån individens behov med fokus på ett helhetsperspektiv.

Omvårdnadsförvaltningen arbetar för att öka hälsa, välbefinnande och livsglädje hos äldre. Arbetet, som bl.a. sker i samverkan med frivilligorganisationer, syftar till att bryta social isolering, ge social stimulans samt erbjuda friskvård eller kulturaktiviteter. För medarbetarna ingår likabehandlingsarbetet som en naturlig del i introduktionen. Arbetet mot våld i nära relationer som riktar sig både till äldre och till personer med funktionsnedsättning fortsätter.

Kompetensförvaltningen arbetar för att stödja människor på väg ut till arbete eller utbildning. En grund för dessa insatser är att varje individ ska få samma möjligheter, ett gott bemötande och en god service. Uppföljning av elever med behov av särskilt stöd har säkerställts inom vuxenutbildningen.

Stadsledningsförvaltningen arbetar, tillsammans med övriga förvaltningar, med att göra stadens information mer lättillgänglig.

Aktiviteter inom likabehandlingsområdet bidrar till att uppfylla övergripande mål och till omvårdnadsnämndens mål om gott bemötande, trygghet och samverkan samt tekniska nämndens mål om tillgänglighet. De bidrar även till barn- och utbildningsnämndens mål om att barnen är trygga i förskolan, kompetensnämndens samtliga mål samt socialnämndens mål om att insatser ska ges utifrån individens behov med fokus på ett helhetsperspektiv.

Miljö

Under 2016 arbetade hela staden med den nya miljöpolicyen med tillhörande miljöstrategi, som antogs av kommunfullmäktige 2015. Dokumenten lägger fast tre huvudområden för Solna stads fortsatta miljöarbete; hållbar stadsutveckling, effektiv resursanvändning och god livsmiljö. I miljöstrategin finns ett antal aktiviteter som respektive nämnd/förvaltning arbetar med för att uppnå målet om att Solna ska växa ihop och utvecklas på ett ekonomiskt, socialt och miljömässigt hållbart sätt. Kommunstyrelsen ansvarar för samordning och uppföljning av miljöpolicyen och miljöstrategin genom stadsledningsförvaltningen. Stadsledningsförvaltningen har under året haft dialoger med förvaltningarna för att stärka det systematiska miljöarbetet och miljöuppföljningen utifrån stadens miljöpolicy.

Nämnderna har i sina årsredovisningar beskrivit genomförda aktiviteter utifrån stadens miljöstrategi. I stadens årsredovisning redovisas ett antal av de viktigare aktiviteterna, som bidrar till måluppfyllelse av stadens övergripande mål.

Kommunstyrelsen har, genom stadsledningsförvaltningen, arbetat med att skapa förutsättningar för ett effektivt markutnyttjande, en tät stadsstruktur och ett resurseffektivt byggande. I samband med utarbetande av exploateringsavtal tas miljöprogram och dagvattenutredningar fram. Staden bevakar också att den höga anslutningsgraden till miljövänlig fjärrvärme av byggnader i Solna behålls, att sanering av mark, vid behov, genomförs och att solnaborna ska ha nära till parker och grönområden. En grönplan har antagits av kommunstyrelsen under 2016, som ger vägledning i planeringen.

Kommunstyrelsen har, genom stadsledningsförvaltningen, arbetat intensivt med att skapa förutsättningar för solnaborna att resa miljövänligt genom att arbeta för utbyggnad av tunnelbanan och övrig kollektivtrafik, samt för att byggnation sker i goda kollektivtrafiklägen. Kommunstyrelsen har också antagit en cykelplan, som ska skapa förutsättningar för att Solna ska utvecklas som cykelstad. Tekniska nämnden har därefter påbörjat genomförandet av cykelplanen.

Staden har, tillsammans med 27 kommuner i Stockholmsregionen, under året ansökt och fått klimatinvesteringsstöd från Naturvårdsverket för att öka kunskapen om laddstationer för elbilar hos stadens bostadsrättsföreningar – projekt "Fixa laddplatsen". Bidraget ger incitament att fortsätta arbetet med att effektivisera resursanvändning i staden. Staden deltar också i ett nystartat nätverk "ResSmart", som är en regional plattform för hållbart resande i Stockholms län.

Kommunstyrelsen har också beslutat att Solna stad ska medverka till att bilda ett grundvattenråd för Norra Stockholmsåsen, tillsammans med Norrvatten och kommunerna Upplands Väsby, Sollentuna och Sigtuna. Syftet med grundvattenrådet är att säkra vattenkvaliteten i Norra Stockholmsåsen.

Stadsledningsförvaltningen har tillsammans med berörda förvaltningar påbörjat arbetet med att uppdatera stadens dagvattenstrategi. Dagvattnet ska ses som en resurs som, om det synliggörs i öppna dagvattensystem, kan skapa mervärden i park- eller bebyggelseområden.

Under året har Solna stad blivit medlemmar i Sveriges ekokommuner.

Kommunstyrelsen har, genom stadsledningsförvaltningen, under året arbetat med en utredning av förutsättningarna för att bilda ett naturreservat runt Råstasjön. Inventering har gjorts av sjöns skrattnåskoloni, groddjur, vattenväxter, fjärlar och insekter. I december fastställde kommunstyrelsen inriktningen för naturreservatet.

Tekniska nämnden har genomfört åtgärder för att fortsätta öka fjärrvärmeanvändningen och avveckla de kvarvarande oljebaserade uppvärmningsanläggningarna. Systematisk mätning av värmeförbrukningen är en åtgärd för förbättrad energieffektivitet. I genomförda upphandlingar har mervärden givits för miljöåtgärder. Det har bl.a. i resultatet drift av fordon med förnybara bränslen och att staden tecknat ett nytt avtal för elenergi som är till hundra procent förnybar.

Barn- och utbildningsnämnden har i samarbete med miljö- och hälsoskyddsnämnden genomfört en miljöinventering av förskolorna. Staden arbetar med att göra förskolorna kemikaliesmarta och minska mängden ohälsosamma ämnen i barnens miljö. Arbetet har pågått en tid med flera olika insatser. Byggnadsnämnden har antagit bygglovsbefriande riktlinjer för uppförande av solceller.

Arbetet med insamling av matavfall har fortsatt under perioden. Över 50 procent av Solnas hushåll möjlighet att sortera matavfall. Gemensamt har hushåll och verksamheter samlat in över 1 900 ton matavfall.

Solna ska arbeta för en energieffektivisering och öka andelen förnyelsebar energi. Staden erbjuder i samarbete med 26 andra kommuner i Stockholmsområdet kostnadsfri och oberoende energi- och klimatrådgivning till privatpersoner, organisationer och företag.

En mobil återvinningscentral etablerades i början av året i samarbete med Sörab. Under 2016 har den stått i Bergshamra, Huvudsta och Hagalund. Den är ett komplement till stadens återvinningscentraler och möjliggör fastighetsnära insamling för de som inte har bil.

Medarbetare

För att säkerställa stadens kompetensförsörjning har det, under de senaste åren, pågått ett stort utvecklings- och förändringsarbete med att utveckla en ny HR-policy och HR-strategi i syfte att bidra till förnyelse, förändring och utveckling av hur staden arbetar med arbetsgivarfrågor.

Arbetet inom HR-området kommer fortsatt att fokusera på att öka medarbetarengagemanget men också på att öka stadens förmåga att ta tillvara det engagemang som finns. Det är av stor vikt att medarbetarna förstår verksamheten, hur stadens olika delar hänger ihop och samverkar och vad de individuellt och som grupp bidrar med.

Stadsledningsförvaltningen har sammanställt den systematiska arbetsmiljöuppföljningen för såväl stadsledningsförvaltningen som hela staden och de olika förvaltningarna. Under perioden har stadens medarbetarundersökning, som mäter medarbetarengagemang, genomförts. Det totala HME-indexet för staden uppgick till 78, vilket är en ökning från föregående år då utfallet var 77. Årets löneöversynsprocess har genomförts med ett gott resultat.

En rekryteringsstrategi är framtagen. Den utgår ifrån metoden kompetensbaserad rekrytering och syftar till att öka träffsäkerheten vid rekrytering genom att implementera de urvalsmetoder som bäst förutsäger framtida prestation som t.ex. arbetsprover. Strategin syftar även till att öka inflödet av sökande med efterfrågad kompetens samt stärka Solna stads varumärke som arbetsgivare. Vid chefs- och specialistrekryteringar tillämpas i större utsträckning än tidigare arbetsprover som urval, vilket visat sig vara ett effektivt sätt att välja rätt kandidat. Förutom arbetsprover erbjuds cheferna stöd i rekrytering och intervjuträning.

Som ett led i att öka medarbetarengagemanget, möjliggöra helhetssyn och stärka samarbete och nätverk inom och mellan förvaltningar har en stor satsning på medarbetarskapet startats. Satsningen "Medarbetarskap i partnerskap" tog sitt avstamp i en medarbetarfilm, som visar stadens olika förvaltningar och deras arbete och som beskriver varför staden behöver arbeta i partnerskap för att nå sina mål.

Andra större aktiviteter under perioden

- Stadsledningsförvaltningen har genomfört arbetsmiljöutbildningar för samtliga förvaltningar och skyddsombud.
- Ett arbete med "hållbar arbetshälsa" har genomförts på flera av stadens förvaltningar.
- Upphandlingar av bemanningstjänster, företagshälsovård och personalstöd har genomförts.
- Nytt arbetstidsavtal är under implementering.
- Nytt lönesystem har implementerats i november 2016 och inför detta har ett stort förarbete genomförts. Till starten av nytt lönesystem har också ett projekt drivits för att utveckla uppföljningen av nyckeltal i stadens beslutsstöd.
- Projekt för att implementera ett incidentrapporteringssystem har drivits. Systemet kommer att införas i början av 2017.

Antal medarbetare

Antalet tillsvidareanställda i staden uppgår per årsskiftet till 2 074 medarbetare, vilket är en ökning med 91 medarbetare under året. Ökningen mätt i antalet årsarbetare är ungefär lika stor. Ökningen sker främst i åldersgrupperna under 49 år och bland tillsvidareanställda.

Antal medarbetare, 2015 – 2016

	2016	2015
Tillsvidareanställda kvinnor	1 592	1 520
Tillsvidareanställda män	482	463
Totalt tillsvidareanställda	2 074	1 983
Visstidsanställda kvinnor	237	247
Visstidsanställda män	142	125
Totalt visstidsanställda	379	372
Totalt antal anställda	2 453	2 355
Antal årsarbetare	2 322	2 231
Antal anställda per åldersgrupp:		
<30 år	276	227
30 - 49 år	1 123	1 041
50 - 59 år	633	632
>60 år	421	455

Merparten av ökningen av antalet tillsvidareanställda under året sker på barn- och utbildningsförvaltningen. Förvaltningens verksamhet växer och antal anställda ökar kontinuerligt, vilket förklaras av fler barn och elever i förskola och skola.

Antal tillsvidareanställda, 2015 – 2016

	2016	2015
Stadsledningsförvaltningen	84	72
Tekniska förvaltningen	27	28
Kultur- och fritidsförvaltningen	150	148
Barn- och utbildningsförvaltningen	1 149	1 089
Kompetensförvaltningen	21	17
Socialförvaltningen	177	177
Omvårdnadsförvaltningen	414	399
Miljö- och hälsoskyddsförvaltningen	52	54
Totalt	2 074	1 983

Sjukfrånvaro

Stadens totala sjukfrånvaro ökar något till 6,0 procent (5,7 % år 2015). Både lång och kort sjukfrånvaro har ungefär samma utfall som förra året. Efter flera år med minskad sjukfrånvaro fortsätter staden att följa den nationella trenden med stigande sjukfrånvaro. Sjukfrånvaron ökar svagt i alla ålderskategorier och även antalet medarbetare med sex eller fler sjuktillfällen under året ökar.

Solna var en av de kommuner i Stockholms län med lägst sjukfrånvaro under 2016 och ökningen i övriga stockholmskommuner är under 2016 i de flesta fall betydligt högre än i Solna. En bidragande orsak till resultatet är projektet Hållbar arbetshälsa. Projektet skapar verktyg för verksamhetschefer i att utforma verksamheter, som bidrar till en hållbar arbetshälsa och sänkt sjukfrånvaro. Socialförvaltningen har deltagit i projektet och sjukfrånvaron sjunker på förvaltningen under 2016 från 7,1 till 6,7 procent. Projektet fortsätter under 2017 inom barn- och utbildnings-, omvårdnads- och socialförvaltningen.

Sjukfrånvaro av tillgänglig tid, 2015 – 2016, procent

	2016	2015
Sjukfrånvaro	6,0	5,7
Kvinnor	6,7	6,5
Män	3,7	3,1
Sjukfrånvaro per åldersgrupp:		
<30 år	5,0	4,9
30 - 49 år	5,8	5,4
>50 år	6,3	6,1
Långtidsfrånvaro andel av total sjukfrånvaro	27,0	29,0
Långtidsfrånvaro (> 60 dagar)	1,6	1,7
Kort sjukfrånvaro (<15 dagar)	3,0	2,9

Framtida utmaningar och förändringar

Flertalet nämnder tar upp framtida utmaningar och förändringar som berör stadens tillväxt, kompetensförsörjning, digitalisering och nyanlända.

Det samhällsekonomiska läget och Solnas starka tillväxt ställer krav på fortsatt förnyelse och effektivisering av stadens verksamheter för att långsiktigt klara välfärdsleveransen till solnaborna. Solna fortsätter att växa och byggas ut med fler nya stadsdelar, som behöver försörjas med service på ett kostnadseffektivt sätt. Planeringen för stadsutvecklingen behöver ske samordnat med planeringen av utbyggnaden av olika typer av kommunal service kopplat till stadens ekonomi. Samtidigt behöver staden kunna kombinera ett fokus på utbyggnad av staden med upprustning av stadsmiljön och stadens lokaler.

Även trafiken är en stor utmaning för Solna. En fortsatt utbyggnad av kollektivtrafiken med bl.a. den gula tunnelbanelinjen är nödvändig för att Solna ska kunna fortsätta utvecklas. Det krävs även nya trafiklösningar. Under året tecknade staden en principöverenskommelse med Trafikverket om att fördjupa utredningen av Huvudstaleden i tunnel samordnat med planering av utbyggnaden av Mäljarbanan. Det är två stora infrastrukturprojekt, som får stor påverkan på Solnas fortsatta utveckling.

Den fortsatta utbyggnaden av staden behöver ske samtidigt som staden måste klara att svara upp mot solnabornas krav och förväntningar på stadens tjänster och service. Det ställer i sin tur krav på att staden fortsätter att utvecklas till en modern organisation med moderna arbetssätt. I det interna utvecklingsarbetet kommer staden att ha fokus på digitalisering och på kompetensförsörjningsfrågor. Staden genomför en medarbetarsatsning, som kommer att fortsätta under 2017.

Solna fortsätter också påverkas, liksom övriga landet, av att många människor söker sin tillflykt till Sverige i den svåra flyktingsituationen. Staden är, enligt den nya anvisningslagen, skyldig att ta emot och bosätta nyanlända som har fått permanent uppehållstillstånd. Under 2016 uppgår stadens åtagande till 268 nyanlända och under 2017 ökar stadens åtagande ytterligare. Det är framför allt en stor utmaning utifrån ett bostadsperspektiv, men också utifrån planeringen av den kommunala servicen för att bl.a. ordna skolgång och samhällsorientering för de nya solnaborna.

Konkurrensutsättning

Utvecklingsarbetet avseende konkurrensutsättning och upphandling har fortsatt under 2016. Ett flertal större upphandlingar och avrop har påbörjats och genomförts under året, bl.a. avseende it-konsulter, programvaror och molntjänster, teknikkonsulter, gruppboheter för psykiskt funktionshindrade, drift av simhall, företagshälsovård och personalstöd, städtjänster, banktjänster, marknadsundersökningar och enkäter.

Upphandlingen av datakommunikation och telefoni är avbruten och flera nya upphandlingar har påbörjats inom området. Två upphandlingar har under hösten 2016 blivit överprövade; system för bygglovshantering och bemanning inom förskola och skola. Upphandling av bygglovssystem kommer att göras om 2017 och staden inväntar besked från rätten i överprövning av bemanningstjänster.

Staden har drygt 900 aktiva avtal med olika leverantörer. Samtliga leverantörer (2 553) av varor och tjänster har kontrollerats i flera led. Efter en individuell och djupare analys bedöms 12 av leverantörerna som risk för staden. Riskmoment som beaktas i bedömningen är t.ex. saknad F-skatt eller en rating utanför gränsvärden.

Internkontroll

Internkontroll är en del av ekonomi- och verksamhetsstyrningen som syftar till att säkerställa att de mål som kommunfullmäktige fastställt uppfylls utifrån givna förutsättningar och ekonomiska ramar. Avvikelser hanteras i enlighet med stadens reglemente och anvisning för internkontroll. Nämnderna ska i årsredovisningen rapportera om resultatet av uppföljningen av internkontrollen. Rapporten ska redovisa omfattningen av utförd uppföljning, utfallet och vidtagna åtgärder. Utifrån rapporterna gör kommunstyrelsen genom stadsledningsförvaltningen en analys av nämndernas internkontrollrapportering under året och vidtar verksamhetsutveckling inom området. Vid avvikelser av omfattande art ska nämnden omgående informera kommunstyrelsen.

En uppföljning av internkontrollen görs till kommunfullmäktige i årsredovisningen för 2016. Det sammantagna intrycket utifrån nämndernas redovisning av 2016 är att processerna fungerar och att internkontrollen bidrar till utveckling av rutiner, processer och kontrollmoment.

En utveckling under året handlar om en förbättrad hantering av de fem stadsgemensamma kontrollområdena. I åiterrapporteringen till respektive nämnd finns beskrivning av genomförda kontroller och hantering av funna

avvikelse samt behov av åtgärder. Ingen av avvikelser har befunnits vara av omfattande art utan har hanterats inom respektive nämnd enligt regelverket.

I uppföljningen av årets internkontroll märks även en vidareutveckling i form av en standardiserad återrapportering till samtliga nämnder i och med införandet av en gemensam process i det gemensamma verksamhetsstyrningssystemet. Detta säkerställer att återrapportering görs för samtliga beslutade kontrollmoment samt skapar en konsekvent och sammanhållen koppling mellan de olika internkontrollmomenten (riskanalys, uppräta internkontrollplan, genomföra kontroller, återrapportering, åtgärda avvikelser samt följa upp avvikelser).

Stadens nämnder

Kommunstyrelsen

Kommunstyrelsen leder, samordnar och har uppsikt över stadens samlade verksamheter. Kommunstyrelsen har också ansvar för arbetsgivarfrågor, mark- och exploateringsfrågor, trafik och översiktlig planering, frågor om näringspolitik samt ett övergripande integrationsansvar. Kommunstyrelsens verksamhetsplan och budget omfattar även valnämnden, överförmyndarnämnden, arvodeskommittén, internationella kommittén, likabehandlingskommittén samt de rådgivande organen; rådet för funktionshinderfrågor, trygghetsrådet samt pensionärsrådet.

Byggnadsnämnden

Byggnadsnämnden är myndighet. Den ansvarar för frågor som rör detaljplaner, bygglov, byggnadsinspektion, kartframställning, geografiska informationssystem (GIS) och mättningsarbeten. Enligt plan- och bygglagen ska byggnadsnämnden bl.a. verka för en god byggnadskultur och en god stads- och landskapsmiljö.

Tekniska nämnden

Tekniska nämnden svarar för drift, underhåll och investeringar avseende stadens kommunaltekniska anläggningar såsom gator, byggnader, parker och grönområden. För att starta större investeringsprojekt krävs medgivande från kommunstyrelsens förvaltning. Vidare ansvarar nämnden för stadens parkeringsverksamhet samt den renhållning som staden enligt lag är skyldig att tillhandahålla. Tekniska nämnden är också trafiknämnd.

Kultur- och fritidsnämnden

Kultur- och fritidsnämnden ansvarar för stadens kultur- och fritidsverksamhet. Inom ramen för nämndens verksamhet finns konstförvaltning, museer och publika kulturmiljöer, bibliotek, kulturskola, som erbjuder konstnärliga utbildningar, samt evenemangsaktiviteter. Bidrag till föreningar och anläggningar och lokaler för idrotts- och motionsverksamheten tillhandahålls. Ungdomsgårdar och fritidsparker erbjuder aktiviteter för barn och ungdomar samt fritidsklubb för 10 – 11 åringar och särskilt stöd till barn och ungdomar med funktionsnedsättning.

Barn- och utbildningsnämnden

Barn- och utbildningsnämnden ansvarar för att barn och ungdomar mellan 1 – 16 år får sina behov av omsorg och obligatorisk utbildning tillgodosedda. Detta kan ske antingen inom ramen för Solna stads egna förskole- och grundskoleverksamheter eller genom att föräldrar väljer omsorg i andra kommuners eller enskilda huvudmäns regi. Nämnden ansvarar även för ungdomsgymnasiet och gymnasiesärskolan. Eftersom eleverna har rätt att välja skola kan utbildningen antingen ske vid Solna Gymnasium eller i en friskola eller annan kommuns gymnasium. I nämndens ansvarsområde ingår också ungdomsmottagningen.

Kompetensnämnden

I kompetensnämndens ansvarsområde ingår arbetsmarknadsfrågor, vuxenutbildning samt mottagning av nyanlända enligt bosättningslagen. Verksamheterna samverkar för att höja utbildningsnivån, förbättra integrationen och sänka arbetslösheten.

Socialnämnden

Socialnämnden ansvarar för att utifrån individens behov erbjuda skydd och social service i form av råd, stöd eller behandling, så att den enskildes eller familjens egna resurser kan utvecklas och tillvaratas. Nämnden ansvarar också för att personer med psykiska funktionshinder får stöd och därmed ökade möjligheter att leva som andra i samhället. Nämnden har ansvar för myndighetsutövning och styrs i huvudsak av socialtjänstlagen (SoL).

Familjerättsnämnden

Gemensamma familjerättsnämnden för Solna, Sundbyberg och Ekerö ger råd och stöd till separerade föräldrar

och ansvarar för frågor som rör faderskap, adoption, skilsmässa, samarbetsavtal samt utredning om vårdnad, boende, och umgänge. Med den gemensamma nämnden ges bättre förutsättningar att upprätthålla och utveckla en god kvalitet.

Omvårdnadsnämnden

Omvårdnadsnämnden ansvarar för stadens äldreomsorg samt för omsorg om personer med funktionsnedsättning. Ansvarsområdet omfattar myndighetsutövning och verksamheterna styrs i stor utsträckning av socialtjänstlagen (SoL), hälso- och sjukvårdslagen (HSL) samt lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS). Bland de verksamheter som nämnden ansvarar för finns boende, omsorg och service i ordinärt boende, daglig verksamhet, dagverksamhet, hälso- och sjukvård inom LSS-området m.m.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden

Miljö- och hälsoskyddsnämnden ansvarar för tillsyn enligt miljöbalken, livsmedelslagen, smittskyddslagen, vissa delar av tobakslagen (platser med rökförbud) samt strålskyddslagen avseende strålskydd i solarier. Nämnden är även kommunstyrelsen behjälplig med kommunens övergripande miljöarbete samt bistår tekniska nämnden vid utvecklingen av avfallsfrågorna i staden.

Överförmyndarnämnden

Överförmyndarnämnden har dels till uppgift att ombesörja att de som av olika skäl inte klarar av att handha sin ekonomi m.m. kan få hjälp med detta av en god man, dels till uppgift att bevaka förmyndares hantering av underårigas förmögenheter.

Valnämnden

I varje kommun ska det finnas en valnämnd. Valnämnden ansvarar för förberedelse och genomförande av val på lokal nivå. Valnämnden ansvarar bl.a. för att lämna förslag till indelning i valkretsar och valdistrikt, identifiera vallokaler, samt rekrytera och utbilda valförrättare.

Kommittéer

Staden har två kommittéer; Internationella kommittén och Likabehandlingskommittén. De båda kommittéerna är politiskt sammansatta beredningsorgan till kommunstyrelsen. Deras uppdrag är att samordna, stimulera, främja, kunskapsutveckla och följa stadens internationella arbete respektive arbetet med likabehandling. Stadsledningsförvaltningen stödjer kommittéernas arbete med personella resurser.

Kommunrevisionen

Stadens revisorer ska enligt kommunallagen granska kommunstyrelsens och övriga nämnders verksamhet. Revisorerna ska bland annat granska om stadens årsredovisning har upprättats enligt den kommunala redovisningslagen och god redovisningssed. Revisorerna ska även pröva om verksamheten bedrivs på ett ändamålsenligt och ur ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt. Vidare ska revisorerna pröva att räkenskaperna är rättvisande och att den kontroll som utövas inom nämnderna är tillräcklig samt att kommunstyrelsens och övriga nämnders beslut och åtgärder överensstämmer med för verksamheten gällande bestämmelser.

Under 2016 har revisorerna haft 12 sammanträden. I september stod Solnas kommunrevision värd för den 68:e primärkommunala revisionskonferensen.

Följande granskningar/projekt har genomförts under året:

- Årsredovisning 2015
- Delårsrapport 2016
- God ekonomisk hushållning
- Återsökning statsbidrag ensamkommande flyktingbarn
- Samverkan gemensamma klienter - Omvårdnadsnämnd och Socialnämnd - förstudie
- Myndighetsutövning – bygglovsverksamheten, förstudie
- Årlig granskning nämnderna
- Leverantörsstyrning
- Överförmyndarnämnden IK
- Ny förvaltningsorganisation tekniska verksamheter, förstudie
- Kontaktcenter, förstudie

Dessutom har revisorerna genomfört särskilda aktiviteter avseende:

- Aktuell prognos avseende kommunernas ekonomi
- Infrastruktursatsning samt redogörelse för sammantagen miljöpåverkan vid nybyggnation och byggande av T-bana
- Produktivitet samt redogörelse för konsultarvoden i samband med digitalisering
- Haft gemensamma överläggningar med fullmäktiges presidium samt stadens tjänstemannaledning.
- Påbörjat väsentlighet och riskanalys och revisionsplanering för 2017 ff.
- Informerat om planering, genomförande och resultat av lekmannarevisionen.
- Biträtt nämnder och förvaltningar med rådgivning.
- Löpande följt upp beslut i kommunfullmäktige.

Sammanställd redovisning och företagen

Enligt den kommunala redovisningslagen ska årsredovisningen omfatta en sammanställd redovisning (koncernredovisning). Syftet med koncernredovisningen är att ge en helhetsbild av stadens ekonomi och åtaganden. Enligt rekommendation nr 8.2 från Rådet för kommunal redovisning (RKR) ska årsredovisningen innehålla en beskrivning av kommunens samlade verksamhet vilket är en vidare definition än kommunkoncernen.

I den sammanställda redovisningen visas stadens och de av staden ägda företagens verksamhet sammantaget. Här ingår företag där staden har ett betydande ägande och ett betydande inflytande. Utifrån analys av företagens redovisning av verksamhet samt revisorernas granskning, finner staden att företagen under 2016 har bedrivit verksamheten i enlighet med det fastställda kommunala ändamålet och inom ramen för de kommunala befogenheterna.

Kommunala entreprenader ägs inte av staden utan dessa företag driver verksamhet på stadens uppdrag, upphandlade i konkurrens. Omfattningen av kommunala entreprenader redovisas i avsnittet Kostnader och intäkter.

Kommunkoncernen

Inom Solna kommunkoncern finns verksamheter som bedrivs i Solna stad och i företagsform genom aktieföretag och stiftelse. Företagen är helt eller delvis ägda av Solna stad. I stadens koncernredovisning ingår de företag, som staden har ett betydande inflytande i. Dessa är Bostadsstiftelsen Signalisten med dotterbolaget Solnabostäder AB, Råsunda Förstads AB med dotterbolaget Överjärva Gård AB, Norrenergi & Miljö AB med dotterbolaget Norrenergi AB samt Solna Vatten AB.

Ett betydande inflytande anses i allmänhet föreligga när röstandelen överstiger cirka 20 procent. Från och med år 2014 konsolideras inte längre Råsta Holding AB med ägarandelen 25 procent eftersom den andre ägaren är

majoritetsägare med 75 procent.

Bostadsstiftelsen Signalisten, Råsunda Förstads AB och Norrenergi & Miljö AB utgör egna koncerner. Fastighets AB Falkeneraren bedriver ingen verksamhet och ingår i kommunkoncernen som vilande bolag. Kommunalförbunden Käppalaförbundet och Norrvatten ingår inte i den sammanställda redovisningen. Solna stads ägarandel uppgår till strax under 20 procent i dessa kommunalförbund.

Positivt resultat i koncernen

Årets resultat för koncernen är positivt och uppgår till 81,6 mkr (197,5 mkr år 2015).

I årets resultat 2016 ingår jämförelsestörande intäkter med 72,8 mkr där 61,3 mkr avser bidrag till medfinansiering av tunnelbana och 11,5 mkr avser försäljning exploateringsmark i staden. I årets resultat 2015 ingick jämförelsestörande intäkter med 39,1 mkr för återbetalda premier från AFA försäkring och försäljning av exploateringsmark i staden. De jämförelsestörande kostnaderna 2016 på 22,4 mkr avser främst kostnader för strukturomvandling, strukturella utvecklingsinsatser av stadens verksamheter och kostnader för stadens utbyggnad. För 2015 uppgick de jämförelsestörande kostnaderna till 21,1 mkr. Koncernens skattekostnader uppgår till 58,7 mkr (53,7 mkr år 2015).

Resultatet exklusive jämförelsestörande poster och nedskrivningar är positivt med 521,8 mkr (224,4 mkr år 2015). Solna stads resultat är -92,9 mkr. Årets resultat för staden har påverkats negativt av nedskrivningen med 488,9 mkr i samband med överlåtelsen av Arenabolaget i Solna KB och Sweden Arena Management KB.

Positiva resultat i koncernbolagen

Norrenergi & Miljö AB (inklusive dotterbolaget Norrenergi AB) redovisar ett positivt resultat efter finansnetto på 227,4 mkr (170,3 mkr år 2015). I slutet av 2004 förvärvade Norrenergi & Miljö AB samtliga aktier i Norrenergi AB. Förvärvet finansierades genom reverser från ägarkommunerna Solna och Sundbyberg.

Norrenergi AB redovisar ett positivt resultat efter finansnetto på 305,6 mkr (252,3 mkr år 2015). Intäkterna uppgår till 809,6 mkr 2016 jämfört med 763,3 mkr 2015. Den något kallare väderleken 2016 jämfört med 2015 bidrar till att Norrenergi sålt 63 GWh mer fjärrvärme än 2015. Försäljningsintäkterna har därför ökat, men inte i samma utsträckning som volymen på grund av prismodellens konstruktion.

Kostnaderna uppgår till 503,8 mkr, vilket är 1,6 mkr lägre än föregående år. Den 1 juli 2016 började det avtal att gälla som innebär att Norrenergi köper 75 MW värme av Fortum Värme. Avtalet bidrar till att skapa förutsättningar för en långsiktigt hållbar ekonomi och stabila priser. All fjärrvärme och fjärrkyla som levereras till kund är märkt med Naturskyddsföreningens bra miljöval. Bolaget har lämnat koncernbidrag till moderbolaget med 52,9 mkr.

Bostadsstiftelsen Signalisten (inklusive Solnabostäder AB) redovisar ett resultat efter finansiella poster på 58,2 mkr (43,6 mkr år 2015). Hyresintäkter och övriga förvaltningsintäkter uppgår till 385,8 mkr jämfört med 379,3 mkr 2015. Kostnaderna uppgår till 237,0 mkr, vilket är 13,3 mkr lägre än föregående år. Underhållskostnaderna har minskat 21,8 mkr. Avskrivningarna på 74,5 mkr är 6,4 mkr högre än föregående år. Den totala omflyttningen uppgick till 9,6 procent. Uthyrningen till nya hyresgäster (exklusive intern, ungdom och uthyrning till 65+ boende) uppgick till 67 lägenheter. Dotterbolaget Solnabostäders resultat efter finansiella poster uppgår till 39,2 mkr (41,0 mkr år 2015).

För koncernen *Råsunda Förstads AB* (inklusive dotterbolaget Överjärva Gård AB) är resultatet efter finansnetto positivt med 2,6 mkr (0,6 mkr år 2015). Moderbolagets resultat efter finansiella poster är 4,7 mkr (2,6 mkr år 2015). Dotterbolaget Överjärva Gårds resultat efter finansiella poster är negativt med 2,1 mkr (-2,0 mkr år 2015). Moderbolaget har lämnat koncernbidrag på 2,1 mkr till dotterbolaget Överjärva Gård AB.

Under första kvartalet 2016 avvecklades bostadshotellrörelsen som bedrivits i förhyrda lokaler vid Huvudsta centrum.

Solna Vatten AB redovisar ett positivt resultat efter finansiella poster på 0,8 mkr (4,0 mkr år 2015). Intäkterna uppgår till 99,6 mkr, vilket är 1,7 mkr högre än år 2015, främst beroende på en ökning av övriga rörelseintäkter med 2,5 mkr. Kostnaderna inklusive avskrivningar uppgår till 99,0 mkr, vilket är 5,7 mkr högre än föregående år främst beroende på högre kostnader för inköp av vatten. Räntekostnaderna har minskat med 0,5 mkr jämfört med föregående år.

Nettokostnaderna ökar i kommunkoncernen

Verksamhetens nettokostnader i kommunkoncernen, exklusive jämförelsestörande poster och nedskrivningar, ökar med 28,6 mkr (1,2 %) i jämförelse med 2015. Verksamhetens intäkter ökar med 186,7 mkr (10,8 %) medan

verksamhetens kostnader ökar med 195,7 mkr (5,1 %).

Den största ökningen av intäkterna svarar staden för med 151,5 mkr. Orsaken till intäktsökningen är att erhållna bidrag ökar kraftigt (144,5 mkr). Det är framför allt bidragen från Migrationsverket som ökar, som en följd av den rådande flyktingsituationen. Intäkterna för Norrenergi & Miljö AB samt Signalisten ökar med 46,3 mkr respektive 6,5 mkr. Solna Vattens intäkter ökar med 1,7 mkr jämfört med föregående år. Råsunda Förstads AB redovisar intäkter på 30,6 mkr, vilket är 3,5 mkr lägre än föregående år.

Stadens kostnader ökar med 212,7 mkr (6,4 %). Av ökningen avser drygt 56 procent köp av huvudverksamhet, dvs. sådan verksamhet som staden har ett huvudansvar för att den erbjuds kommuninvånarna och drygt 22 procent personalkostnader. Solna Vattens kostnader uppgår till 99,0 mkr, vilket är 5,7 mkr högre än föregående år. Koncernen Signalisten minskar sina fastighetskostnader med 21,3 mkr främst beroende på minskade underhållskostnader. Koncernen Norrenergi & Miljö AB minskar sina rörelsekostnader med 1,7 mkr jämfört med 2015. Råvarukostnaderna har minskat med 13,9 mkr medan kostnaderna har ökat för övriga externa kostnader samt avskrivningar.

Skatteintäkter, generella statsbidrag och utjämning ökar med 5,7 procent (150,8 mkr) och uppgår till 2 799,3 mkr. Skatteintäkterna ökar med 233,2 mkr, vilket innebär en ökning med 7,4 procent. Nettokostnaderna för utjämning och generella statsbidrag ökar med 82,3 mkr och uppgår till 568,9 mkr.

Koncernens finansnetto uppgår till 161,1 mkr 2016, en förbättring med 175,0 mkr jämfört med föregående år. Stadens finansnetto är 167,0 mkr högre än föregående år främst beroende på realisationsvinster i medelsförvaltningen. Koncernens finansiella kostnader har minskat 9,9 mkr. Koncernen Norrenergi & Miljö AB har minskat sina finansiella kostnader med 8,9 mkr och Signalisten med 1,0 mkr.

Solna stads företag

Företag	Juridisk form	Solnas ägarandel, %	Medeltal anställda	Resultat efter finansnetto, mkr
Bostadsstiftelsen Signalisten	stiftelse	100	53	58,2
Norrenergi & Miljö AB (koncern)	aktiebolag	67	75	227,4
Norrenergi & Miljö AB	aktiebolag	67	0	-52,9
Norrenergi AB	aktiebolag		75	305,6
Solna Vatten AB	aktiebolag	100	4	0,8
Råsunda Förstads AB (koncernen)	aktiebolag	100	5	2,6
Råsunda Förstads AB	aktiebolag	100	2	4,7
Överjärva Gård AB	aktiebolag		3	-2,1
Norrvatten	kommunalförbund	20	52	1,6
Käppalaförbundet	kommunalförbund	19	63	5,1
Råsta Holding AB	aktiebolag	25		
Storstockholms Brandförsvaret	kommunalförbund	5	732	37,6
SÖRAB	aktiebolag	5		
AB Världus	aktiebolag	7		
Solna Tenniscenter AB	aktiebolag	30		
Stockholmsregionens Försäkring AB	aktiebolag	6		
Fastighets AB Falkeneraren	vilande aktiebolag	100		

Staden har 2 074 tillsvidareanställda per sista december 2016. Medelantalet anställda hos de företag som ingår i den sammanställda redovisningen var 137 anställda år 2016, varav 51 kvinnor och 86 män.

Om kommunkoncernen

Koncernens balansomslutning

Koncernens balansomslutning uppgår till 8 704,5 mkr kr vid utgången av 2016 jämfört med 8 648,9 mkr år 2015.

Stiftelsen Signalisten inklusive Solnabostäder AB svarar för 1,6 miljarder kr och staden för 2,2 miljarder kr av totalt cirka 5,2 miljarder kr i materiella anläggningstillgångar i koncernen, dvs. mark, byggnader, tekniska anläggningar, maskiner och inventarier.

Likviditeten visar förmågan att betala löpande utgifter och förfallna skulder i rätt tid. Koncernens likvida medel, uppgick den 31 december 2016 till 686,6 mkr, en ökning på 27,9 mkr jämfört med 31 december 2015.

Soliditet och låneskuld

Mättet soliditet visar hur stor del av tillgångarna som finansierats med eget kapital och om det finns en "buffert" för framtida eventuella negativa årsresultat. Koncernens soliditet uppgår till 52,1 procent, vilket innebär en ökning med 0,6 procent jämfört med föregående år. Solna stad har i sitt eget bokslut en soliditet på 66,7 procent, en minskning med 1,0 procentenhet jämfört med föregående år.

Koncernens långfristiga skulder uppgår till 1 954,2 mkr (2 058,6 mkr år 2015). Koncernen Norrenergi & Miljö AB:s externa långfristiga skulder uppgår till 1 221,4 mkr, en minskning med 149,0 mkr jämfört med 2015. Bostadsstiftelsen Signalistens långfristiga skulder uppgår till 650,0 mkr, vilket är samma som 2015. Stadens förutbetalda intäkter i form av gatukostnadsersättning som redovisas som långfristig skuld uppgår till 489,9 mkr och har minskat med 5,2 mkr netto jämfört med föregående år.

Solna stads kommunkoncern, 2015 – 2016, mkr

	2016	2015
Årets resultat	81,6	197,5
Årets resultat, exkl. jämförelsestörande poster och nedskrivningar	521,8	224,4
Eget kapital	4 534,7	4 453,8
Balansomslutning	8 704,5	8 648,9
Investeringar	678,7	508,4
Långfristiga skulder	1 954,2	2 058,6
Soliditet (%)	52,1	51,5

Investeringar

Årets nettoinvesteringar, dvs. årets investeringar i immateriella och materiella anläggningstillgångar efter avdrag för investeringsbidrag, uppgår till 678,7 mkr, jämfört med förra årets investeringar på 508,4 mkr. Stadens nettoinvesteringar exklusive exploateringsverksamheten har ökat med 129,9 mkr jämfört med 2015. Staden svarar för nettoinvesteringar som uppgår till 277,0 mkr.

Norrenergi & Miljö AB har under året investerat för 159,2 mkr. Investeringarna utgörs till största delen av maskinutrustning och ledningsnät.

Signalistens investeringar uppgår till 168,1 mkr och av detta avser 74,0 mkr pågående nyanläggningar. Under 2016 har 49 nya lägenheter skapats via ombyggnad av före detta lokaler och tidigare företagsbostäder. År 2016 har arbetet med fyra detaljplaner fortsatt för planerad nyproduktion av cirka 500 lägenheter. Råsunda Förstads AB har investerat för 17,6 mkr med bl.a. hyresgäst Anpassningar och omfattande fasadrenovering av fastigheten Hagalund 4:2 (Industriviadukten).

Solna Vatten AB har investerat för 61,6 mkr under året. Färdigställandet av en relativt stor pumpstation vid Kolonnvägen har genomförts. Under hösten påbörjades i samarbete med Stockholm Vatten AB arbetet med en utloppsledning till Brunnsviken, vilken ska leda bort dagvatten från Hagastaden inklusive delar av östra Karolinska. Investeringen liksom de framtida drift- och underhållskostnaderna ska finansieras till hälften av Stockholm Vatten AB.

Samägda företag

Förutom koncernföretagen har Solna intressen i ett antal delägda företag i form av aktiebolag, kommanditbolag och kommunalförbund: kommunalförbundet Norrvatten, Käppalaförbundet, Råsta Holding AB, Storstockholms Brandförsvar, SÖRAB och AB Vårlyjus.

Norrvattens resultat efter finansiella poster uppgår till 1,6 mkr (4,9 mkr år 2015), vilket inte når upp till budgeterad nivå. Resultatförsämringen beror bl.a. på att Norrvattens pensionsskuld ökat. Större avvikelser återfinns inom driftkostnader där kostnader för kemikalier, energi samt läckor gör att utfallet ger en negativ avvikelse på 8,9 mkr. Dricksvattenförsäljningen överträffade budget med 4,5 mkr. De största investeringarna är Norrtäljeledningen samt ledningen Upplands Bro-Sigtuna. Totalt uppgår investeringarna till 146 mkr under 2016. Miljömålen är uppnådda under 2016.

Käppalaförbundets resultat efter finansiella poster uppgår till 5,1 mkr (19,0 mkr år 2015). För 2016 gör Käppala en fondering för framtida investeringar på 20,0 mkr, som belastar resultatet negativt. År 2015 gjordes ingen sådan fondering. Intäkterna har ökat på grund av att Järfälla tillfälligt kopplat huvuddelen av sitt avloppsvatten till Käppalaförbundet under årets första kvartal. Fordonsgasproduktionen har också gått mycket bra under året, vilket medfört högre intäkter än förväntat. Samtidigt har driftskostnaderna minskat med lägre elpriser och slamomhändertagandekostnader. Personalkostnaderna har ökat jämfört med föregående år främst beroende på överflyttning från köp av konsulttjänster till egen utökad personal.

De finansiella kostnaderna har minskat med 10,7 mkr jämfört med 2015 till följd av det låga ränteläget. Avskrivningarna stiger med 8,8 mkr och uppgick till 68,9 mkr för 2016.

Kommunens företag

Bostadsstiftelsen Signalisten

Bostadsstiftelsen Signalisten är ett allmännyttigt bostadsföretag i form av en stiftelse till vilken staden tillskjutit hela grundfondskapitalet. Signalisten betraktas ur koncernsynpunkt som ett helägt företag. Från och med år 2001 ingår även det helägda dotterbolaget Solnabostäder AB i koncernen. Verksamheten omfattar cirka 3 900 bostadslägenheter och cirka 500 kommersiella lokaler.

Norrenergi & Miljö AB

Norrenergi & Miljö AB har till uppgift att äga, förvalta och utveckla verksamheter med inriktning mot energiförsörjning och miljövård samt därmed sammanhängande verksamheter. Bolaget verkar inom Solna och Sundbyberg samt till dessa kommuner angränsande områden genom dotterbolaget Norrenergi AB. Norrenergi & Miljö AB ägs till 2/3 av Solna stad och till 1/3 av Sundbybergs stad. Norrenergi & Miljö AB förvärvade år 2004 samtliga aktier i Norrenergi AB för köpeskillingen 1 600 mkr.

Norrenergi AB

Norrenergi AB producerar, köper, distribuerar och säljer fjärrvärme och fjärrkyla till kunder inom Solna och Sundbyberg med angränsande områden. Bolaget ingår sedan år 2004 i koncernen Norrenergi & Miljö AB, som ägs till 2/3 av Solna stad och 1/3 av Sundbybergs stad.

Solna Vatten AB

Solna Vatten AB driver sedan år 1995 vatten- och avloppsverksamheten i Solna. Bolagets uppgift är att förse stadens invånare med dricksvatten samt att transportera avloppsvatten till reningsverk. Vattnet köps från kommunalförbundet Norrvatten och avloppsvattnet renas vid Käppalaverket på Lidingö. Bolaget är helägt av Solna stad och drivs både med egen personal och genom uppdragsavtal med staden. För drift- och underhåll av VA-nätet finns ett flerårsavtal tecknat med Stockholm Vatten AB.

Råsunda Förstads AB

Råsunda Förstads AB är helägt av Solna stad och dess verksamhet omfattar i huvudsak förvaltning av egna fastigheter. Bolaget äger sedan år 2005 samtliga aktier i dotterbolaget Överjärva Gård AB. Bolaget förvaltar fastigheterna Banken 2 (Stadshuset), Banken 3 (Biblioteket), Hagalund 4:2 (Industriviadukten) samt Järva 2:18 (mark och byggnader vid Överjärva Gård).

Överjärva Gård AB

Överjärva Gård AB bedriver verksamhet inom natur- och kulturområdet samt verksamheter som syftar till att utveckla Överjärva Gård som ett miljöpedagogiskt centrum. Överjärva Gård AB är ett helägt dotterbolag till Råsunda Förstads AB sedan år 2005.

Råsta Holding AB

Råsta Holding AB äger och förvaltar bolag med ansvar för utveckling och exploatering av Arenastadsområdet. Bolaget äger genom dotterbolag en stor del av den mark som exploateras i Arenastadsområdet. Solna stad äger 25 procent.

Norrvatten

Norrvatten är ett kommunalförbund som bildades 1926 och som har till uppgift att förse medlemskommunerna Danderyd, Järfälla, Norrtälje, Sigtuna, Sollentuna, Solna, Sundbyberg, Täby, Upplands-Bro, Upplands Väsby, Knivsta, Vallentuna, Vaxholm och Österåker med dricksvatten. Solna stads andel av förbundets tillgångar är 20,0 procent vid 2016 års utgång.

Käppalaförbundet

Käppalaförbundet är ett kommunalförbund vars medlemskommuner är Danderyd, Lidingö, Sigtuna, Sollentuna, Solna, Täby, Upplands-Bro, Upplands Väsby, Vallentuna, Värmdö och Nacka. Käppalaförbundet bildades 1957 och har som uppdrag att ta hand om och rena avloppsvattnet från medlemskommunerna. Avloppsvattnet leds till förbundets reningsverk, Käppalaverket, som är beläget på Lidingö. Solna stads andel av förbundets tillgångar är 18,8 procent vid 2016 års utgång.

Storstockholms Brandförsvär

I kommunalförbundet Storstockholms brandförsvär ingår kommunerna Danderyd, Lidingö, Solna, Stockholm, Sundbyberg, Täby, Vallentuna, Vaxholm, Värmdö och Österåker. Kommunalförbundet ska skapa trygghet för de som bor och vistas i medlemskommunerna samt verka för ökad riskmedvetenhet, minskad sårbarhet, färre olyckor och skador i samhället. Solnas medlemsavgift till Storstockholms brandförsvär under 2016 är 31,0 mkr.

SÖRAB

SÖRAB (Söderhalls Renhållningsverk AB) bildades 1978. Företaget är ett samarbete mellan tio kommuner i Stockholms län. SÖRAB har som uppgift att bygga och driva regionala avfallsanläggningar. Solna stads aktiekapital i företaget uppgår till 0,4 mkr.

AB Vårlyjus

AB Vårlyjus är ett kommunalt aktiebolag som grundades 1994. Företaget erbjuder ett brett utbud av vård-, behandlings- och rådgivningstjänster riktade till socialtjänst, skola och familjer. Företaget ägs av Stockholms 25 kranskommuner. Solna stads aktiekapital i företaget uppgår till 0,7 mkr.

Solna Tenniscenter AB

Tenniscentret startade hösten 1985. De fyra intressenterna i klubben är Solna stad, Huvudsta tennisklubb, SJ tennisklubb och Solna tennisklubb. Solna stads aktiekapital i företaget uppgår till 0,03 mkr.

Stockholmsregionens Försäkring AB

Stockholmsregionens Försäkring AB bildades 2008 och är ett kommungemensamt försäkringsbolag inom Stockholms län. Företaget ägs av tjugo kommuner inom Stockholms län. Solna stads aktiekapital i företaget uppgår till 6,2 mkr.

Fastighets AB Falkeneraren

Fastighets AB Falkeneraren är helägt av Solna stad. Företaget är vilande och bedriver inte någon verksamhet. Solna stads aktiekapital i företaget uppgår till 0,5 mkr.

Ekonomi och noter

Resultaträkning

Mkr	Not	Staden 2016	Staden 2015	Koncernen 2016	Koncernen 2015
Verksamhetens intäkter	1	954,3	802,9	1 917,2	1 730,5
Jämförelsestörande intäkter	2	72,8	39,1	72,8	39,1
Verksamhetens kostnader	3	-3 520,3	-3 307,5	-4 065,6	-3 869,8
Skatter				-58,7	-53,7
Jämförelsestörande kostnader	4	-22,4	-21,1	-22,4	-21,1
Avskrivningar	5	-98,4	-92,5	-231,7	-217,0
Nedskrivningar	6	-490,6	-44,9	-490,6	-44,9
VERKSAMHETENS NETTOKOSTNADER		-3 104,4	-2 624,2	-2 878,8	-2 437,0
Skatteintäkter	7	3 368,2	3 135,0	3 368,2	3 135,0
Generella statsbidrag och utjämning	8	-568,9	-486,6	-568,9	-486,6
Finansiella intäkter	9	225,3	63,7	222,5	57,4
Finansiella kostnader	10	-13,0	-18,4	-61,4	-71,3
RESULTAT FÖRE EXTRAORDINÄRA POSTER		-92,9	69,6	81,6	197,5
Extraordinära intäkter					
Extraordinära kostnader					
ÅRETS RESULTAT (förändring av eget kapital)		-92,9	69,6	81,6	197,5
Samtliga realisationsvinster					
Orealiserade förluster i värdepapper					
Återföring av orealiserade förluster i värdepapper					
ÅRETS RESULTAT EFTER BALANSKRAVSJUSTERINGAR		-92,9	69,6		
Medel från pensionsreserv		20,0	20,0		
Reserverat för stadens utbyggnad, omstrukturering, strukturella utvecklingsinsatser, synnerliga skäl		322,3	21,1		
ÅRETS RESULTAT ENLIGT BALANSKRAVET		249,4	110,7		

Anmärkning: beloppen i tabellen är avrundade och summerar därför inte exakt.

Kassaflödesanalys

Mkr	Not	Staden 2016	Staden 2015	Koncernen 2016	Koncernen 2015
DEN LÖPANDE VERKSAMHETEN					
Årets resultat	22	-92,9	69,6	81,6	197,5
Justering för gjorda avskrivningar/nedskrivningar		589,0	137,5	722,2	262,0
Justering för övriga ej likviditetspåverkande poster:	11	-194,6	-68,4	-165,5	-29,0
Kassaflöde från den löpande verksamheten före förändring av rörelsekapitalet		301,5	138,6	638,3	430,5
Ökning/minskning exploateringsfastigheter/förråd				20,0	16,2
Ökning/minskning kortfristiga fordringar		5,3	-120,1	35,5	-177,2
Ökning/minskning kortfristiga placeringar		249,1	668,9	249,1	668,9
Ökning/minskning kortfristiga skulder		79,5	-1,5	81,7	9,8
Kassaflöde från den löpande verksamheten		635,3	685,8	1 024,6	948,2
INVESTERINGAR					
Investering i materiella och immateriella anläggningstillgångar		-324,9	-234,4	-678,7	-507,7
Försäljning av materiella anläggningstillgångar		0,2		101,4	16,0
Investering i finansiella anläggningstillgångar		-313,3	-781,0	-315,0	-119,0
Försäljning av finansiella anläggningstillgångar			0,0		0,0
Kassaflöde från investeringsverksamheten		-638,0	-1 015,4	-892,2	-610,7
FINANSIERING					
Ökning/minskning långfristiga fordringar			674,7		0,5
Ökning lång skuld förutbetald gatukostnadsersättning som regleras över flera år.	25	-5,1	42,0	-5,1	42,0
Amortering				-99,3	-36,9
Kassaflöde från finansieringsverksamheten		-5,1	716,7	-104,4	5,6
ÅRETS KASSAFLÖDE/FÖRÄNDRING AV LIKVIDA MEDEL		-7,9	387,2	27,9	343,1
Likvida medel vid årets början		559,1	171,9	658,7	315,6
Likvida medel vid periodens slut		551,3	559,1	686,6	658,7

Anmärkning: beloppen i tabellen är avrundade och summerar därför inte exakt.

Balansräkning

Mkr	Not	Staden 2016	Staden 2015	Koncernen 2016	Koncernen 2015
TILLGÅNGAR					
Anläggningstillgångar					
Immateriella anläggningstillgångar	12	20,2	7,9	20,2	7,9
Materiella anläggningstillgångar					
- Mark, byggnader och tekniska anläggningar	13	2 211,4	1 996,2	5 228,7	4 892,4
- Maskiner och inventarier	14	54,8	56,0	59,4	62,3
Finansiella anläggningstillgångar	15- 17	1 359,2	1 534,8	556,3	731,9
Summa anläggningstillgångar		3 645,6	3 594,9	5 864,6	5 694,6
Omsättningstillgångar					
Exploateringsfastigheter m.m.	18	5,6	5,6	42,3	62,3
Fordringar	19	446,6	451,8	642,6	678,1
Kortfristiga placeringar	20	1 468,4	1 555,2	1 468,4	1 555,2
Kassa och bank	21	551,3	559,1	686,6	658,7
Summa omsättningstillgångar		2 471,8	2 571,8	2 839,9	2 954,4
SUMMA TILLGÅNGAR		6 117,4	6 166,7	8 704,5	8 648,9
EGET KAPITAL, AVSÄTTNINGAR OCH SKULDER					
Eget kapital	22	4 082,9	4 175,8	4 534,7	4 453,8
- varav årets resultat		-92,9	69,6	81,6	197,5
- varav övrigt eget kapital		397,7	577,0		
Avsättningar					
Avsättningar för pensioner och liknande förpliktelser	23	327,9	324,8	335,7	333,6
Andra avsättningar	24	541,8	575,7	738,3	743,1
Summa avsättningar		869,7	900,5	1 074,0	1 076,7
Skulder					
Långfristiga skulder	25	490,4	495,6	1 954,2	2 058,6
Kortfristiga skulder	26	674,4	594,9	1 141,6	1 059,8
Summa skulder		1 164,8	1 090,5	3 095,8	3 118,4
SUMMA EGET KAPITAL, AVSÄTTNINGAR OCH SKULDER		6 117,4	6 166,7	8 704,5	8 648,9
Ansvars- och borgensförbindelser					
Ansvars- och borgensförbindelser		2 581,4	2 919,6	1 427,4	1 870,6
Pensionsförpliktelser som inte har upp- tagits bland skulder eller avsättningar	27	1 213,7	1 254,6	1 213,7	1 254,7
Övriga ansvars- och borgensförbindelser	28	1 367,7	1 665,0	213,7	615,9

Anmärkning: beloppen i tabellen är avrundade och summerar därför inte exakt.

Driftbudget och utfall

Tkr	2016 Budget Netto	2016 Bokslut Intäkt	2016 Bokslut Kostnad	2016 Bokslut Netto	2016 Avvikelse Netto	2015 Bokslut Netto
Kommunfullmäktige och kommunstyrelsen	-113 764	73 517	-170 484	-96 967	16 797	-94 951
Revisionen	-2 695		-2 649	-2 649	47	-2 605
Brandförvar/räddningstjänst	-29 600	4 062	-32 749	-28 687	913	-26 255
Byggnadsnämnden	-10 625	22 651	-32 235	-9 584	1 041	-11 841
Tekniska nämnden	-20 987	364 146	-391 071	-26 924	-5 937	-30 406
Affärsverksamheten	0	58 265	-58 265	0	0	0
Kultur- och fritidsnämnden	-151 280	33 936	-185 904	-151 967	-687	-148 079
Barn- och utbildningsnämnden	-1 191 168	1 084 788	-2 275 645	-1 190 857	311	-1 143 268
Kompetensnämnden	-38 107	17 771	-52 854	-35 084	3 023	-34 262
Socialnämnden	-223 670	245 353	-435 972	-190 619	33 051	-211 790
Familjerättsnämnden	-3 600	4 299	-8 465	-4 165	-565	-3 894
Omvårdnadsnämnden	-846 266	235 033	-1 094 720	-859 688	-13 422	-823 613
Miljö- och hälsoskyddsnämnden	-10 419	8 789	-19 151	-10 361	58	-9 952
Summa nämnder	-2 642 181	2 152 610	-4 760 161	-2 607 551	34 630	-2 540 916
Pensionskostnader m.m.	-111 000		-111 494	-111 494	-494	-139 101
Ferie- och uppehållslöneskuld			-2 917	-2 917	-2 917	-475
Verksamhetens intäkter/kostnader	-2 753 181	2 152 610	-4 874 573	-2 721 963	31 218	-2 680 491
Reserverat eget kapital varav för pensionskostnader			-42 324	-42 324	-42 324	-41 090
			-20 000	-20 000	-20 000	-20 000
Finansiering	2 823 181	3 347 791	-676 386	2 671 405	-151 776	2 791 170
varav skatteintäkter	3 311 992			3 368 220	56 228	3 135 035
varav generella statsbidrag, utjämning	-596 799			-568 928	27 871	-486 579
varav avskrivningar, kapitalkostnadseliminering	39 338			39 088	-250	49 445
varav finansnetto	30 650			212 239	181 589	45 289
varav personalförsäkring, övriga bidrag, nyttjanderätt	38 000			38 863	863	54 959
varav jämförelsestörande intäkter				72 849	72 849	39 066
varav nedskrivning				-490 578	-490 578	-44 940
Extraordinära poster						
TOTALT	70 000	5 500 401	-5 593 282	-92 881	-162 881	69 589

Anmärkning: beloppen i tabellen är avrundade och summerar därför inte exakt.

Noter

Noter, mkr	Staden		Koncernen	
	2016	2015	2016	2015
Not 1. Verksamhetens intäkter				
försäljningsmedel	25,1	23,9	570,0	535,3
taxor och avgifter	274,4	265,8	296,4	289,6
varav gatukostnadsersättning	3,8	3,6		
hyror och arrenden	106,8	112,4	502,8	504,8
erhållna bidrag	454,8	310,3	454,8	310,3
försäljning av verksamhet	93,2	90,5	93,2	90,5
Summa	954,3	802,9	1 917,2	1 730,5
Not 2. Jämförelsestörande intäkter				
exploateringsfastigheter, tomträtter	11,5	26,1	11,5	26,1
återbetald försäkringspremie AFA, premien från år 2004		13,0		13,0
medfinansiering tunnelbana	61,3		61,3	
Summa	72,8	39,1	72,8	39,1
Not 3. Verksamhetens kostnader				
personal	-1 261,2	-1 214,2	-1 346,1	-1 293,9
varav pensionskostnader, inkl. reserverat eget kapital *)	-131,5	-159,1		
lämnade bidrag	-91,5	-84,1	-91,5	-84,1

Noter, mkr	Staden		Koncernen	
köp av huvudverksamhet	-1 644,1	-1 524,2	-1 644,1	-1 524,2
konsulttjänster, tillfälligt inhyrd personal (inkl byggnadskonsulter)	-70,8	-56,2	-71,6	-56,9
lokal- och markhyror	-95,0	-95,7	-95,0	-99,3
övriga verksamhetskostnader	-357,6	-333,3	-817,2	-811,4
Summa	-3 520,3	-3 307,5	-4 065,6	-3 869,8
<i>*) varav belopp som reserverats i eget kapital.</i>	<i>-20,0</i>	<i>-20,0</i>		
Not 4. Jämförelsestörande kostnader				
strukturomvandlingskostnader, omstrukturering personal	-6,2	-9,8	-6,2	-9,8
strukturella utvecklingsinsatser	-11,4	-7,6	-11,4	-7,6
strukturella utvecklingsinsatser, stadens utbyggnad	-4,7	-3,7	-4,7	-3,7
utrangering/försäljning anläggningstillgång	-0,1		-0,1	
Summa	-22,4	-21,1	-22,4	-21,1
Not 5. Avskrivningar				
Planenliga avskrivningar på anläggningstillgångarnas anskaffningsvärden				
immateriella anläggningstillgångar	-3,6	-3,6	-3,6	-3,6
verksamhetsfastigheter	-60,8	-55,2	-126,1	-118,2
fastigheter för affärsverksamhet	-0,2	-0,5	-67,8	-61,4
publika fastigheter	-18,6	-18,1	-18,6	-18,1
<i>varav avskrivningar som matchas med gatukostnadsersättning</i>	<i>-3,8</i>	<i>-3,6</i>	<i>-3,8</i>	<i>-3,6</i>
fastigheter för annan verksamhet	-3,8	-3,8	-3,8	-3,8
inventarier	-11,4	-11,4	-11,7	-12,0
Summa	-98,4	-92,5	-231,7	-217,0
Not 6. Nedskrivningar				
stadens andel av förlusttäckning i Sweden Arena Management KB	-33,6		-33,6	
stadens andel av förlusttäckning i Arenabolaget i Solna KB	-455,2	-44,9	-455,2	-44,9
data- och telefoniupphandling	-1,7		-1,7	
Summa	-490,6	-44,9	-490,6	-44,9
Not 7. Skatteintäkter				
Skatteintäkter				
preliminär skatteinbetalning	3 380,8	3 137,5	3 380,8	3 137,5
preliminär slutavräkning innevarande år	-15,7	3,2	-15,7	3,2
slutavräkningsdifferens föregående år	3,1	-5,6	3,1	-5,6
Summa	3 368,2	3 135,0	3 368,2	3 135,0
Not 8. Generella statsbidrag				
Bidragsintäkter	133,1	97,5	133,1	97,5
införandebidrag	17,8	3,9	17,8	3,9
generella statsbidrag *)	28,2	8,0	28,2	8,0
kommunal fastighetsavgift	87,1	85,7	87,1	85,7
<i>varav kommunal fastighetsavgift, preliminär</i>	<i>87,2</i>	<i>85,8</i>	<i>87,2</i>	<i>85,8</i>
<i>varav korrigerig preliminär fastighetsavgift 2015</i>	<i>-0,1</i>		<i>-0,1</i>	
<i>varav korrigerig preliminär fastighetsavgift 2014</i>		<i>-0,1</i>		<i>-0,1</i>
Bidragskostnader	-702,1	-584,1	-702,1	-584,1
utjämningsavgift inkomstutjämning	-193,1	-107,4	-193,1	-107,4
utjämningsavgift kostnadsutjämning	-368,8	-344,1	-368,8	-344,1
regleringsavgift	-2,6	-2,9	-2,6	-2,9
utjämningsavgift LSS	-137,6	-129,8	-137,6	-129,8
Summa	-568,9	-486,6	-568,9	-486,6
*) Tillfälligt stöd för flyktingsituationen på totalt 30,6 mkr periodiserat 1/13 dvs. 2,4 mkr 2015 och 12/13 dvs. 28,2 mkr 2016. I siffran för 2015 ingår även kompensation nedsättning socialavgifter unga med 5,6 mkr.				
Not 9. Finansiella intäkter				
utdelning på aktier i koncernföretag	0,1	0,3	0,1	0,3
utdelning Kommuninvest ekonomisk förening	2,1		2,1	

Noter, mkr	Staden		Koncernen	
utdelning på aktier och aktiefonder	32,0	14,4	32,0	14,4
utdelning i räntefonder	2,1	3,3	2,1	3,3
ränteintäkter	6,1	17,9	6,7	15,2
realisationsvinst	164,3	16,1	164,3	16,1
fondrabatt kapitalförvaltning m.m.	8,4	5,9	8,4	6,1
optionsersättning	5,0		5,0	
borgensavgifter	5,2	5,8	1,8	2,1
Summa	225,3	63,7	222,5	57,4
Not 10. Finansiella kostnader				
räntekostnader	-0,4	-1,4	-48,8	-54,4
realisationsförlust	-2,1	-9,9	-2,1	-9,9
ränta på pensionsavsättning	-1,8	-2,0	-1,8	-2,0
förvaltningsarvode, bankavgifter m.m.	-0,4	-0,8	-0,4	-0,8
indexreglering medfinansiering av tunnelbana	-8,2	-4,3	-8,2	-4,3
Summa	-13,0	-18,4	-61,4	-71,3
Not 11. Justeringsposter				
Löpande verksamhet: justering av ej rörelsekapitalpåverkande poster				
förändring pensionsavsättning	3,2	18,5	-32,1	-64,1
förändring övriga avsättningar	-33,9	-80,7	29,4	40,2
korrigerig för förändring i eget kapital i Signalisten 2015 (koncern)			-0,7	
resultatförd felaktigt pågående investering	-1,7			
utrangering inventarier och byggnader	0,0			
reavinst försäljning av kortfristig placering	-164,3	-16,1	-164,3	-16,1
reaförlust försäljning av kortfristig placering	2,1	9,9	2,1	9,9
reavinst försäljning anläggningstillgångar				-0,5
reaförlust försäljning anläggningstillgångar	0,0			1,7
Summa	-194,6	-68,4	-165,5	-29,0
Not 12. Immateriella anläggningstillgångar				
ingående bokfört värde	7,9	9,1	7,9	9,1
årets investeringar	15,9	2,4	15,9	2,4
årets avskrivningar	-3,6	-3,6	-3,6	-3,6
Summa	20,2	7,9	20,2	7,9
Immateriella anläggningstillgångar				
anskaffningsvärde	66,3	50,4	66,3	50,4
ackumulerade avskrivningar enligt plan	-46,1	-42,5	-46,1	-42,5
Restvärde	20,2	7,9	20,2	7,9
Not 13. Mark, byggnader och tekniska anläggningstillgångar				
ingående bokfört värde	1 996,2	1 847,9	4 892,4	4 600,1
årets investeringar	298,6	225,8	650,9	496,7
årets avskrivningar	-83,4	-77,6	-213,4	-199,1
utrangeringar/försäljningar/överföringar			-101,3	-5,3
Summa	2 211,4	1 996,2	5 228,7	4 892,4
<i>varav markreserv, exploateringsverksamhet</i>	256,6	166,9		
<i>varav verksamhetsfastigheter</i>	1 022,8	992,4		
<i>varav fastigheter för affärsverksamhet</i>	6,3	4,6		
<i>varav publika fastigheter, naturreservat</i>	473,9	452,9		
<i>varav fastigheter för annan verksamhet</i>	142,1	143,0		
<i>varav pågående investeringar</i>	309,7	236,3		
Not 14. Maskiner och inventarier				
ingående bokfört värde	56,0	61,2	62,3	71,4
årets investeringar	10,3	6,2	11,9	9,3
årets avskrivningar	-11,4	-11,4	-14,7	-14,4
utrangeringar/försäljningar/överföringar	-0,1		-0,1	-4,0
Summa	54,8	56,0	59,4	62,3

Noter, mkr	Staden		Koncernen	
varav kommunstyrelsen	0,9	1,4		
varav tekniska nämnden	16,5	14,2		
varav kompetensnämnden	0,1	0,2		
varav kultur och fritidsnämnden	11,7	11,9		
varav socialnämnden	0,2	0,4		
varav familjerättsnämnden	0,1	0,2		
varav barn och utbildningsnämnden	22,2	24,4		
varav omvårdnadsnämnden	3,0	3,4		
varav miljö och hälsoskyddsnämnden	0,0	0,1		
Materiella anläggningstillgångar				
anskaffningsvärde	4 203,7	3 921,1		
ackumulerade avskrivningar enligt plan	-1 937,5	-1 868,9		
Restvärde	2 266,2	2 052,2	5 288,1	4 954,7
Not 15. Finansiella anläggningstillgångar				
aktier	123,3	315,2	67,3	259,2
andelar	812,1	812,1	62,0	62,0
varav andelar i Bostadsstiftelsen Signalisten	88,5	88,5		
varav andelar i Kommuninvest	60,6	60,6		
varav andelar i Storstockholms brandförvar	1,3	1,3		
varav andelar i Råstahems Folketshusförening (610 andelar à 10 kr)	0,0	0,0		
varav andelar i Råsunda Förstads AB	75,0	75,0		
varav andelar i Solna Vatten AB	220,0	220,0		
varav andelar i Norrenergi AB	366,7	366,7		
bostadsrätter	2,0	2,0	5,1	5,1
grundfondskapital Stiftelsen Filmstadens Kultur	5,0	5,0	5,0	5,0
långfristiga fordringar	0,5	0,5	0,5	0,5
bidrag till stadens medfinansiering av tunnelbana	416,3	400,0	416,3	400,0
kapitalförsäkring			0,0	0,1
Summa	1 359,2	1 534,8	556,3	731,9
Not 16. Aktier				
Aktier:				
Råsunda Förstads AB (150 000 aktier à 50 kr)	7,5	7,5		
Solna Vatten AB (100 aktier à 100 000 kr)	10,0	10,0		
Norrenergi & Miljö AB	38,0	38,0		
varav aktiekapital (800 aktier à 10 000 kr)	8,0	8,0		
Råsta Holding AB	60,0	60,0	60,0	60,0
varav aktiekapital (250 aktier à 100 kr)	0,0	0,0	0,0	0,0
Sweden Arena Management KB	186,5	152,8	186,5	152,8
Nedskrivning Sweden Arena Management KB	-186,5	-152,8	-186,5	-152,8
varav aktiekapital i Sweden Arena Management AB (167 aktier à 100 kr) / såld 2016		0,0		0,0
Arenabolaget i Solna KB	500,1	236,7	500,1	236,7
Nedskrivning Arenabolaget i Solna KB	-500,1	-44,9	-500,1	-44,9
varav aktiekapital i Arenabolaget i Solna AB (167 aktier à 100 kr) / såld 2016		0,0		0,0
AB Vårlyjus (7 100 aktier à 100 kr)	0,7	0,7	0,7	0,7
Stockholmsregionens Försäkring AB (61 717 aktier à 100 kr)	6,2	6,2	6,2	6,2
Söderhalls Renhållningsverk AB (400 aktier à 1 000 kr)	0,4	0,4	0,4	0,4
Solna Tenniscenter AB (300 aktier à 100 kr)	0,0	0,0	0,0	0,0
Fastighets AB Falkeneraren (5 000 aktier à 100 kr)	0,5	0,5		
Summa	123,3	315,2	67,3	259,2
Not 17. Långfristiga fordringar				
Stiftelsen Stockholms studentbostäder	0,5	0,5	0,5	0,5
Summa	0,5	0,5	0,5	0,5
Not 18. Exploateringsfastigheter m.m.				
tomträtter	0,2	0,2	0,2	0,2
exploateringsfastigheter	5,4	5,4	5,4	5,4

Noter, mkr	Staden		Koncernen	
varulager			36,7	56,7
Summa	5,6	5,6	42,3	62,3
Not 19. Kortfristiga fordringar				
kundfordringar	41,6	45,5	132,1	165,1
<i>varav koncerninterna kundfordringar</i>	<i>4,1</i>	<i>4,9</i>		
fordringar hos staten	104,6	56,3	119,6	58,3
förutbetalda kostnader och upplupna intäkter	32,8	66,8	120,3	147,4
upplupna skatteintäkter	6,3	3,2	6,3	3,2
mervärdesskatt	251,9	271,2	251,9	271,2
andra fordringar	9,4	8,8	12,5	32,9
Summa	446,6	451,8	642,6	678,1
Not 20. Kortfristiga placeringar				
svenska aktier (kapitalförvaltning)	273,7	262,6	273,7	262,6
globala aktier (kapitalförvaltning)	695,8	507,2	695,8	507,2
obligationer (kapitalförvaltning)	267,3	327,0	267,3	327,0
certifikat (kapitalförvaltning)	43,0	273,3	43,0	273,3
räntefonder (kapitalförvaltning)	188,6	185,2	188,6	185,2
Summa	1 468,4	1 555,2	1 468,4	1 555,2
Marknadsvärde				
svenska aktier	332,5	292,3	332,5	292,3
globala aktier	699,0	619,5	699,0	619,5
obligationer	279,3	331,7	279,3	331,7
certifikat	42,9	273,1	42,9	273,1
räntefonder	197,2	188,9	197,2	188,9
Summa	1 550,9	1 705,6	1 550,9	1 705,6
Not 21. Kassa och bank				
bankkonton	548,1	554,5	683,4	654,1
likvida medel kapital-/likviditetsförvaltning	3,2	4,7	3,2	4,7
Summa	551,3	559,1	686,6	658,7
Not 22. Eget kapital				
Ingående eget kapital	4 175,8	4 106,2	4 453,8	4 256,2
årets resultat	-92,9	69,6	81,6	197,5
korrigerig för förändring i eget kapital i Signalisten 2015 (koncern)			-0,7	
Utgående eget kapital	4 082,9	4 175,8	4 534,7	4 453,8
<i>varav övrigt eget kapital (se tilläggsupplysning)</i>	<i>397,7</i>	<i>577,0</i>		
reserverat i bokslut 2016/2015	170,0	55,0		
Not 23. Avsättningar för pensioner				
Ingående avsättning, inkl. löneskatt	324,8	306,3		
Pensionsutbetalningar	-14,2	-15,0		
Nyintjänad pension	17,3	36,0		
Ränte- och basbeloppsuppräknig	1,3	0,9		
Förändring av löneskatten	-0,4	3,6		
Ändring av försäkringstekniska grunder	0,0	0,0		
Övrigt	-0,8	-7,0		
Utgående avsättning	327,9	324,8	335,7	333,6
<i>varav avsättning pensioner omstruktureringskostnader:</i>				
<i>ingående avsättning SAPsök, omstrukturering, inkl. löneskatt</i>	<i>22,6</i>	<i>30,4</i>		
<i>nya förpliktelser under året</i>	<i>0,7</i>	<i>4,1</i>		
<i>varav arbetstagare som pensionerats</i>	<i>0,6</i>	<i>4,0</i>		
<i>varav ränte- och basbeloppsuppräknig</i>	<i>0,1</i>	<i>0,2</i>		
<i>årets utbetalningar</i>	<i>-7,8</i>	<i>-10,4</i>		
<i>förändring av löneskatt</i>	<i>-1,7</i>	<i>-1,5</i>		
Avsättning pensioner omstruktureringskostnader	13,7	22,6		
Summa avsättningar pensioner	327,9	324,8		
<i>varav förmånsbestämd/kompletteringspension</i>	<i>189,9</i>	<i>178,1</i>		

Noter, mkr	Staden		Koncernen	
varav särskild avtals/ålderspension	6,8	7,4		
varav ålderspension	47,7	48,1		
varav pension till efterlevande	4,5	4,9		
varav visstidspension	3,9	4,6		
varav särskild avtalspension enl. överenskommelse, SAPsök	11,0	18,2		
varav löneskatt	64,0	63,4		
Aktualiseringsgrad i procent	97,0	97,0		
Antal visstidsförordnanden	3	3		
Not 24. Andra avsättningar				
Summa ingående andra avsättningar	575,7	656,4		
Summa ianspråktaget	-42,2	-80,7		
Summa årets avsättningar	8,3	0,1		
Summa utgående avsättning	541,8	575,7	738,3	743,1
Tilläggsupplysning andra avsättningar:				
IB avsättning naturreservat Igelbäcken	9,8	10,1		
ianspråktaget, reservatets skötsel	-0,2	-0,4		
årets avsättning, kapitaliserad ränta	0,0	0,1		
UB avsättning naturreservat Igelbäcken	9,6	9,8		
IB avsättning förlusttäckning	0,0	44,3		
ianspråktaget		-44,3		
årets avsättning				
UB avsättning förlusttäckning	0,0	0,0		
IB Förpliktelse medfinansiering av tunnelbana Arenastaden*	564,0	600,0		
ianspråktaget	-42,0	-36,0		
årets avsättning	8,2			
UB Förpliktelse medfinansiering av tunnelbana Arenastaden	530,2	564,0		
* Medfinansiering tunnelbanan enligt tilläggsavtal till Huvudavtal och delprojektavtal avseende utbyggd tunnelbana enligt 2013 års Stockholmsöverenskommelse. Årliga betalningar väntas uppgå till 148 mkr 2018, 158 mkr 2019, 119 mkr 2020, 73 mkr 2021 och 28 mkr 2022. Dessutom tillkommer kostnader för indexering.				
IB tvistiga skulder omvårdnadsnämnden	2,0	2,0		
ianspråktaget, avgjorda tvister				
årets avsättning				
UB tvistiga skulder omvårdnadsnämnden	2,0	2,0		
Not 25. Långfristiga skulder				
Fastighets AB Falkeneraren	0,5	0,5		
Övriga skulder till kreditinstitut			1 464,3	1 563,6
Långfristiga skulder	0,5	0,5	1 464,3	1 563,6
Förutbetalda intäkter som regleras över flera år: *)				
gatukostnadsersättningar pågående	295,5	393,7	295,5	393,7
gatukostnadsersättningar aktiverat	194,4	101,4	194,4	101,4
Summa förutbetalda intäkter som regleras över flera år	489,9	495,1	489,9	495,1
Summa långfristiga skulder	490,4	495,6	1 954,2	2 058,6
Gatukostnadsersättningar över 3 mkr periodiseras linjärt under samma nyttjandetid som motsvarande tillgång. Aktivering sker när byggnation i området är färdigställd. Återstående antal år (vägt snitt 30 år). Förutbetalda intäkter som regleras nästkommande år redovisas bland kortfristiga skulder.				
ingående förutbetalda intäkt	495,1	468,3		
årets intäkter	17,5	45,7		
ackumulerad upplösning	-22,7	-18,9		
Utgående förutbetalda intäkter	489,9	495,1		
*) Tilläggsupplysning förutbetalda intäkter per exploateringsprojekt:				
Kv Stora Frösunda	81,1	81,1		

Noter, mkr	Staden		Koncernen	
Kv. Grönlingen, Järvastaden	5,5	5,5		
Kv KS-KI Solnavägen	4,8	4,8		
Kv. Rován, Huvudsta	2,0	2,0		
Kv. Laboratoriet, Ingentingområdet	2,2	2,2		
Kv. Lagern, Råsunda	3,3	3,3		
Kv. Uarda, Arenastaden	7,7	7,7		
Kv Signalen, Frösunda	8,0	8,0		
Kv Styckjunkaren, Huvudsta	11,6	9,1		
Kv Furiren, Huvudsta	0,3	0,3		
Kv Charlottenburg, Råsunda	5,0	5,0		
Ulriksdalsfältet, förskott kommersiella lokaler	50,0	50,0		
Ulriksdalsfältet, detaljplan 1 och 3	114,2	200,5		
Ulriksdalsfältet, detaljplan 1 (aktiverat)	86,3	0,0		
Kv Rudan, Hagalund (aktiverat)	4,5	4,5		
Kv. Rödlöken, ombyggnad Storgatan (aktiverat)	5,9	6,0		
Kv Järva krog 3 Winery hotel, Frösunda (aktiverat)	0,0	3,8		
Kv Repslagaren, Ingentingområdet (aktiverat)	9,1	9,4		
Kv Frösunda park, gator och vägar (aktiverat)	42,7	44,4		
Kv. Ingenting förbindelseväg, rondell (aktiverat)	29,0	30,0		
Järva 2:18 gångbro, Järvastaden (aktiverat)	17,0	17,6		
Summa	489,9	495,1		
Not 26. Kortfristiga skulder				
upplupna kostnader och förutbetalda intäkter	218,9	236,9	637,6	657,2
varav övertidsskuld inkl. sociala avgifter	5,0	5,8		
varav semesterlöneskuld inkl. sociala avgifter	69,1	67,9		
varav förutbetalda skatteintäkter	15,7	5,1		
varav exploateringsbidrag, gatukostnadsersättning *)	5,2	5,2		
upplupna pensionskostnader, avgiftsbestämd del	39,7	36,5	39,7	36,5
upplupen löneskatt pensioner, avgiftsbestämd del	18,5	16,9	18,5	16,9
skulder till koncernföretag	35,9	49,0		
leverantörsskulder	226,2	157,8	281,3	238,7
varav koncerninterna leverantörsskulder	18,8	5,8		
personalens skatter, arbetsgivaravgifter och löneavdrag	41,6	37,7	41,6	37,7
skulder till staten	16,6	10,1	16,6	10,1
skuld till renhållningskollektivet	3,7	6,6	3,7	6,6
skatteskulder			7,3	4,3
andra kortfristiga skulder	73,2	43,3	95,1	51,7
Summa	674,4	594,9	1 141,6	1 059,8
*) Tilläggsupplysning exploateringsbidrag, gatukostnadsersättning under 3,0 mkr				
Kv Juvenalen, Råsunda	0,5	0,5		
Kv Sparrisen, Huvudsta	1,0	1,0		
Förutbetalda gatukostnadsersättningar som regleras nästa år	3,6	3,6		
Summa	5,2	5,2		
Ansvars och borgensförbindelser				
Not 27. Pensionsförpliktelser som inte har upptagits bland skulderna eller avsättningarna				
Ingående pensionsförpliktelse avseende pensionsförmåner intjänade före 1998 (inkl. löneskatt)	1 254,6	1 287,8	1 254,6	1 287,8
pensionsutbetalningar	-47,1	-46,7	-47,1	-46,7
nyintjänad pension	12,1	20,1	12,1	20,1
ränte- och basbeloppsuppräknings	9,8	-1,6	9,8	-1,6
ändrade försäkringstekniska grunder	0,0	0,0	0,0	0,0
förändring löneskatt	-8,0	-6,5	-8,0	-6,5
pensionsåtaganden för Norrenergi & Miljö AB *)				0,1
övrig post	-7,7	1,4	-7,7	1,4
Utgående pensionsförpliktelse	1 213,7	1 254,6	1 213,7	1 254,7
Aktualiseringsgrad i procent	97,0	97,0		
varav pensionsförpliktelser för visstidspension och ålderspension till aktiva och passiva förtroendevalda m.fl.	48,9	46,5		

Noter, mkr	Staden		Koncernen	
Antal förtroendevalda (aktiva)	7	7		
Summa	1 213,7	1 254,6	1 213,7	1 254,7

Därutöver omfattas fr.o.m. år 2015, 5 förtroendevalda i staden av rätt till omställningsstöd enligt OPF-KL. Pensionsförpliktelsen för stadens andel i Solna Sundbybergs brandförsvärsförbund är tryggade genom försäkring tecknad 2009. Försäkringen redovisar överskottsmedel på ca 1,0 mkr 2016. År 2015 redovisades överskottsmedel på ca 1,0 mkr.

*) Pensionsåtagandet är justerat till stadens andel.

Not 28. Övriga ansvars- och borgensförbindelser

borgensåtagande mot kommunens företag	1 367,7	1 665,0		
varav Norrenergi AB	51,1	51,1		
varav Norrenergi & Miljö AB	766,7	866,7		
varav Signalisten*)	550,0	450,0		
varav Arenabolaget i Solna KB		297,3		297,3
fastighetsinteckningar			213,3	318,3
övriga ansvarsförbindelser Signalisten			0,4	0,4
Summa	1 367,7	1 665,0	213,7	615,9

*) I borgensförbindelse för Signalisten ingår checkräkningskredit på 100,0 mkr, vilken har varit outnyttjad per 31/12 2016 och per 31/12 2015. Signalistens checkräkningskredit med stadens borgensförbindelse sänktes under 2015 till 100 mkr från tidigare 200 mkr.

Total ansvarsförbindelse	2 581,4	2 919,6	1 427,4	1 870,6
---------------------------------	----------------	----------------	----------------	----------------

Solna stad har i augusti 2011 ingått en solidarisk borgen såsom för egen skuld för Kommuninvest i Sverige AB:s samtliga nuvarande och framtida förpliktelser. Samtliga 286 kommuner som per 2016-12-31 var medlemmar i Kommuninvest ekonomisk förening har ingått likalydande borgensförbindelser. Mellan samtliga medlemmar i Kommuninvest ekonomisk förening har ingåtts ett regressavtal som reglerar fördelningen av ansvaret mellan medlemskommunerna vid ett eventuellt ianspråktagande av ovan nämnd borgensförbindelse. Enligt regressavtalet ska ansvaret fördelas dels i förhållande till storleken på de medel som respektive medlemskommun lånat av Kommuninvest i Sverige AB, dels i förhållande till storleken på medlemskommunernas respektive insatskapital i Kommuninvest ekonomisk förening. Vid en uppskattning av den finansiella effekten av Solna stads ansvar enligt ovan nämnd borgensförbindelse, kan noteras att per 2016-12-31 uppgick Kommuninvest Sverige AB:s totala förpliktelser till 346 091 313 278 kronor och totala tillgångar till 338 153 308 936 kronor. Kommunens andel av de totala förpliktelserna uppgick till 1 757 937 753 och andelen av de totala tillgångarna till 1 722 680 825 kronor.

Garantiförpliktelser

	2016	2015
Käppalaförbundet	215,5	199,1
Kommunalförbundet Norrvatten	176,6	162,3

Solna stad har som delägare av Käppalaförbundet och Norrvatten garantiförpliktelser för kommunalförbundens lån motsvarande "ägarandelen".

Tilläggsupplysning operationell leasing

Framtida hyres-/leasingavgifter (avtalslängre än 3 år)		
hyreskostnad förfaller inom ett år	5,4	5,1
hyreskostnad förfaller senare än ett år men inom fem år	173,6	187,2
hyreskostnad förfaller senare än fem år	31,8	74,5
Summa hyreskostnad	210,8	266,8

Tilläggsupplysning reserverat eget kapital (se not 25)

Omstrukturering:

reserverat för omstrukturering i 2005-2007 och 2009 års bokslut	176,0	176,0
ianspråktaget år 2006-2012	-123,4	-123,4
reserverat för omstrukturering i 2013 års bokslut	40,0	40,0
ianspråktaget 2013	-40,4	-40,4
reserverat för omstrukturering i 2014 års bokslut	13,0	13,0
ianspråktaget 2014	-20,8	-20,8
ianspråktaget 2015	-9,8	-9,8
ianspråktaget 2016	-6,2	
Summa omstrukturering	28,3	34,6

Pensioner:

reserverat för pensioner i 2005-2008 års bokslut	330,7	330,7
ianspråktaget 2009, 2011-2014	-95,6	-95,6
ianspråktaget 2015	-20,0	-20,0

Noter, mkr	Staden	Koncernen
ianspråktaget 2016	-20,0	
Summa pensioner	195,1	215,1
Strukturella utvecklingsinsatser (2013-2015):		
reserverat för utvecklingsinsatser i 2012 års bokslut		20,0
ianspråktaget 2014		-14,1
ianspråktaget 2015		-5,9
Avslutat, reservation upphör 2015-12-31	0,0	0,0
Strukturella utvecklingsinsatser (2014-2016):		
reserverat för utvecklingsinsatser i 2013 års bokslut	20,0	20,0
ianspråktaget 2015	-1,7	-1,7
ianspråktaget 2016	-11,4	
Summa strukturella utvecklingsinsatser, reservation upphör 2016-12-31	6,9	18,3
Strukturella utvecklingsinsatser (2017-2019):		
reserverat för utvecklingsinsatser i 2016 års bokslut	30,0	
Summa strukturella utvecklingsinsatser	30,0	
Strukturella utvecklingsinsatser, medfinansiering infrastrukturella investeringar:		
reserverat för medfinansiering 2010 års bokslut	100,0	100,0
ianspråktaget 2012	-72,8	-72,8
ianspråktaget 2013	-21,2	-21,2
ianspråktaget 2014	-3,1	-3,1
Summa medfinansiering infrastrukturella investeringar	2,9	2,9
Strukturella utvecklingsinsatser, stadens utbyggnad:		
reserverat för stadens utbyggnad i bokslut 2011	100,0	100,0
reserverat för stadens utbyggnad i bokslut 2012	70,0	70,0
ianspråktaget 2012	-28,3	-28,3
ianspråktaget 2013	-5,1	-5,1
reserverat för stadens utbyggnad i bokslut 2013	120,0	120,0
ianspråktaget 2014	-1,7	-1,7
ianspråktaget 2015	-3,7	-3,7
reserverat för stadens utbyggnad i bokslut 2015	55,0	55,0
ianspråktaget 2016	-304,7	
reserverat för stadens utbyggnad i bokslut 2016	140,0	
Summa stadens utbyggnad	141,5	306,2
Totalt kvar av reservation i eget kapital	397,7	577,0

Anmärkning: beloppen i tabellerna är avrundade och summerar därför inte exakt.

Redovisningsprinciper

God redovisningssed och rättvisande bild

Tillämpade uppställningar och redovisningsprinciper överensstämmer med den kommunala redovisningslagen. Staden strävar efter att följa god redovisningssed. Staden följer de rekommendationer som lämnats av Rådet för kommunal redovisning (RKR) i allt väsentligt, i den mån avvikelser sker kommenteras de under respektive avsnitt.

Skatteintäkter

Skatteintäkterna har periodiserats i enlighet med rekommendation nr 4.2 från RKR. Enligt rekommendationen ska kommunalskatten periodiseras och redovisas det inkomstår då den beskattningsbara inkomsten intjänats. Årets resultat har påverkats av en positiv slutavräkning avseende 2015 på 3,1 mkr samt en negativ prognos för slutavräkning 2016 på 15,7 mkr (enligt decemberprognos från SKL, cirkulär 16:64).

Gatukostnadsersättningar och övriga investeringsbidrag

Enligt RKR rekommendation nr 18 Intäkter från avgifter, bidrag och försäljningar ska alla investeringsbidrag som avser att täcka investeringsutgifter bokföras initialt som en skuld. Ersättningen, bidraget intäktsförs sedan proportionellt i förhållande till nedlagda utgifter och beräknad nyttjandeperiod för de olika investeringsobjekten. Staden redovisar alla förutbetalda intäkter från exploateringsverksamheten i form av exploateringsbidrag, gatukostnadsersättning som långfristig skuld, förutom de intäkter som regleras nästkommande år som redovisas bland kortfristiga skulder. Staden avviker från rekommendationen vad gäller investeringsbidrag och gatukostnadsersättning under 3 mkr som netto redovisas i investeringsredovisningen.

Jämförelsestörande poster

Jämförelsestörande intäkter eller kostnader är av engångskaraktär. De ska uppgå till väsentligt belopp och är viktiga att uppmärksamma vid jämförelser med andra perioder. Staden redovisar intäkter från försäljning av anläggningstillgångar och exploateringsmark samt de bidrag som staden erhåller till att medfinansiera tunnelbaneutbyggnaden, kostnader för främst omstrukturering och övriga kostnader som är reserverat i eget kapital som jämförelsestörande. Upplysningar lämnas i not.

Pensioner

Stadens pensionsförpliktelse redovisas enligt den s.k. blandmodellen. Den del av pensioner till personalen som kan hänföras till den avgiftsbestämda delen har särredovisats och klassificerats som kortfristig skuld i balansräkningen. Övriga pensionsåtaganden som avser pensioner intjänade från 1998 redovisas som avsättningar i balansräkningen. Pensionsåtaganden före 1998 redovisas som ansvarsförbindelse. Pensionsförpliktelserna är beräknade enligt RIPS07. Not 23 Avsättningar för pensioner har ändrats från och med 2014 och är uppställt enligt rekommendation nr 17 från Rådet för kommunal redovisning.

Anläggningstillgångar

Materiella och immateriella anläggningstillgångar har i balansräkningen tagits upp till anskaffningsvärdet efter avdrag för planenliga avskrivningar. Beloppsgränsen för att skilja mellan förbruknings- och kapitalinventarier i Solna stad är ett prisbasbelopp, vilket är 44 300 kr för 2016. Beloppsgränsen för att skilja mellan driftkostnader och investeringsutgifter på fastigheter och anläggningar är också ett prisbasbelopp. Förväntas skillnaden i förbrukningen av en materiell anläggningstillgångs betydande komponenter vara väsentlig, ska tillgången delas upp på dessa. Respektive komponent ska skrivas av separat. Återanskaffning av komponent redovisas som anskaffning av ny anläggningstillgång och eventuellt kvarvarande redovisat värde för den ersatta enheten kostnadsförs.

Staden avviker från del av rekommendation RKR nr 11.4, Materiella anläggningstillgångar vad gäller redovisning av anskaffningsvärde för en materiell anläggningstillgång som förvärvats genom byte av icke monetär tillgång, gåva eller annan överlåtelse utan symboliskt vederlag. Skäl till avvikelserna är osäkerhet i nuläget att bedöma värdet på tillgången av allmän platsmark (cirka 110 mkr) på ett tillförlitligt sätt. En översyn av tillämpning av rekommendationen ska göras.

Avskrivningar av anläggningstillgångar görs efter en egen bedömning av tillgångens nyttjandeperiod. Viss vägledning finns i RKR skrift om avskrivningar. Avskrivning påbörjas när tillgången tas i bruk. Internräntan beräknas på bokfört värde till 2,5 procent under 2016.

Avskrivningar

Utgångspunkt för antaganden om nyttjandetid är RKR:s förslag till avskrivningstider för kommunal verksamhet.

Använda avskrivningstider:

- Immateriella anläggningstillgångar 3-5 år
- Verksamhetsfastigheter 10-100 år
- Fritidsanläggningar 7-33 år
- Gator, parker, planteringar 10-33 år
- Inventarier, maskiner, datorer 3-20 år
- Konst obegränsad livslängd
- Mark obegränsad livslängd

Exploatering

Exploateringsfastigheter och tomträttsfastigheter som ska avyttras klassificeras som en omsättningstillgång.

Utgångspunkten för omklassificeringen av en exploateringsfastighet från anläggnings- till omsättningstillgång är att detaljplanen för området vunnit laga kraft och avtal upprättats med exploatör.

För tomträtter utgör fullmäktiges beslut att erbjuda tomträttsinnehavaren att friköpa marken utgångspunkten för omklassificeringen från anläggningstillgång till omsättningstillgång. För exploateringsfastigheter bokförs intäkten på tillträdesdagen efter det att kommunfullmäktiges beslut vunnit laga kraft. Intäkter vid försäljning av tomträttsfastigheter bokförs senast vid tillträdesdagen.

Kortfristiga placeringar

Staden följer god redovisningssed enligt vilken värdepapper och fonder i stadens medelsförvaltning värderas till det lägsta av anskaffningsvärdet och det verkliga värdet på balansdagen. Staden har en finanspolicy som reglerar hur den finansiella verksamheten ska bedrivas och hur finansiella risker ska hanteras. Inom ramen för finanspolicyen har kommunstyrelsen fastställt riktlinjer för upplåning och medelsförvaltning.

Riktlinjer för upplåning reglerar finansieringsrisk och ränterisk då det sammanlagda värdet på den långfristiga lånestocken överstiger 50 mkr. Policyen reglerar även motpartsrisk och valutarisk.

Riktlinjer för medelsförvaltning reglerar placeringar i likviditetsförvaltning, obligationsförvaltning och långsiktig medelsförvaltning.

Staden har inga upptagna lån. Koncernföretagen har upplåning. Marknadsvärde för stadens samtliga finansiella tillgångar som handlas på en aktiv marknad, se not 20.

Avsättningar

Avsättningar redovisas i balansräkningen när det finns en befintlig förpliktelse, men där belopp eller tidpunkt för betalning är osäker. De största posterna utgörs av pensionsavsättningar samt förpliktelsen angående tunnelbanebygget.

Hyres-/leasingavtal

Stadens hyres-/leasingavtal har bedömts som operationella. Framtida kostnader för hyresavtal längre än tre år redovisas i tilläggsupplysning operationell leasing.

Sammanställd redovisning

Enligt den kommunala redovisningslagen ska årsredovisningen även omfatta sådan verksamhet som bedrivs av andra juridiska personer. Syftet med den sammanställda redovisningen är att ge en samlad bild av nämndernas och bolagens verksamheter och ekonomiska ställning. Den sammanställda redovisningen har upprättats enligt förvärvsmetoden med proportionell konsolidering. Förvärvsmetoden innebär att det egna kapital som förvärvats vid anskaffningstillfället elimineras. Med proportionell konsolidering menas att endast ägda andelar av dotterföretagens räkenskaper tas med i den sammanställda redovisningen. Grundprincipen är att företag där staden har mer än ca 20 procent av rösterna och där inflytandet får anses vara betydande konsolideras. I Råsta Holding AB är ägarandelen 25 procent men den andre ägaren är majoritetsägare med 75 procent. Helägda bolag, vars storlek är ringa konsolideras inte.

Koncerninterna kostnader och intäkter samt fordringar och skulder elimineras. Dotterbolagens obeskattade reserver beaktas i balansräkningen som eget kapital. I resultaträkningen återförs dotterbolagens bokslutsdispositioner. Skatteskuld i obeskattade reserver redovisas som avsättning i den sammanställda redovisningen. Den sammanställda redovisningen har i allt väsentligt upprättats i enlighet med Rekommendation

8:2 från RKR. Skillnader i redovisningsprinciper mellan företagen och staden kan förekomma på grund av att olika rekommendationer tillämpas för staden respektive företagen. Stadens majoritetsägda bolag, som ingår i den sammanställda redovisningen, har under 2014 övergått till redovisning enligt K3-regelverket. I staden sker en successiv övergång till komponentavskrivning på materiella anläggningstillgångar enligt RKR:s rekommendation nr 11.4. Huvudmetoden är att varje enskilt koncernföretag ska konsolideras för sig. Som alternativ metod kan civilrättsliga underkoncerners bokslut konsolideras förutsatt att nödvändiga justeringar görs. I den sammanställda redovisningen har den alternativa metoden använts.

Entreprenader och köp av verksamhet

Enligt RKR nr 8.2 Sammanställd redovisning ska kommunala uppdragsföretag redovisas i förvaltningsberättelsen. Ett uppdragsföretag är en annan juridisk person till vilken kommunen med stöd av kommunallagen överlämnat vården av en kommunal angelägenhet, men där överlämnandet skett på ett sätt att ett betydande inflytande inte erhållits. Bland uppdragsföretagen ingår;

Andra samägda företag: företag där kommunens röstandelar understiger 20 procent.

Kommunala entreprenader: företag som helt ägs av andra juridiska personer än kommunen och till vilken kommunen överlämnat vården av en kommunal angelägenhet. Det ska finnas ett avtal mellan kommunen och entreprenören om att denna ska bedriva kommunal verksamhet av större omfattning. Kommunen har ett huvudansvar för att tjänsterna erbjuds kommunmedborgarna och verksamheten skulle annars utförts i egen regi. Enligt definitionen räknas inte verksamhet som köpts av annan kommun till entreprenader. Inte heller friskolor definieras som entreprenad eftersom de tillkommer genom avtal med staten. Staden avviker från rekommendationen och redovisar även ersättning till friskolor och andra kommuner som köp av verksamhet.